

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BAĞLI TÜKETİCİ KREDİLERİNDE BANKANIN
SORUMLULUĞU**

**Hava YENİCE ÖZGÖZ
2501130764**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Baki İlkay ENGİN**

İSTANBUL – 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : HAVA YENİCE ÖZGÖZ Numarası : 2501130764
Anabilim Dalı / Anasat Dalı / Programı : ÖZEL HUKUK Danışmanı : PROF. DR. BAKİ İLKAY ENGİN
Tez Savunma Tarihi : 13.12.2019 Saati : 09.00
Tez Başlığı : BAĞLI TÜKETİCİ KREDİLERİNDE BANKANIN SORUMLULUĞU

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, Sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞU~~YLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. BAKİ İLKAY ENGİN		KABUL
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ PELİN İŞINTAN		Kabul
3-DR. ÖĞR. ÜYESİ TULAY AYDIN ÜNVER		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA CAHİT GÜNEL		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ IŞIK ÖNAY		

ÖZ
BAĞLI TÜKETİCİ KREDİLERİNDE BANKANIN
SORUMLULUĞU
Hava YENİCE ÖZGÖZ

Tez çalışmasının konusu bağlı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğudur. Türk hukukunda bağlı tüketici kredilerine dair yasal düzenleme, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 30. maddesinde yer almaktadır. Buna göre:

“Bağlı kredi sözleşmesi, tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşmeyi ifade eder. Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise, satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur.”

Kanun hükmünden hareketle, bağlı tüketici kredilerinde bankanın kanundan doğan bir sorumluluk üstlendiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, tüketicinin kanunda tanınan birtakım seçimlik haklarını kullanması halinde bankanın satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumluluğu söz konusu olmaktadır. Bankanın müteselsil sorumluluğunun sınırları ise kanun ile belirlenmiş durumdadır.

Çalışmamızda bağlı tüketici kredilerinin özelliklerinden yola çıkılarak; bankanın üstlendiği sorumluluğun niteliği, özellikleri, kapsamı ve sınırları incelenmiştir. İncelememizde ilgili yasal düzenlemeler, doktrin, karşılaştırmalı hukuk verileri ve yargı içtihatları bir bütün içerisinde değerlendirilmeye gayret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlı tüketici kredisi, bağlı kredi sözleşmesi, tüketici, satıcı veya sağlayıcı, kredi veren, banka, ekonomik birlik, bankanın sorumluluğu, müteselsil sorumluluk, tüketicinin korunması, tüketicinin seçimlik hakkı.

ABSTRACT
LIABILITY OF BANK IN LINKED CONSUMER CREDITS
Hava YENİCE ÖZGÖZ

The subject of the thesis is liability of bank in linked consumer credits. In Turkish law, the legislation about linked consumer credits is regulated in the Law No. 6502 On Consumer Protection, Article 30. According to this:

“A linked credit agreement is a credit agreement granted exclusively for the financing of a contract related to the provision of a good or service and these two contracts objectively constitute a commercial unit. Where the goods or services covered by a linked credit agreement are not supplied, or are supplied only in part, or are not in conformity with the contract for the supply thereof, the seller, supplier and creditor are liable severally if the consumer retracts from the contract or exercises the right to discount from the price.”

Based on the provision, it is understood that the liability of bank in linked consumer credits is arising from the law. In this context, if the consumer exercises right of choice recognized by the law, the bank has joint liability with the seller or supplier. The limits of the Bank's joint liability are defined by the law.

In this study, based on the characteristics of the linked consumer credits, the legal status, the scope and restriction of the liability of bank arising from the linked consumer credit agreement are examined. Throughout the thesis the relevant legislative regulations, doctrine, comparative law data and decisions of judicial authorities is tried to be evaluated as a whole.

Keywords: Linked consumer credit, linked credit agreement, consumer, seller or supplier, creditor, bank, commercial unit, liability of the bank, joint liability, consumer protection, consumer’s right of choice.

ÖNSÖZ

Tez çalışmasının konusu bağı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğudur. Bankacılık sektöründe yaygın bir uygulama alanına sahip olan bağı kredilere ilişkin olarak, tüketici mevzuatında özel bir müteselsil sorumluluk rejimi öngörülmüştür. Çalışmamızda, bankanın müteselsil sorumluluğu çeşitli yönleriyle ele alınarak, bu sorumluluğun kapsam ve sınırları incelenmiştir. Çalışmada yasal düzenlemelerin yanı sıra yargı içtihatları, doktrin ve karşılaştırmalı hukuk verilerinden mümkün olduğunca yararlanılmış ve bütünsel bir bakış açısıyla konu ele alınmaya gayret edilmiştir.

Bu konunun yüksek lisans tez konusu olarak belirlenmesinde beni destekleyen, tez danışmanlığımı üstlenerek çalışma süreci boyunca değerli akademik bakış açısı ile bana ışık tutan, hoşgörülü ve içten yaklaşımıyla çalışmalarımı keyifli ve verimli bir şekilde yürütmemi sağlayan sayın Prof. Dr. Baki İlkey Engin'e en derin şükranlarımı sunarım.

Tez jürimde yer alarak yapıcı eleştirileri ile bu çalışmaya dikkate değer şekilde katkıda bulunan sayın Dr. Öğr. Üyesi Tülay Aydın Ünver'e ve sayın Dr. Öğr. Üyesi Pelin Işıntan'a süreçteki katkılarından ötürü ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında beni cesaretlendiren, her açıdan desteğini esirgemeyen, meslektaşım, fikirdaşım ve canım kardeşim Av. Nilüfer Yenice'ye sonsuz teşekkür ederim.

Fakülte yıllarımızdan bu güne dostluğumuzu taşıdığımız sevgili arkadaşım Ar. Gör. Ezgi Çaldıran'a süreçteki katkısı ve manevi desteğinden dolayı çok teşekkür ederim.

Tez çalışmasına başladığım gün dünyaya geleceğinden haberim bile yokken, muhteşem ışıyla hayatıma girerek bana anneliği tattıran, enerjisi ve tazeliğiyle beni ayakta tutan güzel kızım Ayşe Lale'ye; oldukça uzun ve meşakkatli bu yolda gösterdiği sabrı, özverisi ve desteğinden dolayı sevgili eşime ve tüm aileme sevgi dolu şükranlarımı sunarım.

Hava YENİCE ÖZGÖZ
İSTANBUL, 2019.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİ

I. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİNİN ÖZELLİKLERİ	6
A. Bağlı Tüketici Kredisi Kavramı.....	6
B. Üç Köşeli İlişki.....	8
C. Bağlı Kredi Sözleşmesinin Unsurları	11
1. Belirli Bir Mal veya Hizmet Tedarikine İlişkin Sözleşmenin Finansmanı.....	12
2. Objektif Açıdan Ekonomik Birliğin Varlığı	15
a. “Ekonomik Birlik” Kavramı.....	15
b. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Öngörülen Durumlar	17
i. Kredinin Satıcı veya Sağlayıcı Tarafından Finanse Edilmesi.....	17
ii. Kredi Sözleşmesinin İmzalanması veya Hazırlanması ile İlgili Olarak Satıcı veya Sağlayıcının Hizmetlerinden Yararlanılması	19
iii. Belirli Bir Mal veya Hizmetin Verilmesinin Kredi Sözleşmesinde Açıkça Belirtilmesi	21
c. Ekonomik Birliğin Varlığını Kabul için Banka ile Satıcı veya Sağlayıcı Arasında Bir Sözleşme Bulunması Gerekli midir?	22
II. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİ VE BENZER FİNANSMAN YÖNTEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	25
A. Katılım Bankacılığına Özgü Bir Finansman Modeli: Murâbaha	25

B. Finansal Kiralama Sözleşmesi	27
C. Taksitle Satış Sözleşmesi	28
D. Kredi Kartı Sözleşmesi	30

İKİNCİ BÖLÜM

BANKANIN SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN ESASLAR

I. SORUMLULUĞUN GELİŞİMİ	34
A. Sorumluluğun Temelinde Yer Alan İlkeler	34
B. Karşılaştırmalı Hukuktaki Gelişmeler	38
1. Alman Hukuku.....	38
2. AB Hukuku	39
3. İngiliz Hukuku	41
4. İsviçre Hukuku.....	42
C. Türk Hukukundaki Yasal Gelişmeler ve “Müteselsil Sorumluluk” Kuralının Getirilmesi	43
1. Mülga Kanun Dönemi	43
2. Yürürlükteki 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile Getirilen Yenilikler	45
II. SORUMLULUĞUN HUKUKİ NİTELİĞİ	47
III. BANKANIN MÜTESELSİL SORUMLULUĞU	49
A. Müteselsil Sorumluluk Kavramı.....	49
B. Bankanın Müteselsil Sorumluluğunun Kaynağı	50
C. Müteselsil Sorumluluğun Sonuçları	51
1. Dış İlişki Bakımından	52
a. Banka ile Satıcı/Sağlayıcı Arasındaki Teselsül Bağı.....	52
b. Tüketicinin Doğrudan Talep Hakkı	54
2. İç İlişki Bakımından	55
a. Genel Bakış.....	55
b. Rücu Hakkı	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUMLULUĞUN KAPSAMI VE SINIRLARI

I. TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARI KARŞISINDA BANKANIN SORUMLULUĞU.....	59
A. Genel Bakış.....	59
B. Bankanın Müteselsil Sorumluluğuna Yol Açan Seçimlik Haklar	60
1. Satış Sözleşmesinden Dönme Hakkı	60
2. Bedelden İndirim Yapılmasını İsteme Hakkı	62
3. Tüketicinin Seçimlik Haklarının Yanı Sıra Tazminat Talep Etmesi Halinde Bankanın Sorumluluğu	63
II. TÜKETİCİNİN KARŞILAŞTIĞI İFA ENGELLERİ KARŞISINDA BANKANIN SORUMLULUĞU	66
A. Mal veya Hizmet Tedarikine İlişkin Sözleşmenin İfa Edilmemesi	67
1. Temerrüt	67
a. Genel Olarak	67
b. Satıcı veya Sağlayıcının Temerrüdü	68
c. Sonuçları	69
2. İfa İmkansızlığı	72
a. Kavram	72
b. Bağlı Tüketici Kredisi İlişmesine Etkisi	74
B. Mal veya Hizmet Tedarikine İlişkin Sözleşmenin Gereği Gibi İfa Edilmemesi	75
1. Ayıplı İfa	77
a. Genel Olarak	77
b. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre "Ayıplı Mal veya Hizmet" Kavramı	77
c. Tüketicinin Ayıp Hükümlerinden Faydalanması	80
d. Bağlı Krediyeye Konu Mal veya Hizmetteki Ayıptan Bankanın Sorumlu Olması	82
2. "Zaman Bakımından" Sözleşmeye Aykırı İfa	84

a. Kavram ve Yasal Düzenleme	84
b. Tüketicinin Kullanabileceği Seçimlik Haklar ve Bankanın Sorumluluğu Açısından Sonuçları	85
III. SORUMLULUĞUN SINIRLARI	86
A. Genel Olarak	86
B. Yasa ile Öngörülen Sınırlar	87
1. Süre	87
2. Miktar	89
SONUÇ	92
KAYNAKÇA	96

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:	Avrupa Birliği
A.e.	:	Aynı eser
A.g.e.	:	Adı geçen eser
A.g.m.	:	Adı geçen makale
Art.	:	Article
AÜHF	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BAÜHFD	:	Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	:	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	:	Bakınız
BGB	:	Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
BKM	:	Bankalararası Kart Merkezi
Bs.	:	Bası
c.	:	Cümle
C.	:	Cilt
dn.	:	Dipnot
E.	:	Esas
EÜİİBFD	:	Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
f.	:	Fıkra
FFFK	:	6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu
HD.	:	Hukuk Dairesi
İÜHFM	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İÜSBF	:	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
İTO	:	İstanbul Ticaret Odası
K.	:	Karar
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
KTK	:	2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu

m.	:	Madde
RG.	:	Resmi Gazete
S.	:	Sayı
T.	:	Tarih
TBB	:	Türkiye Barolar Birliği
TBK	:	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TKHK	:	6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	:	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	:	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	:	Ve devamı
Yarg.	:	Yargıtay
YHGK	:	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Serbest tüketici kredisi, tüketicinin dilediği mal veya hizmeti dilediği satıcı veya sağlayıcıdan temin edebilmesi için kullanılan bir tüketici kredisidir. Bu halde tüketici, bankanın herhangi bir yönlendirmesi söz konusu olmaksızın, mal veya hizmeti temin edeceği satıcı veya sağlayıcıyı serbestçe belirler¹. Kullanılan kredi doğrudan tüketiciye ödenir ve tüketici de bu krediyi kredi sözleşmesinde kararlaştırılan şartlar altında bankaya geri öder².

Serbest tüketici kredisinde tüketici, yatırımının istediği sonucu vermemesi ya da satın aldığı mal veya edindiği hizmetin beklentisini karşılamaması rizikosunu kendisi taşımaktadır. Bu halde, sözleşmelerin nispliği ilkesinin de doğal bir sonucu olarak, tüketici, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeye dayanarak bankadan bir talepte bulunamayacağı gibi, söz konusu sözleşmeden dönse bile kredi ödemelerine devam etmek durumunda kalmaktadır³.

Bağlı tüketici kredilerinde ise, tüketici, kredi sözleşmesi ve tedarik sözleşmesi olmak üzere birbirine ekonomik çıkar birliği ile bağlı birden fazla işlem ile karşı karşıyadır⁴. Bu üçlü ilişkide banka ile satıcı veya sağlayıcı tüketicinin karşısında

---

¹ Ergun Özsunay, “Türkiye’de Tüketici Kredileri: Hukuki Çerçeve ve Uygulama Üzerine Bazı Düşünceler”, **Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar (Panel)**, İTO Yayın No: 1992-3, s. 4; Uwe Blaurock, “Alman Hukukunda Tüketici Kredisi”, **Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar (Panel)**, İTO Yayın No: 1992-3, s. 34; Arzu İmren, **Tüketici Kredileri, Türkiye’den ve Dünyadan Örnekler**, İstanbul, Era Yayıncılık, 1994, s. 60; İ. Yılmaz Aslan, **Bankacılar İçin Tüketici Hukuku**, BKM, İstanbul, Aryan Basım, 2016, s. 141; Mehmet Deniz Yener, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Tüketici Kredileri Bakımından Getirdiği Yenilikler”, **Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, C. VII, S. 13, 2015, s. 419; Selçuk Öztekin, “Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar”, **Bankacılar Dergisi**, S. 67, 2008, s. 8; Yeşim M. Atamer, **Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 149; Ebru Ceylan, “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri –I-”, **TBB Dergisi**, S. 79, Yıl: 2008, s. 57.

² Yener, **a.g.m.**, s. 419; Öztekin, **a.g.e.**, s. 8.

³ Şebnem Akipek, **Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredileri**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1999, s. 284 vd.; Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 149-150. Ayrıca bkz. Rona Serozan, Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi, **Yasa Hukuk İctihat ve Mevzuat Dergisi**, C. XV, S. 173/4, 1996, s. 594.

⁴ Renan Baykan, “Türkiye’de Tüketici Kredileri”, **Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler**, İTO Yayın No: 2004-55, s. 58; Murat Aydoğdu, **Tüketici Kılavuzu-Hukuk Rehberi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s. 90.

adeta tek bir kişi gibi hareket etmektedir⁵. Bu durumda tarafların edimleri de birbiriyle karşılıklı ilişki içinde olup her bir taraf kendi edimini diğer tarafın edimlerini dikkate alarak yerine getirmektedir. Satıcı veya sağlayıcı mal veya hizmet teminini banka tarafından sağlanacak kredi finansmanını dikkate alarak yerine getirmekte, banka krediyi belirli bir satıcı veya sağlayıcıdan mal veya hizmet temin edilmesine bağlı olarak kullandırmakta ve tüketici ise söz konusu mal veya hizmetin teslim ya da ifasına bağlı olarak kredi taksitlerini ödemektedir⁶.

Bağlı tüketici kredisinde tüketici, krediyi hangi mal veya hizmetin temini için kullanacağı ve mal veya hizmeti hangi satıcı veya sağlayıcıdan temin edeceği konusunda oldukça kısıtlanmaktadır⁷. Zira tüketicinin temin etmek istediği mal veya hizmet için uygun koşullarda kredi kullanabilmesi, satıcı veya sağlayıcının işbirliği yaptığı bankadan kredi kullanmasına bağlı hale gelmektedir⁸.

Bağlı tüketici kredisinde kredi tutarı tüketiciye değil doğrudan satıcı veya sağlayıcıya ödendiğinden, tüketici satıcı veya sağlayıcıya karşı edimini peşinen yerine getirmiş olmaktadır. Satıcı veya sağlayıcının ödemeyi peşinen almasına karşın üzerine düşen edimini hiç veya gereği gibi ifa etmemesi halinde, tüketici, ödemezlik def'i ya da muacceliyet itirazı gibi önemli savunma imkanlarından mahrum kalmaktadır⁹.

Tüketici, satıcı veya sağlayıcı ile arasındaki sözleşmeden kaynaklanan hakları bankaya karşı ileri sürmek istediği takdirde ise sözleşmelerin nispileği ilkesi engeline takılmaktadır. Bu nedenle, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeye taraf

---

⁵ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 150.

⁶ Hasan Seçkin Ozanoğlu, **Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü, Ankara, 1999, s. 112.

⁷ İsmail Kayar, "Tüketici Kredilerinde Tüketicinin Korunması", **EÜİİBFD**, S. 16, 2000, s. 90; Rabia Sanem Üzeler, "**Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi**", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, s. 26, (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 11 Mart 2019, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi); Sezer Çabri, **6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 460.

⁸ Ümit Gezder, **Tüketici Kredisine Sözleşmeleri**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1998, s. 31. Tüketicinin bağlı krediyi bankanın talimatları doğrultusunda kullanmak durumunda olduğu hususunda ayrıca bkz. Ceylan, **Tüketici**, s. 57.

⁹ Aydın Zevkiler/Çağlar Özel, **Tüketicinin Korunması Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2016, s. 259; Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 285; Arkan, **Tüketici Kredisine Uygulanması**, s. 44.

olmayan ancak satıcı veya sağlayıcı ile birlikte hareket eden bankanın, tüketiciye karşı, satıcı veya sağlayıcı ile birlikte sorumlu olabilmesine imkan tanıyan yasal bir düzenleme gerekli hale gelmektedir¹⁰.

Aksi halde, tüketicinin hem karşılaştığı ifa engeli ile baş etmesi hem de kredi taksit ödemelerine aynen devam edip bu parayı daha sonra satıcıdan geri almaya çalışması gibi tüketicinin korunması ilkesine hiç uygun düşmeyen bir sonuç ortaya çıkabilecektir. Üstelik, bu arada satıcının iflas etme yükünü de tüketici yüklenmek zorunda kalacaktır¹¹.

Bağlı tüketici kredilerinde tüketicinin özel olarak korunmasını gerektiren tüm bu tehlikelerden ötürü, gerek karşılaştırmalı hukukta gerekse Türk hukukunda tüketiciyi koruyan özel hukuki düzenlemeler getirilmiştir. Bu kapsamda, tüketicinin, sözleşmelerin nispiyeti ilkesini aşarak, satıcı veya sağlayıcı ile arasındaki sözleşmeden doğan birtakım hakları doğrudan bankaya karşı ileri sürmesine imkan tanınmıştır¹².

Bu çözüm sayesinde, tüketici basit bir taksitli satış sözleşmesi yapsa idi sahip olacağı birtakım hukuki korumalardan, sırf araya bankanın dahil olması nedeniyle yoksun kalma tehlikesinden de kurtulmaktadır¹³. Tüketicinin, kredi sözleşmesi ve satış sözleşmesi olmak üzere iki ayrı sözleşme kurulmasından kaynaklanan rizikoyu tek başına taşıması da önlenmiş olmaktadır. Böylece, bankalar da, gerek ürünlerinin

¹⁰ Aydın Zevkliler, “Türkiye’de Tüketici Sorunlarının Özel Bir Yasa İle Düzenlenmesi”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 10-11.

¹¹ Bu hususa Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4’ün gerekçesinde de açıkça şu şekilde değinilmiştir: “...tüketici, bedelin indirimi veya sözleşmeden dönme haklarını kullanmayı tercih etmişse, kredi verene de başvurma imkânının olması büyük önem taşır. Aksi takdirde tüketici, elde etmek istediği malın veya hizmetin ayıplı olmasına veya hiç ifa edilmemiş olmasına rağmen kredi taksitlerini ödemeye devam etmek ve ödediği parayı bu sefer satıcı veya sağlayıcıdan geri almaya çalışmak zorunda kalacaktır. Satıcının iflas riskini de tüketici taşımak zorunda kalacaktır.” Kanun maddesinin gerekçesi için bkz. s. 55, (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019.

¹² Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 150; Gezder, **Tüketici Kredisi**, s. 65.

¹³ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 144; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 102-103, dn. 49; Arkan, **Tüketici Kredisi Uygulaması**, s. 42 vd.; Tamer İnal, **Tüketici Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Bs., Ankara, Seçkin Yayınları, 2014, s. 1027; Rona Serozan/Başak Baysal/Kerem Cem Sanlı, **Borçlar Hukuku Özel Bölüm**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 88.

kalitesinden gerekse işletmenin güvenilirliğinden ancak kendisinin de sorumlu olabileceği kadar emin olduğu satıcı veya sağlayıcılar ile işbirliği yapmaya özen göstermek durumunda olacaktır¹⁴.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (bundan böyle kısaca "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun" veya "Kanun" olarak anılacaktır) sistematığı incelendiğinde bağlı kredi kavramının, "*Tüketici Kredileri*" başlıklı ikinci bölüm ve "*Konut Finansmanı*" başlıklı üçüncü bölümlerinde ayrı birer alt başlık olarak düzenlendiği görülmektedir (m. 30 ve m. 35). Bağlı kredi ilişkisinin bir tüketici kredisi sözleşmesi veya konut finansman sözleşmesi kapsamında kurulması mümkündür. Ancak tüketicinin konut edinimi ihtiyacının finanse edilmesi amacıyla kurulan konut finansman sözleşmeleri, kendine özgü yapısı¹⁵ nedeniyle ayrı bir çalışma konusu olabilecek nitelikte olduğundan bu çalışma kapsamına dahil edilmemiştir. Çalışmanın kapsamı tüketici kredisi sözleşmesi uyarınca kullanılan bağlı krediler ile sınırlı tutulmuş olup Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.

¹⁴ Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 293; Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 143. Bankanın bağlı kredi vermekle belli bir işletmeye veya markaya duyduğu güveni kredilendirdiği hususunda bkz. İlhan Kara, **Tüketici Hukuku**, Ankara, Engin Yayınevi, 2012, s. 596. Ayrıca kanundaki sorumluluk düzenlemesi sayesinde, bankaların, bağlantı kurdukları firmaları daha etkin biçimde denetlemesi ve kaliteli mal satmaya zorlama olanağı bulunduğu ifade edilmektedir. Bkz. Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 199. Ancak seri üretilen mallarda banka her ne kadar basiretli bir tacir gibi davransa da, seri üretimin herhangi bir aşamasında oluşabilecek bir ayıbı öngörebilmesi mümkün olmadığından; bağlı kredi vermektен imtina edebileceği ve bu durumun piyasadaki arz-talep dengesinin bozulmasına yol açabileceği şeklinde bir eleştiri de söz konusudur. Bu hususta bkz. Levent Yavuz, "Tüketici Kredileri", **Yargıtay Dergisi**, C. XXII, S. 1-2, 1996, s. 74.

¹⁵ Seza Reisoğlu, "Tüketici Kredileri Hukuki Sorunlar: 4077 Sayılı Yasada Değişiklik Öngören Taslak", **Bankacılar Dergisi**, S. 69, 2008, s. 59. Arkan'a göre; "*Gayrimenkullerin satın alınması için verilen krediler tüketici kredisi kapsamında değildir. Bunun nedeni konunun özel önemi nedeniyle kişilerin derinlemesine düşüneneceği ve tüketici kredileri için söz konusu olan tehlikelerin bu halde söz konusu olmayacağı düşüncesidir.*" bu hususta bkz. Arkan, **Tüketici Kredileri**, s. 36. Ayrıca Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin Tüketici Kredisi Sözleşmelerine İlişkin 87/102/EEC sayılı Konsey Yönergesi'ni yürürlükten kaldıran 2008/48/EC sayılı Avrupa Birliği Yönergesi'nin 2. maddesinde bu kredilerin kapsam dışı bırakıldığı görülmektedir. Yönergenin gerekçesinde bu hususa şu şekilde değinilmektedir: "*Gayrimenkul ile teminat altına alınmış kredi verilmesini öngören kredi anlaşmaları, bu Yönerge kapsamı dışında tutulmalıdır. Bu tür kredi, çok özel bir niteliğe sahiptir. Ayrıca arazi veya mevcut veya öngörülen bir bina üzerindeki mülkiyet hakkının elde edilmesi veya muhafaza edilmesinin finanse edilmesini amaçlayan kredi anlaşmaları, bu Yönerge kapsamı dışında kalmalıdır.*" Yönergenin Türkçe çevirisine erişim için bkz. (Çevrimiçi) https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Diger_Duzenlemeler/Tuketiginin_ve_Rekabetin_Korunmasına_Iliski_n_Bazi_Duzenlemeler/AB_2008-48_EEC.zip, 8 Kasım 2019; Yönergenin İngilizce versiyonuna erişim için bkz. (Çevrimiçi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008L0048-20190726&qid=1573201934445&from=EN>, 8 Kasım 2019.

30, f. 4 hükmü çerçevesinde bağı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğu incelenmiştir.

Kanun hükmünde açıkça “banka”nın sorumluluğundan bahsedilmemektedir. Ancak Kanun’un 3. maddesinin (ğ) bendine göre kredi veren, “*mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişi*” şeklinde tanımlanmıştır. Mevzuatı gereği kredi vermeye yetkili tüzel kişiler denilince, ilk başta bankalar akla gelmekle birlikte bankalar dışında finansman şirketleri ve finansal kiralama şirketleri de mevzuatı gereği ödünç para verme yetkisine sahip tüzel kişiler arasında yer almaktadır¹⁶. Anılan tüzel kişiler arasında, bağı tüketici kredilerine dair üstlendikleri sorumluluk açısından, herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Sadece, tez çalışması içerisinde bir ifade kolaylığı sağlamak amacıyla, dar ve teknik anlamıyla “banka” teriminin kullanılması tercih edilmiştir¹⁷.

---

¹⁶ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Ekrem Kurt, **Tüketim Ödücü Sözleşmesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s. 196 vd.; Alper Gümüş, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, C. I, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 26.

¹⁷ Bu bakımdan kısaca bir “banka” tanımı vermek gerekirse; banka, faiz veya benzeri menfaat karşılığında topladığı mevduatı kredi olarak kullandıran ve bu faaliyetinden kazanç sağlayan bir tüzel kişilik olarak tanımlanabilir. Detaylı bilgi için bkz. Seza Reisoğlu, **Bankacılık Kanunu Şerhi, Genel Bölüm ve Madde 1-64**, C. I, Son Değişikliklerle Gözden Geçirilmiş 2. Bs., Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2015, s. 242-246; Cengiz Kostakoğlu, **Banka Kredi Sözleşmeleri ve Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar**, İstanbul, Beta Yayınları, 2016, s. 1; Yaşar Alıcı, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, C. I, 2. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 51 vd.; Alptekin Güney, **Banka İşlemleri**, Tıpkı 9. Bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2015, s. 1.

BİRİNCİ BÖLÜM

BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİ

I. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİNİN ÖZELLİKLERİ

A. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİ KAVRAMI

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da (kısaca "Mülga Kanun" olarak anılacaktır) "bağlı kredi" kavramının tanımına yer verilmemiş olmakla birlikte, "*Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi verenin tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olacağı*" hususu açıkça düzenlenmiş idi (Mülga Kanun m. 10, f. 5). Buradan hareketle belirli bir marka mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile sözleşme yapılması şartı ile verilen krediler bağlı kredi olarak kabul edilmekte idi.

6502 sayılı yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ise "bağlı kredi sözleşmesi" kavramının tanımına açıkça yer vermiştir. Kanun'un 30. maddesinin 1. fıkrasına göre bağlı kredi sözleşmesi "*tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşme*"yi ifade etmektedir. Kanun'da yer verilen bu tanım, 2008/48/EC sayılı AB Yönergesi'nin bağlı kredi düzenlemesiyle birebir uyumludur¹. Zira anılan Yönerge'ye göre de, kredinin belirli bir malın temini veya belirli bir hizmetin

---

¹ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un genel gerekçesinde, kanunun en temel amaçlarından birinin tüketicinin korunması alanında AB tarafından çıkarılan yönergelerin iç hukukumuzda aktarılması olduğu açıkça vurgulanmıştır. Bu hususta bkz. Kanun gerekçesi, s. 33, (Çevrimiçi), (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019. Alman hukukunda da bağlı sözleşme kavramı benzer şekilde tanımlanmıştır. Alman Medeni Kanunu'ndaki ilgili düzenleme için bkz. BGB § 358/III. Alman hukukundaki bu düzenlemelerin değerlendirmesine ilişkin olarak ayrıca bkz. Gerhard Hohloch, "Borçlar Hukuku Reformu Dahilinde Tüketici Kredisi Hukuku-Tüketici Kredisi Hukukunun Kodifikasyonu ve Avrupalılaşması-", Çeviren: Zeynep Karaer, **Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler**, İTO Yayın No: 2004-55, s. 40-41.

verilmesine ilişkin bir sözleşmenin finanse edilmesi amacıyla verilmesi ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturması halinde bağlı kredi sözleşmesinin varlığından söz edilir (2008/48/EC sayılı AB Yönergesi m. 3, n bendi)².

Diğer bir deyişle bağlı tüketici kredisi; tüketici, banka ve satıcı veya sağlayıcı arasında kurulan üçlü ilişki çerçevesinde, tüketicinin münhasıran belirli bir mal veya hizmeti tedarik edebilmesi amacıyla, banka ve satıcı/sağlayıcı arasında yürütülen ekonomik işbirliği sonucu tüketiciye kullanılan kredi olarak da ifade edilebilir³. Bu halde, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme ile kredi sözleşmesi hukuki açıdan birbirinden bağımsız görünmekle birlikte, iki sözleşme arasında sıkı bir ekonomik bağ vardır. Zira tüketici, mal veya hizmeti temin edebilmek için ihtiyaç duyduğu finansmanı, satıcı/sağlayıcının işbirliği içerisinde olduğu bankadan kullandığı krediyle karşılamaktadır⁴.

² Bkz. Yönerge m. 3, (n) bendi şu şekildedir:

“bağlantılı kredi anlaşması,

(i) söz konusu kredinin sadece belirli malların temin edilmesi veya belirli bir hizmetin verilmesine ilişkin bir anlaşmanın finanse edilmesinin amaçlandığı, ve

(ii) bu iki anlaşmanın, nesnel bir açıdan bir ticari birim oluşturduğu bir kredi anlaşması anlamını taşımaktadır. Bir ticari birimin, tedarikçi veya hizmet veren kuruluşun tüketici için krediyi finanse etmesi veya bir üçüncü tarafça finanse edilmesi durumunda kredi kuruluşunun kredi anlaşmasının imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak tedarikçi veya hizmet sağlayan kuruluşun hizmetlerinden yararlandığı veya belirli mallar veya belirli bir hizmetin verilmesinin kredi anlaşmasında açıkça belirtildiği bir kredi anlaşması anlamını taşımaktadır.”

Yönergenin Türkçe çevirisine erişim için bkz. (Çevrimiçi) https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Diger_Duzenlemeler/Tuketicin ve Rekabetin Korunmasına Iliskin Bazı Duzenlemeler/AB_2008-48_EEC.zip, 8 Kasım 2019.

³ Baykan, **Tüketici Kredileri**, s. 58; Özsunay, **Tüketici**, s. 4 vd.; Gezder, **Tüketici Kredisi**, s. 31; Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 85-86; Uwe Blaurock, “Alman Hukukunda Tüketici Kredisi”, **Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar (Panel)**, İTO Yayın No: 1992-3, s. 35; Arzu İmren, **Tüketici Kredileri, Türkiye’den ve Dünyadan Örnekler**, İstanbul, Era Yayıncılık, 1994, s. 17 vd.

⁴ Leyla Çizmecioğlu, “Taksitle Satış Sözleşmesi”, **Tüketici Hukuku Davaları Teori-Uygulama**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, s. 283; Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 142. Ayrıca bu husus Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 1 hükmünün gerekçesinde de açıkça “*bağlı kredilerde taksitli sözleşme ve tüketici kredisi arasındaki paralelliğin en bariz şekilde ortaya çıktığı, bu tür kredilerde tüketicinin satıcı veya sağlayıcının işbirliği içinde olduğu kredi verenden finansman sağladığı ve tüketiciye nakit ödemesi hiç yapılmadan paranın doğrudan satıcı veya sağlayıcıya transfer edildiği, tüketicinin ise taksitlerini kredi verene ödediği*” şeklinde vurgulanmıştır. Madde gerekçesi için bkz. s. 50, (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019.

Bağlı tüketici kredilerinde, banka tarafından finanse edilen tedarik sözleşmesi çoğu zaman bir taksitle satış sözleşmesi şeklinde karşımıza çıkmakla beraber bir peşin satış sözleşmesinin finansmanı da mümkündür⁵.

Doktrinde, bağlı krediler “*bağlantılı kredi*”, “*ad hoc kredi*” veya “*satış finansman kredisi*” gibi çeşitli adlar altında da anılmaktadır⁶. Tez çalışmasında, tüketici kredisi sözleşmesi kapsamında kurulan bağlı kredi ilişkisi incelendiğinden, terim olarak “*bağlı tüketici kredisi*” ifadesinin kullanılması tercih edilmiştir.

B. ÜÇ KÖŞELİ İLİŞKİ

Üç köşeli ilişki, klasik iki taraflı yalın edim ilişkisine üçüncü kişilerin katılmasıyla oluşan üçlü bir ilişkiyi ifade etmektedir⁷. Üç köşeli ilişkilerde, kişiler, sözleşme ilişkisine girdikleri tarafın yanı sıra sözleşme ile bağlantısı bulunan üçüncü kişilere karşı da birtakım talepler ileri sürebilmektedir⁸. Halbuki borçlar hukukunun temel ilkelerinden biri olan nispiyet ilkesi gereği, kural olarak, sözleşmeden doğan hak ve borçlar ancak sözleşmenin tarafları arasında hüküm ve sonuç doğurur⁹. Ancak üç köşeli ilişkiler nispiyet ilkesine bir istisna teşkil etmektedir¹⁰.

---

⁵ Uygulamada çoğu kez bir banka, satıcı/sağlayıcı ile yapmış olduğu çerçeve sözleşme uyarınca, kendisinden kredi talep eden alıcının satıcıya olan satış/hizmet bedeli borcunu peşin ya da taksitler halinde ödemeyi üstlenmektedir. Satış/hizmet bedelinin banka tarafından finanse edilmesi üzerine satıcı/sağlayıcı, satış konusunu teslim veya ilgili hizmeti ifa etmektedir. Alıcı da krediyi taksitler halinde bankaya geri ödemektedir. Detaylı bilgi için bkz. Mehmet Serkan Ergüne, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda Yer Alan Taksitle Satışa İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanının Belirlenmesi”, **Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013, s. 532. Üçüncü kişinin finanse ettiği sözleşme bir peşin satış sözleşmesi olmakla birlikte, satış bedeli yani kredi, satış sözleşmesini finanse eden üçüncü kişiye taksitler halinde ödeniyor ise, bu durumda peşin satış sözleşmesine, TBK m. 263, f. 3’teki istisna haller hariç, taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı ve yine söz konusu istisna hallerin gerçekleştiği durumda dahi peşin satış sözleşmesine bu hükümler uygulanamasa bile kredi sözleşmesine taksitle satışa ilişkin hükümlerin uygulanacağı hususunda bkz. İlknur Serdar, “Taksitle Satış Sözleşmesine İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı”, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011)**, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, s. 494 vd.

⁶ Rona Serozan, “Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliğinin Artıları ve Eksileri”, **İÜFHM**, C. LXI, S. 1-2, 2003, s. 350; İnal, **a.g.e.**, s. 795.

⁷ Serozan, **Edim Süreci**, s. 890 vd.; Ayşe Arat, **Konut Satışında Üç Köşeli İlişkilerden Doğan Sorumluluk**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 66 vd.

⁸ Arat, **a.g.e.**, s. 66.

⁹ M. Kemal Oğuzman/Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. I, 6098 sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu’na Göre Güncellenip Genişletilmiş 16. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 27; Ahmet Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Genişletilmiş 21. Bs., Ankara, Turhan

Üç köşeli ilişkilerin tipik örneklerinden biri de bağlı kredi sözleşmeleridir¹¹. Bağlı kredi sözleşmesindeki üç köşeli ilişkiye Yargıtay'ın bir kararında¹² açıkça şu şekilde değinilmiştir:

“...bağlı krediler kural olarak üç taraflı bir hukuki ilişki kuran bir yapılanmayı ifade etmektedir. Söz konusu üç taraflı ilişkinin tarafları tüketici, mal satıcısı/hizmet sağlayıcısı ve kredi verendir. Bu üç taraflı ilişkide kural olarak birbirinden hukuken bağımsız en az iki sözleşme bulunur. Bu sözleşmelerden ilki satıcı/sağlayıcı ile tüketici arasında kurulan mal/hizmet temini sözleşmesi iken, ikinci sözleşme, tüketicinin satıcı/sağlayıcı ile kurduğu sözleşmeyi finanse etmek üzere krediyi veren ile kurduğu kredi sözleşmesidir. Bu iki sözleşmenin yanı sıra bağlı tüketici kredileri kapsamında ortaya çıkan ilişkide genelde satıcı/sağlayıcı ile kredi veren arasında yapılan bir “çerçeve sözleşme” kapsamında yer alan bu üç tarafın hepsi arasında bir ilişki bulunmaktadır ve kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasındaki ilişki nedeniyle tüketici belirli bir marka malı almaya ya da belirli bir kişiyle sözleşme yapmaya yönlendirilmektedir.”

Kitabevi, 2017, s. 15 vd.; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 18; Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukukuna Giriş-Hukuki İşlem-Sözleşme, Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4. Bs.'dan 7. Tıpkı Bs.**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, s. 15 vd.

¹⁰ Arat, **a.g.e.**, s. 66. Ayrıca, nispiyet ilkesinin aşılmasına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Teoman Akünel, “Sorumluluk Hukukunda Sözleşmelerin Nisbiliği Prensibinin Aşılması”, **Yargıtay Dergisi**, C. XIV, S. 3, 1998, s. 226 vd.

¹¹ TBK m. 127-130 hükümleri arasında düzenlenen halefiyet, üçüncü kişi yararına sözleşme, üçüncü kişinin fiilini taahhüt gibi durumlar da üç köşeli ilişkiye örnek gösterilebilir. Detaylı bilgi için bkz. Arat, **a.g.e.**, s. 67-69. Doktrinde, bağlı tüketici kredisinde bankanın üstlendiği tazminat sorumluluğunu üçüncü kişinin fiilini taahhüde benzeten görüşler de vardır. Bu hususta bkz. Kara, **a.g.e.**, s. 596. Benzer şekilde, belirli bir konutun satışına yönelik olarak verilen bağlı konut kredilerinde de bankanın adeta üçüncü kişinin fiilini taahhüt eden kişi konumunda olarak konutun teslim edilmemesinden sorumlu olduğuna dair Özer Seliçi/Saibe Oktay-Özdemir, “Konut Finansmanı Alanındaki Gelişmeler”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sempozyumu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 347. Ancak Aslan'a göre bağlı tüketici kredileri, bankanın açık bir taahhüdü söz konusu olmadığı için üçüncü kişinin fiilini taahhüt müessesesinden ayrılır. Bu hususta bkz. Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 143.

¹² YHGK, 21.10.2015 T., 2013/2294 E. ve 2015/2330 K. sayılı kararı, (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 9 Ocak 2018. Bağlı kredi sözleşmesinde üçlü ilişkiye değinilen benzer kararlar için bkz. YHGK, 18.04.2019 T., 2017/623 E. ve 2019/488 K. sayılı kararı, (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 28 Ekim 2019; Yarg. 13. HD., 17.12.2015 T., 2014/45144 E. ve 2015/37148 K. sayılı kararı, (Çevrimiçi) <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, 10 Ekim 2019.

Buradan da hareketle, bağı tüketici kredisi sözleşmesi kapsamında tüketici, banka ve satıcı/sağlayıcının bir araya gelmesiyle üç köşeli bir ilişki kurulduğu kabul edilmiştir¹³. Bu üç köşeli ilişkide birbirinden bağımsız halde birden fazla sözleşmenin varlığından söz edilmektedir: Tüketici ile banka arasında akdedilen tüketici kredisi sözleşmesi, tüketici ile satıcı/sağlayıcı arasında akdedilen tedarik sözleşmesi ve banka ile satıcı/sağlayıcı arasında akdedilen işbirliği sözleşmesi¹⁴.

Anılan sözleşmelerin her biri kendine özgü niteliklerini yitirmeden bir araya gelerek; varlık, işleyiş ve geçerlilik açısından birbirlerine bağlanmak suretiyle üç köşeli bir bileşik sözleşme meydana getirmektedir¹⁵. Bir araya gelen sözleşmeler arasında, gerek sözleşmelerin kuruluşu ve devamı gerekse tarafların yerine getireceği edimler bakımından bir bağıllık bulunduğu, yapısal bir karşılıklılık ve içsel bir bağlantı bulunduğu da ifade edilmektedir¹⁶. Bunun doğal bir sonucu olarak sözleşmelerden birinin geçerli olmaması veya ortadan kalkması halinde diğer

---

¹³ Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 85; Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 258; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 111; Çabri, **Şerh**, s. 464; Baykan, **Tüketici Kredileri**, s. 58.

¹⁴ Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 184; Gümüş, **a.g.e.**, s. 212; Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 258; Aydoğdu, **Tüketici**, s. 90; Çabri, **Şerh**, s. 466 vd. Kredi ve satış sözleşmesinin, kredi veren ve satıcıyı iş ilişkisi kapsamında bir araya getirmesi ve birbirine bağlamasının, süreklilik arz eden bir çerçeve sözleşmenin varlığına bağı olduğu belirtilmiştir. Bu hususta bkz. İnal, **a.g.e.**, s. 803; Öztekin, **a.g.e.**, s. 8.

¹⁵ Bkz. Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 84. Tandoğan'a göre bileşik sözleşmenin tanımı şu şekildedir: *"Bileşik sözleşmelerde, mahiyetleri bakımından birbirinden bağımsız ve başka başka tipte birden fazla akit, mahiyetlerine bir hanel gelmeksizin tarafların iradesiyle birbirine o surette bağlanmıştır ki, bunların her birinin varlığı ve geçerliliği diğerinininkine veya diğerlerinininkine tabidir; bu çeşit akitler birbirilerine karşılıklı borç yükleyen akitlerde edim ve karşı edimin bağı olduğu gibi bağıdırlar. Biri geçerli olmazsa veya ortadan kalkarsa, diğeri yahut diğeleri de geçerli olmayacak veya ortadan kalkacaktır; böylece söz konusu akitlerden her birinin varlığı ve geçerliliği diğerlerinin varlığının ve geçerliliğinin zımnî şartını veya şart mertebesine yükselmese dahi akdi temelini (Geschäftsgrundlage) teşkil eder."* bkz. Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C. I, 6. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s. 75 vd.; bileşik sözleşmelere ilişkin daha detaylı bilgi için ayrıca bkz. Erden Kuntalp, **Karışık Muhtevalı Akit**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. Bs., Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 163.

¹⁶ Detaylı bilgi için bkz. Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 111; Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 185; detaylı bilgi için ayrıca bkz. Çiğdem Dayan, **"Türk Hukukunda Tüketici Kredileri"**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992, s. 35 vd., (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 22 Mart 2019 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bileşik sözleşmelerde birbirine bağlanan sözleşmeler arasındaki bağıllık tek taraflı veya iki taraflı olabilir. Bağıllığın iki taraflı olduğu durumda bileşik sözleşmenin içerdiği sözleşmeler birbiriyle aynen karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerdeki gibi edim-karşı edim ilişkisi içindedir. Bu nedenle, sözleşmeler arasında genetik, kondisyonel ve fonksiyonel bir bağı bulunur. Bu konuda detaylı bilgi için ayrıca bkz. Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 6. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, s. 952.

sözleşme de geçerliliğini yitirmekte veya ortadan kalkmakta yahut sözleşmelerden birinde meydana gelen bir ifa engelinden diğer sözleşme de etkilenmektedir¹⁷.

Bu arada bileşik sözleşmeyi oluşturan her bir sözleşmeye kendine ait hükümler uygulanacak olup ilişkinin bütününe ise 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (bundan böyle kısaca "TBK" olarak anılacaktır) iki taraflı sözleşmelerde öngördüğü ifa sırasına ve ifa engellerine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması mümkündür¹⁸.

C. BAĞLI KREDİ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, bağlı kredi kavramını, AB mevzuatı ile uyumlu şekilde birden fazla kriter göz önüne alınarak düzenlemiştir. Kanun'un 30. maddesinin 1. fıkrası hükmü "*Bağlı kredi sözleşmesi; tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşmedir*" şeklindedir. Bu halde, bir tüketici kredisinin bağlı kredi olarak nitelendirilebilmesi için, iki unsurun birlikte gerçekleşmesi gerekir: Tüketici kredisinin münhasıran belirli bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin sözleşmenin finansmanı için verilmesi ve iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturması. Anılan unsurlar aşağıda başlıklar halinde incelenmiştir.

---

¹⁷ Serozan' göre "*Bağlı kredilerde üç köşeli bileşik bir sözleşme söz konusu olduğundan, bağlantılı sözleşmeler arasındaki ilişki (diğer bir deyişle "eksik sinallagma"), sözleşmelerden birindeki hukuki aksaklık, eksiklik veya aksiliğin ötekine de sıçramasına yol açar. Sözleşmelerden birinin baştan hükümsüz olması veyahut bir ifa engeli ile tökezlemesi halinde bağlantılı sözleşme de çökmüş sayılır.*" Bu hususta bkz. Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 87-88. Benzer yönde bkz. Tandoğan, **a.g.e.**, s. 76; Kuntalp, **Akit**, s. 163.

¹⁸ Bu hususta bkz. Haluk Nami Nomer/Baki İlkay Engin, **Türk Borçlar Kanunu Şerhi Özel Borç İlişkileri Cilt I: Satış Sözleşmesi, 1. Fasikül (Giriş Madde 207-216, 245)**, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 4. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 30; Eren, **Borçlar Özel**, s. 955.

1. Belirli Bir Mal veya Hizmetin Tedarikine İlişkin Sözleşmenin Finansmanı

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre bağlı kredi sözleşmesinin ilk unsuru, kredinin, belirli bir mal veya hizmetin temin edilebilmesi için gerekli finansmanı sağlamak üzere verilmesidir. Bu unsur, Mülga Kanun döneminde de bağlı kredinin bir ön şartı olarak kabul edilmiştir. Ancak Mülga Kanun'da 2003 yılında yapılan bir değişiklikle¹⁹, kredinin "belirli *marka* bir mal ya da hizmetin satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi" şartı ile verilmesi durumunda kredi verenin sorumluluğu kabul edilmiştir (Mülga Kanun m. 10, f. 5 hükmü). Esasen, 2003'teki değişiklik öncesi metinde yer alan ifade "belirli bir mal veya hizmetin satın alınması" şeklinde idi. Ancak "belirli bir mal veya hizmetin satın alınması" ifadesi, o dönemde, tedarik kredilerinin de bağlı kredi olarak nitelendirilmesi sakıncasından dolayı eleştirilmiş ve Mülga Kanun'da 2003 yılında yapılan değişiklik ile bu ifade "belirli *marka bir mal veya hizmet*" şeklinde ifade değiştirilmiştir²⁰.

Otomobil kredisi, konut kredisi veya tatil kredisi gibi belirli bir çeşit mal veya hizmetin temini amacıyla kullanılan tedarik kredilerinin²¹ bağlı kredi olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği hususunda, Mülga Kanun döneminde, doktrinde de farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe²² göre, tedarik kredisinde banka ve satıcı/sağlayıcı arasında bir çerçeve sözleşme ilişkisi bulunmadığından bahisle bu

¹⁹ Bkz. 01.03.2003 T. ve 25048 sayılı RG'de yayımlanan 4822 sayılı Kanun'un m. 15 hükmü. (Çevrimiçi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/03/20030314.htm#1>, 29 Ekim 2019. Detaylı bilgi için ayrıca bkz. Oğuz Sadık Aydos, "Bağlı Kredi Veren Ayıplı Mal Nedeniyle Sorumluluğu", **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, C. III, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009, s. 125.

²⁰ Mülga Kanun dönemindeki bu tartışma ve detayları için bkz. Üzeler, **a.g.e.**, s. 41 vd.

²¹ Tedarik kredisi, tüketici ile banka arasındaki ikili ilişki çerçevesinde ve bankanın belirlediği cins mal veya hizmetin temini için tüketiciye kullanılan kredi olarak tanımlanabilecektir. Yani tüketici bu krediyi belirli bir nedenle almak ve aldığı neden uğrunda kullanmak durumundadır. Böylece kredinin geri ödenmesi garanti altına alınmış olmakta ve tüketicinin aldığı krediyi tahsis amacı dışında farklı amaçlar için kullanması önlenmiş olmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Gönül Kapağan, "**Bağlı Tüketici Kredileri**", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, s. 43, (Çevrimiçi) <http://acikarsiv.ankara.edu.tr>, 20 Mart 2019, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi); Baykan, **Tüketici Kredileri**, s. 60; İmren, **a.g.e.**, s. 60; İnal, **a.g.e.**, s. 794.

²² Öztekin, **a.g.e.**, s. 9; Arkan, **Tüketici Kredileri**, s. 40; Çabri, **Şerh**, s. 586; Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 142; Reisoğlu, **Tüketici Kredileri**, s. 67; İnal, **a.g.e.**, s. 794.

kredinin bağılı kredi olarak nitelendirilemeyeceği ifade edilmiştir. Diğer bir görüşe²³ göre ise tedarik kredisinin belirli bir mal veya hizmetin temini için kullanıldığından bahisle bağılı kredi olarak nitelendirilmesi gerektiği ifade edilmiş ve hatta Mülga Kanun'da yapılan değişikliğin dahi bu sonucu değiştirmediyini savunanlar olmuştur²⁴.

Ancak tedarik kredisinin ayırt edici özelliği, tüketicinin krediyi tahsis amacıyla sınırlı şekilde kullanmak durumunda olmasıdır. Bu halde tüketici, mal veya hizmeti kimden tedarik edeceği hususunda serbest olduğu için banka ve satıcı/sağlayıcı arasında bir ekonomik işbirliği bulunmamaktadır. Bu durumda bankanın, bağılı tüketici kredisine ilişkin sorumluluk hükümlerine²⁵ tabi tutulması da adil bir çözüm olmayacaktır. Anılan nedenlerle, tedarik kredilerinin bağılı kredi olarak nitelendirilmesi mümkün görünmediğinden; Mülga Kanun dönemindeki bu tartışmaların Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile sona erdiği kanaatindeyiz²⁶.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre kredinin münhasıran belirli bir mal veya hizmetin temin edilebilmesi için gerekli finansmanı sağlamak üzere verilmesi, bağılı kredi olarak nitelendirilebilmesi için temel bir unsurdur; ancak bu unsur tek başına yeterli değildir. Sadece bu unsurun gerçekleşmiş olmasına bakılarak bağılı kredi değerlendirmesi yapılması yanıltıcı olabilecektir. Bu nedenle, tedarik sözleşmesi ve kredi sözleşmesinin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturup oluşturmadığı hususunun mutlaka irdelenmesi gereklidir²⁷.

²³ Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 180-181; Kapağan, **a.g.e.**, s. 36; Aydos, **a.g.e.**, s. 124-125.

²⁴ Aydos, **a.g.e.**, s. 124-125.

²⁵ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4 madde hükmü açıkça şu şekildedir: "*Bağılı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur.*"

²⁶ Doktrinde Ergüne "*Alıcının, satış sözleşmesinden bağımsız olarak satış bedelini finanse etmek amacıyla ödünç alması halinde, alıcı ile ödünç veren arasındaki ilişki (tedarik kredisi), taksitle satışa ilişkin hükümlere tabi olmayacaktır. Zira bu durumda, satış sözleşmesi ile ödünç sözleşmesi arasında ekonomik bütünlük bulunmamaktadır. TBK m. 263/f. II'nin metni de bu sonucu açıkça öngörmektedir.*" demek suretiyle tedarik kredisinin bir bağılı kredi olmadığına vurgu yapmaktadır. Bu hususta bkz. Ergüne, **Taksitle Satış**, s. 536.

²⁷ Bu hususta detaylı bilgi için ayrıca bkz. Arat, **a.g.e.**, s. 227.

Mal veya hizmetin belirli olmasından anlaşılması gereken, mutlaka, mal veya hizmetin markasının ya da isminin sözleşmede belirtilmesi değildir²⁸. Ayrıca, mal veya hizmetin belirli olması unsurunun mutlaka kredi sözleşmesinden anlaşılması da şart değildir²⁹. Kredi sözleşmesinde malın markası, özellikleri veya satıcı/sağlayıcı adı belirtilmese dahi, banka ve satıcı/sağlayıcı arasında bir ekonomik işbirliği bulunduğu ispat edilebildiği takdirde bağlı kredinin varlığı kabul edilebilecektir.

Mal veya hizmetin markasının ya da isminin kredi sözleşmesinde belirtilmesi halinde ise, bu durum zaten Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca ekonomik birliğin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir³⁰.

---

²⁸ Yargıtay'ın bazı kararlarında bu hususun dar biçimde yorumlandığı görülmektedir. Bkz. Yarg.13. HD., 19.10.2015 T., 2015/29827 E. ve K. 2015/30307 kararında “Davacı ile davalı arasında yapılan kredi sözleşmesinde satın alınacak malın herhangi bir özelliği belirtilmediği gibi, satıcı ismi de belirtilmemiştir. Davalılar arasında bir sözleşme olmadığı gibi, broşürlerde de davalı bankanın adı hiç geçmemiştir. Öyle olunca bankanın davacıya kullandığı kredinin bağlı kredi niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır.” şeklinde hükmedilmiştir. Benzer şekilde bir başka kararında “4077 Sayılı Yasanın 10/5 maddesi uyarınca, kredi veren kuruluşun verdiği kredinin bağlı kredi sayılabilmesi için, kredi verenin tüketici kredisini belirli marka, bir mal veya hizmet satın alması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi gerekir. Bu koşulları taşımayan tüketici kredisinin bağlı kredi olarak kabulü olanaksızdır. Davacının konut satın almada kullanmak üzere davalı bankadan kredi kullandığı sabittir. Davacı ile davalı arasında yapılan kredi sözleşmesinde satın alınacak malın herhangi bir özelliği belirtilmediği gibi, satıcı ismi de belirtilmemiştir. Konut satış sözleşmesi ve broşürlerde de davalı bankanın adı hiç geçmemiştir. Öyle olunca bankanın davacıya kullandığı kredinin bağlı kredi niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır.” şeklinde hükmedilmiştir. Bu hususta bkz. Yarg.13. HD., 15.12.2014 T., 2014/31740 E. ve 2014/40214 K. sayılı karar. Yargıtay'ın aynı yönde başka kararları için bkz. Yarg. 13. HD., 25.02.2016 T., 2014/48320 E. ve 2016/5944 K. sayılı kararı, Yarg. 13. HD., 10.05.2017 T., 2015/19253 E. ve 2017/5759 K. sayılı karar, Yarg. 13. HD., 15.12.2014 T., 2014/31740 E. ve 2014/40214 K. sayılı karar, Yarg. 13. HD., 21.12.2010 T., 2010/5104 E. ve 2010/17480 K. sayılı karar. Erişim için bkz. (Çevrimiçi) www.kazancı.com.tr, 31 Ekim 2019.

²⁹ Doktrinde Arat'a göre “Tarafların zımnî muvafakati ile belirlenmiş bir konut satışı da bağlı krediye konu olabilir veya birden fazla alıcının aynı şartlar altında aynı konutlar için kredi kullanması söz konusu olabilir. Nitekim Rampion Kararında satıcının kimliği belirli, ancak finanse edilen mal belirli değildi. O halde belirli olma unsurunu mutlaka sözleşme metninden anlaşılma şeklinde yorumlamak gerekir.” bkz. Arat, **a.g.e.**, s. 232-233. Tüketici kredisine sözleşmesinde finanse edilen malın belirtilmesinin bağlı krediye ilişkin koruyucu hükümlerin uygulanabilmesi açısından bir ön şart olmadığına dair Avrupa Adalet Divanı'nın Rampion içtihadı için bkz. Judgement of the Court (First Chamber) of 04.10.2007; Max Rampion and Marie-Jeanne Godard, née Rampion v Franfinance SA and K par K SAS; Case C-429/05, (Çevrimiçi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62005CJ0429&qid=1572265187587&from=EN>, 30 Nisan 2019.

³⁰ Bu husus, ilerleyen kısımda ayrıca incelenmiş olup detaylı bilgi için bkz. aşağıda s. 21 vd.

2. Objektif Açıdan Ekonomik Birliğin Varlığı

a. “Ekonomik Birlik” Kavramı

Bağlı tüketici kredisi ilişkisi içerisinde tüketici iki ayrı sözleşmeye taraf olmaktadır. Bu sözleşmelerden ilki, tüketici ile satıcı/sağlayıcı arasında akdedilen mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmedir. İkincisi ise, mal veya hizmetin bedelinin finanse edilebilmesi amacıyla tüketici ile banka arasında akdedilen kredi sözleşmesidir. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a göre, bağlı kredi sözleşmesinden bahsedilebilmesi için gerekli ikinci unsur iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturmasıdır. Mülga Kanun’da bulunmayan ve yürürlükteki Kanun ile yeni getirilen “ekonomik birlik” kavramı, esasen, 2008/48/EC sayılı AB Yönergesi’nden aynen alıntı yapılarak hukukumuzda aktarılmıştır³¹.

Kanun koyucu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik bir birlik oluşturacağı halleri Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 30. maddesinin 2. fıkrasında düzenlemiş olup aşağıda bu haller ayrıca incelenecektir. Ancak söz konusu halleri incelemeye geçmeden önce, ekonomik birlik kavramından ne anlaşılması gerektiği ve ekonomik birliğin varlığına dair değerlendirmenin hangi kriterlere göre yapılacağı hususları üzerinde kısaca durulacaktır.

Sözleşmelerden birinin yapılması veya anlam ifade edebilmesinin, diğer sözleşmenin yapılmasına bağlı olması halinde iki sözleşme arasında ekonomik bir bütünlükten bahsedilebilir. Ya da tüketicinin kullandığı kredi ile temin etmek istediği mal veya hizmet arasında sebep sonuç ilişkisinden söz edilebiliyor ise bu halde de bir ekonomik bütünlüğün varlığı kabul edilebilir. Sözleşmeler arasında bir iç bağlılık veya ekonomik bütünlük bulunup bulunmadığı hususu her somut olayda vakaya dayalı tespit yapılmak suretiyle değerlendirilmeli ve tarafların ortak hareket edip

---

³¹ Yönerge’ye göre kredi sözleşmesi ve tedarik sözleşmesi arasında objektif açıdan ekonomik birlik bulunması açıkça aranan bir koşuldur. Bkz. Yönerge m. 3, (n) bendi hükmü. Ekonomik birlik kavramı, ilk olarak Alman hukukunda mahkeme içtihatları ile geliştirilen bir kavram olarak ortaya çıkmış daha sonra da 2008/48/EC sayılı Yönerge’de açıkça yer verilmiş ve BGB § 358/III hükmünde açıkça düzenlenmiştir. Bu hususta daha detaylı bilgi için bkz. Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 113-115.

etmediği ve ortak hareket etmekten ekonomik bir menfaat sağlayıp sağlamadıkları göz önünde bulundurulmalıdır³².

Ekonomik birliğin varlığına ilişkin değerlendirmede, TBK m. 263, f. 2 hükmünden³³ hareketle, taksitle satışa ilişkin hükümlerin de yol gösterici bir rolü bulunmaktadır. Zira TBK m. 263, f. 2 kapsamına giren işlemlerde de alıcı, satıcı ve ödünç veren arasında bir üçlü ilişki söz konusu olup satıcı ve ödünç verenin birbirlerini planlı olarak etkilemeleri ve alıcının satış bedelini ödemesinden önce sözleşme konusunu elde edebilmesini sağlamak amacıyla işbirliği yapmaları söz konusudur³⁴.

Tüketicinin krediyi kendi girişimleriyle bulmayıp koşulları banka ve satıcı/sağlayıcı tarafından önceden belirlenmiş olan bir krediden yararlanması, satıcı/sağlayıcının reklam yoluyla tüketiciye uygun koşullarda kredi temin edeceğini bildirmesi, satıcı/sağlayıcının tüketiciyi işbirliği yaptığı bankaya yönlendirmesi, kredinin ilgili mal veya hizmetin temini şartıyla tesis edilmiş olması, kredi talep formu ekinde tedarik sözleşmesine konu mal veya hizmetin temin edileceği satıcı/sağlayıcının gösterilmiş olması, kredi miktarı ile mal veya hizmet bedelinin birbirine denk olması, bankanın kredi sözleşmesinin hazırlık aşaması veya sözleşmenin yapılması sırasında satıcı/sağlayıcıdan yardım alması gibi durumlar ekonomik birliğin varlığına işaret eden durumlara örnek olarak gösterilebilir³⁵.

---

³² İnal, **a.g.e.**, s. 803; Arkan, **Tüketici Kredisi Uygulaması**, s. 39; Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 154-155; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 114.

³³ Anılan madde hükmü şu şekildedir: “*Bir taşınırı edinme amacıyla yapılan ödünç sözleşmelerinde satıcının, mülkiyeti saklı tutma kaydı ile birlikte veya bundan bağımsız olarak satış bedeli alacağını ödünç verene devretmesi veya satıcı ile ödünç verenin başka surette anlaşarak, alıcının satış bedelini daha sonra taksitler halinde ödemek üzere malın teslimini sağlamaları durumunda, taksitle satışa ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanabilir.*”

³⁴ Bu hususta bkz. Ergüne, **Taksitle Satış**, s. 533; Yıldırım-Akkayan, **a.g.e.**, s. 272. Ayrıca bağlı kredi ile taksitle satış hükümleri arasındaki bağlantı için bkz. aşağıda s. 28 vd.

³⁵ Ayşe Gül Öksüz, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2016, s. 81; Ergüne, **Taksitle Satış**, s. 533-534; Serdar, **a.g.e.**, s. 495-496; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 115; Arkan, **Tüketici Kredisi Uygulaması**, s. 40 vd.; İnal, **a.g.e.**, s. 803. Yargıtay’ın bir kararında “*satış vaadi sözleşmesinde bankanın gösterilmesi, satıcı ile banka arasındaki protokolde tüketicilerin kredi talep etmesi halinde bankaya yönlendirileceği ve satıcının bu kredilere teminat vereceği yönünde düzenlemeler bulunması, tanıtım broşürlerinde bankanın adının da yer alması...*” nedeniyle kredinin niteliğinin bağlı kredi olduğuna hükmedilmiştir. Bkz. Yarg. 13. HD., 04.06.2015 T., 2014/25922 E. ve 2015/18106 K. sayılı karar. Bu karara benzer şekilde ayrıca bkz. Yarg. 13. HD., 13.02.2014 T.,

b. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Öngörülen Durumlar

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 2'ye göre, kredi sözleşmesi ve tedarik sözleşmesinin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu durumlar aşağıdaki gibi düzenlenmiştir: (a) Satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse etmesi, (b) kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanması, (c) belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtilmesi.

Kanun'da düzenlenen bu haller, 2008/48/EC sayılı AB Yönergesi ile uyumlu olacak biçimde birebir hukukumuza aktarılmıştır³⁶. Kanun'da sayılan hallerden en az birinin gerçekleşmesi durumunda ekonomik birliğin varlığı kabul edilmiştir³⁷. Ekonomik birliğin varlığına işaret eden bu haller sınırlı sayıda olmayıp ekonomik birliğin başka şekillerde de ortaya çıkması mümkündür³⁸.

i. Kredinin Satıcı veya Sağlayıcı Tarafından Finanse Edilmesi

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ekonomik birliğin varlığına örnek olarak gösterilen hallerden ilki satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse etmesi durumudur. Bu ihtimalin uygulamadaki somut karşılığının ne olduğu konusunda Kanun'un gerekçesinde bir açıklama yer almamaktadır ve bu hükmün anlamına dair doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

2013/22234 E. ve 2014/3709 K. sayılı karar. Kararlara erişim için bkz. (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 31 Ekim 2019.

³⁶ Yönerge m. 3, (n) bendi (ii) hükmünde belirtilen haller şu şekildedir: “*tedarikçi veya hizmet veren kuruluşun tüketici için krediyi finanse etmesi veya bir üçüncü tarafça finanse edilmesi durumunda kredi kuruluşunun kredi anlaşmasının imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak tedarikçi veya hizmet sağlayan kuruluşun hizmetlerinden yararlandığı veya belirli mallar veya belirli bir hizmetin verilmesinin kredi anlaşmasında açıkça belirtilmesi.*” Yönergenin Türkçe çevrisine erişim için bkz. https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Diger_Duzenlemeler/Tuketicinin_ve_Rekabetin_Korunmasina_Iliskin_Bazi_Duzenlemeler/AB_2008-48_EEC.zip, 8 Kasım 2019.

³⁷ Bu hallerden birinin varlığı halinde aksi ispat edilemez şekilde ekonomik birliğin varlığının kabul edileceği hususunda bkz. Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 152.

³⁸ Bu yönde bkz. Arat, **a.g.e.**, s. 230.

Bir görüşe³⁹ göre bu ihtimalde kredi veren ile satıcı/sağlayıcı aynı kişi olup satış ve kredi sözleşmesi olmak üzere iki ayrı sözleşme akdedilmektedir. Bu duruma örnek olarak mağazaların verdiği kredi imkânları veya özel mağaza kartı ile kredi sunulması gösterilmektedir. Benzer bir görüşe⁴⁰ göre de, bu ihtimale örnek olarak taksitli satışlarda mal veya hizmeti sağlayan kişinin aynı zamanda krediyi de sağlaması durumu gösterilmiştir⁴¹. Bu fıkri ilk görüşten farkı kredi ve satış sözleşmesi olmak üzere iki sözleşme akdedilmeyip bu iki sözleşmeyi de kapsayan bir sözleşme yapılmasıdır. Ancak temelde, iki görüş birlikte değerlendirildiğinde, tüketici açısından yarattığı iktisadi sonucun aynı olduğu; bu bakımdan iki görüş arasında ciddi bir farklılık bulunmadığını değerlendirmekteyiz.

Başka bir fikre⁴² göre ise, satıcı ve kredi verenin aynı kişi olması halinde Kanun'daki müteselsil sorumluluk hükmünün anlamsız hale geldiği; buradaki “krediyi finanse etme” ifadesinin satıcının krediye kefil veya garantör olması anlamına geldiği savunulmuştur. Fakat bu görüşte örnek verilen durumun Kanun'un 30. maddenin 2. fıkrasının (b) bendinde düzenlenmiş olan “kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden faydalanılması” durumuna daha uygun bir örnek olabileceğini değerlendirmekteyiz.

Kanaatimize göre de, Kanun'daki bu hükmün uygulamadaki karşılığının nasıl olacağı konusu henüz netleşmemiştir. Ancak, özellikle taksitle satış sözleşmelerinde satıcı veya sağlayıcının tüketicinin finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla böyle bir yönetim başvurabilmesi mümkün görünmektedir. Zira taksitle satış sözleşmeleri bağlı tüketici kredilerinin öncüsü olup aslında her iki sözleşme de tüketicinin kredi

---

³⁹ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 152-153.

⁴⁰ Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 259; Gümüş, **a.g.e.**, s. 208; Çabri, **Şerh**, s. 459.

⁴¹ Bu görüşe göre bu halde satıcı veya sağlayıcının Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 3, (ğ) bendi uyarınca “kredi veren” niteliğine sahip olmasa dahi, kanun gereği kredi veren ile eş konumda değerlendirildiği ifade edilmiştir. Bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 208. Ancak uygulamada bu tür bağlı kredilerine pek sık rastlanmadığını ifade eden bir görüş de mevcuttur. Bu görüş için bkz. Çabri, **Şerh**, s. 459.

⁴² Bu görüş için bkz. Faruk Acar, “Konut Finansmanı Sözleşmelerinde Bağlı Kredi Kavramının Yapısı ve Hukuki Niteliği”, **Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu (20 Kasım 2018)**, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 119.

ihtiyacını gidermekte ve mal veya hizmet bedelini peşinen ödeyemeyecek durumda olan tüketiciye bir taksitle ödeme imkanı sağlamaktadır. Aralarındaki en önemli fark ise, taksitle satışta satıcının üstlendiği kredi verme fonksiyonunu, bağlı kredide bir banka veya finansman şirketinin üstlenmesidir⁴³.

Esasen, satıcı/sağlayıcı ve kredi verenin ayrı kişiler olması müteselsil sorumluluk kuralının uygulanabilmesi için bir önem arz etmekte olup bu kişilerin aynı kişi olması halinde sadece söz konusu müteselsil sorumluluk kuralı uygulanamayacaktır. Bunun dışında tüketiciye kullandırılan krediye ilişkin olarak diğer tüm hususlarda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un bağlı krediye ilişkin hükümleri aynen uygulanacaktır. Dolayısıyla Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ekonomik birliğin varlığına dair örnek verilen bu ilk ihtimalde satıcı/sağlayıcı ve kredi veren ayrı kişiler olabileceği gibi bu kişilerin aynı kişi olması da mümkündür kanaatindeyiz.

Bu doğrultuda, katılım bankalarına özgü bir finansman modeli olan murâbaha işlemi de Kanun'daki bu ihtimale örnek olarak gösterilebilecek önemli bir uygulamadır. Söz konusu işleme ilişkin detaylı değerlendirmelerimiz ise aşağıda ilgili başlık altında yer almaktadır⁴⁴.

ii. Kredi Sözleşmesinin İmzalanması veya Hazırlanması ile İlgili Olarak Satıcı veya Sağlayıcının Hizmetlerinden Yararlanılması

Objektif ekonomik birliğin varlığına dair ikinci bir durum ise, finansmanın üçüncü kişi konumundaki kredi veren tarafından yapıldığı fakat kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı/sağlayıcının hizmetlerinden yararlanması durumudur. Tüketicinin, satış sözleşmesinin yanı sıra, bir kredi sözleşmesi akdetmesi için gerekli bütün işlemleri satıcı/sağlayıcı başlatır.

---

⁴³ Blaurock, **a.g.e.**, s. 35; Üzeler, **a.g.e.**, s. 22; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 83; Gezder, **Tüketici Kredisi**, s. 31; Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 183; Çabri, **Şerh**, s. 459.

⁴⁴ Bu hususta bkz. aşağıda s. 25 vd.

Doktrinde bu ihtimale ilişkin olarak, satıcı/sağlayıcının, bankanın doğrudan temsilcisi olduğu ifade edilmektedir⁴⁵. Banka, kredi kullanılabilmek için satıcı/sağlayıcının organizasyonundan faydalanmakta, kredi sözleşmesinin yapılmasıyla satıcı/sağlayıcı aradan çekilmekte ve kredi sözleşmesinden doğan hak ve borçlar ise banka üzerinde doğmaktadır.

Uygulamada satıcı/sağlayıcının işyerinde banka personeline bir yer tahsis edildiği ve bu yerde hazır bulundurulmuş matbu sözleşmelere tüketiciden imza alınması suretiyle bankalarca kredi kullandığı bilinmektedir. Ayrıca, satıcı/sağlayıcının fiziki işyeri dışında da örneğin online satış mağazasında müşteriler web sitesi üzerinden ilgili bankanın internet şubesine yönlendirilmekte ve müşteri temin etmek istediği mal veya hizmeti bankadan kullandığı krediyle elde etme imkanı bulunmaktadır⁴⁶. Böylelikle, satıcı/sağlayıcı, müşterilerine kredili mal veya hizmet temin etme olanağını rahatlıkla sunmakta ve tüketiciler de kredi başvurusundan kredi sözleşmesinin kurulmasına kadar ilgili tüm işlemlerini (banka adına ve hesabına hareket eden) satıcı/sağlayıcı aracılığı ile kolayca yürütebilmektedir⁴⁷. Bu durumda banka ve satıcı/sağlayıcı arasında ekonomik bir işbirliği kurulduğu söylenebilecektir.

⁴⁵ Çabri, **Şerh**, s. 465; Gümüş, **a.g.e.**, s. 208.

⁴⁶ 05.11.2011 T. ve 28106 sayılı RG’de yayımlanan Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik’in “Destek Hizmeti Alımına İlişkin Sınırlamalar” başlıklı 4. maddesinin 7. fıkrasının 2. cümlesinde yer alan hüküm “Bankalarca mevduat veya katılım fonu kabulü dışındaki faaliyetlerinden herhangi birinin pazarlanması konusunda destek hizmeti alınması durumunda, pazarlama faaliyetleri münhasıran ikinci el satış yapan yerler hariç olmak üzere oto bayilerinde, emlak ofislerinde, çağrı merkezleri kullanılarak, şube içerisinde hizmet sunulmuş veya internet, televizyon, telefon, elektronik hizmet birimleri ve mevzuat ile izin verilen diğer dağıtım kanalları yoluyla gerçekleştirilebilir.” şeklindedir.

⁴⁷ Örneğin tüketicinin bir elektronik eşya mağazasından satın alacağı mal için belirli bir bankadan kredi kullanmaya yönlendirilmesi veya tüketicinin bankadan alacağı krediyi ancak belirli satıcı/sağlayıcılardan temin edeceği mal veya hizmetler için kullanabilmesi gibi durumlarda banka ve satıcı/sağlayıcı arasında bu tarz işbirliği kurulduğu bilinmektedir. Bu şekilde kullanılan krediler uygulamada “mağaza içi kredi”, “satış noktasından kredi”, “kolay kredi”, “kredi ekspres”, “alışveriş kredisi” veya “online alışveriş kredisi” gibi çeşitli özel adlar altında da anılmaktadır. Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.arcelik.com.tr/kampanyalar/kampanyalar/beyaz-esya-kampanyalari/kocfinans-kredidakik>, <https://www.kocfinans.com.tr/tr/krediler/ev-ihiyaclari-kredisi/arcelik-ve-beko-kredisi/>, <https://www.teb.com.tr/sizin-icin/magaza-ici-kredi/>; <https://www.akbank.com/tr-tr/urunler/Sayfalar/Kredi-Ekspres.aspx>; <https://www.ing.com.tr/tr/sizin-icin/krediler/vestel/>; <https://www.isbank.com.tr/TR/bireysel/krediler/aninda-alisveris-kredisi/Sayfalar/aninda-alisveris-kredisi.aspx>; <https://www.yapikredi.com.tr/bireysel-bankacilik/krediler/bireysel-ihiyac-kredileri/online-alisveris-kredisi/samsung>.

iii. Belirli Bir Mal veya Hizmetin Verilmesinin Kredi Sözleşmesinde Açıkça Belirtilmesi

Objektif ekonomik birliğe dair kanun koyucunun örnek olarak verdiği üçüncü hal ise, kredi sözleşmesinde belirli bir mal veya hizmetin adının açıkça anılmasıdır. Bu ihtimalde, kredinin hangi mal veya hizmetin temini için verildiği hususu kredi sözleşmesinde açık bir şekilde yazılmaktadır. Örneğin; kredi talep formunun ekinde, satışa konu mal ve bu malın satın alınacağı şirketin gösterilmesi ve kredinin bu şirketten, belirlenen bir malın satın alınması için kullanılabileceğinin açıkça yazılması durumunda tüketici kredisi ve satış sözleşmesi arasında ekonomik birlikten bahsedilebilecektir. Kredi sözleşmesinde kredinin hangi amaçla verildiğinin, örneğin taşıt kredisi şeklinde, belirtilmesi ise ekonomik birliğin varlığına işaret eden bir durum değildir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ortaya konulan bu son ihtimal esasen Mülga Kanun'da da değinilmiş olan, kredinin belirli bir marka malın satın alınması şartı ile verilmesi durumudur. Gerçekten, Mülga Kanun m. 10, f. 5 hükmü "*Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.*" şeklinde idi.

Yargıtay'ın, Mülga Kanun döneminde verdiği bir kararında bu hususa dair "*...Somut olayda banka, verdiği krediyi 17.11.2003 tarihli proforma faturaya bağlı olarak vermiş olup, proforma faturada kredi ile alınan aracın '2004 Model Citroen C3 1.4. HDI 16V' marka ve modelli olduğu açıkça anlaşılmasına göre bağlı kredi kullandıran davalı bankanın da sorumlu tutulması gerekirken, bu davalı hakkında mahkemece yanlış değerlendirme sonucu red kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.*" şeklinde hükmedilmiştir⁴⁸.

⁴⁸ Yarg. 13. HD., 22.11.2006 T., 2006/11331 E. ve 2006/15280 K. sayılı kararı için bkz. (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 10 Ekim 2019. Ancak Yargıtay'ın bu kararı, Mülga Kanun hükmünün çok geniş yorumlandığından bahisle doktrinde eleştirilmiştir. Bankacılık uygulamasında taşıt kredilerinin

Yargıtay'ın yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde verdiği kararlarında da, belirli bir marka mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile kredi verilmesi durumu bağlı kredi olarak nitelendirilmektedir⁴⁹. Ancak önemle belirtmek gerekir ki yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, Mülga Kanun'dan farklı olarak, bir mal veya hizmetin isminin, markasının veya satıcı/sağlayıcının sözleşmede açıkça belirtilmesi ekonomik birliğin bir göstergesi olmakla birlikte, kredinin bağlı kredi olarak nitelendirilebilmesi için aranan bir ön şart değildir⁵⁰.

c. Ekonomik Birliğin Varlığını Kabul için Banka ile Satıcı veya Sağlayıcı Arasında Bir Sözleşme Bulunması Gerekli midir?

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 30. maddesinin 5. fıkrasında *“Kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen malın veya hizmetin bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi suretiyle kullanılan krediler bağlı kredi sayılmaz.”* hükmü yer almaktadır. Hükmün

---

genellikle taşıt rehni teminatıyla verilmesi nedeniyle, rehin işlemi için de satıcıdan proforma fatura talep edilmiş olabileceği dolayısıyla proforma faturaya göre kredi kullanılmasının iki sözleşme arasında ekonomik birliğin varlığını kabul için tek başına yeterli bir delil olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir. Bu hususta bkz. Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 154.

⁴⁹ Yarg. 3. HD., 26.11.2018 T., 2017/10872 E. ve 2018/12039 K. sayılı kararı: *“...Taraflar arasında düzenlenen araç satış sözleşme tarihi dikkate alındığında, somut uyumsuzluğa, yürürlükte bulunan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun maddeleri uygulanacaktır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 30. maddesine göre bağlı kredi sözleşmesi; tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşmedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ekonomik birliğin tanımı yapılmıştır. Ekonomik birliğin varlığı; satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse ettiği, üçüncü bir tarafça finanse edilmesi durumunda kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı, belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiği durumlardan en az birinin varlığı halinde kabul edilmektedir. Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda, ortada bir bağlı kredinin olduğu söylenebilir.”* Karara erişim için bkz. (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 28 Ekim 2019.

⁵⁰ Gümüş, **a.g.e.**, s. 208-209; Çabri, **Şerh**, s. 466-467; Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 259; Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 151. Ayrıca bkz. Franz Werro, “Tüketici Kredisi Hukuku Alanında Bazı Yeni Gelişmeler”, Çeviren: Doruk Gönen, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 230 vd.

lafzından, bağı krediden söz edilebilmesi için banka ile satıcı veya sağlayıcı arasında belirli bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme bulunması gerektiği şeklinde bir anlam çıkarılabilmektedir. Ancak kanaatimizce bu yorum Kanun'un 30. maddesinin ilk iki fıkrasıyla uyuşmamaktadır; zira ekonomik birliğin varlığını kabul için banka ile satıcı veya sağlayıcı arasında böyle bir sözleşmenin varlığı Kanun'da şart olarak aranmamaktadır.

Anılan madde hükmü doktrinde de birtakım tartışmalara yol açmıştır. Bir görüşe göre⁵¹, ekonomik birliğin varlığını kabul için, banka ile satıcı veya sağlayıcı arasında mutlaka bir çerçeve sözleşme bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Hatta bir fikre göre⁵², banka ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki iç ilişkiyi düzenleyen çerçeve sözleşmenin tüketici tarafından örtülü kabulünün üçlü bir "bağlaşım anlaşması" na varlık verdiğinden bahsedilmektedir. Ancak, bizim de katıldığımız diğer bir görüşe⁵³ göre, tüketicinin varlığını ve içeriğini bilmesi mümkün olmayan böyle bir sözleşmeyi örtülü kabulünden söz etmek uygun değildir. Gerçekten, uygulamaya bakıldığında da, banka ile satıcı veya sağlayıcı arasında yazılı bir sözleşme yapılması tercih edilmediği için çoğu zaman ortada yazılı bir sözleşme olmadığı ya da o metne tüketicinin ulaşabilmesinin mümkün olmadığı bilinmektedir.

Doktrinde diğer bir görüşe göre⁵⁴ ise, ekonomik birliğin varlığı tayin edilirken banka ile satıcı veya sağlayıcı arasında devamlı bir iş ilişkisi bulunması şart olmayıp söz konusu işbirliğinin tek bir işlem için dahi yapılmış olması yeterlidir. Bu halde, banka ile satıcı veya sağlayıcı arasında, satıcı/sağlayıcının müşterilerine kredi verileceği yönünde önceden yapılmış yazılı bir sözleşmenin varlığı şart değildir. Hal ve şartlardan, banka ve satıcı/sağlayıcının işbirliği içinde olduğu anlaşılıyor ise, taraflar arasında yazılı bir sözleşme olmasa dahi ekonomik birliğin varlığı kabul

---

⁵¹ Gümüş, **a.g.e.**, s. 212; Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 258; Aydoğdu, **Tüketici**, s. 90; Çabri, **Şerh**, s. 466 vd.; İnal, **a.g.e.**, s. 803; Acar, **a.g.e.**, s. 120.

⁵² Bu hususta bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 208.

⁵³ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 154.

⁵⁴ Hohloch, **a.g.e.**, s. 40-41; Ergun Özsunay, "AB Hukukunda Tüketici Kredileri", **Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler**, İTO Yayın No: 2004-55, s. 22; Arkan, **Tüketici Kredisi Uygulaması**, s. 40; Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 152; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 116; Üzeler, **a.g.e.**, s. 70.

edilebilecektir⁵⁵. Hakim burada vakaya dayalı bir tespit yapmak durumundadır. Somut olayda irdelenmesi gereken en önemli husus tarafların ortak hareket edip etmediği ve ortak hareket etmekten ekonomik bir menfaat sağlayıp sağlamadıklarıdır⁵⁶.

Kanaatimizce, tarafların ticari olarak işbirliği içinde hareket ettiği, birbirlerine müşteri kazandırdıkları, çeşitli kanallardan müşteriyi belirli bir banka ile işlem yapmaya veya belirli bir satıcı/sağlayıcıdan mal veya hizmet temin etmeye yönlendirdikleri anlaşılıyor ise, taraflar arasında yazılı bir sözleşme bulunmasa dahi, ekonomik birliğin varlığından söz edilebilir⁵⁷.

Yargıtay'ın, ekonomik birlik unsurunu değerlendirirken, kredi sözleşmesi ve satış sözleşmesi arasındaki ilişkinin araştırılarak somut olarak ortaya konması yönünde kararları⁵⁸ bulunmakla beraber; bu konuda değerlendirme yaparken oldukça esnek davrandığı kararları da bulunmaktadır.

---

⁵⁵ Canaris'e göre bu durumda önemli olan, kredi veren ile satıcının planlı bir çalışma ilişkisi içinde olmasıdır. Bu hususta bkz. Claus-Wilhelm Canaris, "Avrupa'da Tüketici Kredisi Alanında Hukuki Uyumlaşmayı Temin Açısından 22.12.1986 Tarihli Avrupa Topluluğu Yönergesinin Getirdikleri", Çeviren: Yeşim M. Atamer, Altıncı Avrupa Hukuku Haftası, **Avrupa Topluluğunda Banka Hukuku** (İstanbul, 5-7 Mart 1990), Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul 1992, s. 19. Konu hakkında ayrıca bkz. Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 152.

⁵⁶ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 154-155.

⁵⁷ Benzer şekilde Yargıtay'ın bir kararında da "...Dosya arasında bulunan davacı bankanın internet sitesinde yer alan ilan metninde, projeye dair bilgilerin yer aldığı, kredi başvurusunun yapılabileceği şubelerin gösterildiği, ayrıca projenin satış ofisindeki ... standında da kredi başvurusu yapılabileceği belirtilmektedir. Daha da önemlisi Dairemizin davaya konu yapı ile ilgili aynı hususta verdiği emsal kararları da, kullanılan kredinin bağlı olduğu yönünde olup,..." şeklinde hükmedildiği görülmektedir. Yarg. 13. HD., 07.04.2016 T., 2015/13797 E. ve 2016/9896 K. sayılı kararı için bkz. (Çevrimiçi) www.kazancı.com.tr, 31 Ekim 2019.

⁵⁸ Bu hususta Yarg. 13. HD., 07.05.2014 T., 2013/14048 E. ve 2014/14680 K. sayılı kararında "...Mahkemece davalı bankadan alınan kredinin bağlı kredi olmadığı gerekçesiyle dava reddedilmişse de davacının davalı bankadan kullandığı kredi sözleşmesine satıcı firmanın kefil olması alınan kredinin bağlı kredi olduğunu doğrulamaktadır." şeklinde hükmedilmiştir. Yarg. 13. HD., 20.06.2013 T., 2012/20232 E. ve 2013/16876 K. sayılı kararında "...Mahkemece, dava dışı ..... ile davalı ..... banka arasında ..... projesi kapsamında kredi kullanılması konusunda bir sözleşme bulunup bulunmadığı, aynı siteden daire satın alan başka kişilerin de davalı bankadan kredi alıp almadıkları almış iseler neye istinaden kredi kullandıkları yönünde banka kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılarak davacının kullandığı kredinin bağlı kredi olup olmadığının saptanması ve hasil olacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken..." şeklinde hükmedilmiştir (Yarg. 13. HD. 09.05.2017 T., 2015/14263 E. ve 2017/5657 K. sayılı kararı içerisinden naklen alıntı yapılmıştır). Erişim için bkz. www.lexpera.com.tr, 13 Kasım 2019.

Örneğin; Yargıtay'ın bir kararında⁵⁹ “...Dosya içine sunulan Genel Kurul Toplantı Tutanağı vb. delillerden ve alınan tanık ifadelerinden anlaşılacağı üzere davalı bankanın Marmaris şubesi yetkililerinin çeşitli tutum ve davranışlarıyla kredinin bağlı krediymiş ve bankayla inşaat şirketi arasında ilişki varmış intibağını uyandırdıkları sabittir. Davalı banka kendi personeli tarafından yaratılan bu durumdan sorumlu olacağından, bu husus gözardı edilerek, alınan kredinin bağlı kredi olmadığı benimsenmek suretiyle karar tesisi, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” şeklinde hükmedilmiştir. Yargıtay, bu kararında, tüketici nezdinde banka ve satıcı/sağlayıcının aralarında bir ilişki bulunduğu şeklinde bir görüntü yaratmış olmasını bağlı kredinin varlığını kabul için yeterli bulmuştur.

II. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİ VE BENZER FİNANSMAN YÖNTEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

A. KATILIM BANKACILIĞINA ÖZGÜ BİR FİNANSMAN MODELİ: MURÂBAHA

Murâbaha, katılım bankalarınca uygulanan bir finansman modeli olup bu yöntemde müşterinin almak istediği malı önce katılım bankası satın alır ve üzerine kâr payı ekleyerek daha sonra müşteriye satar⁶⁰. Murâbahanın aşamaları kısaca şu şekilde ilerlemektedir⁶¹: Öncelikle müşteri almak istediği malı bulduktan sonra katılım bankasına malı almak üzere başvurmuştur. Bunun üzerine banka, malın alım satıma uygun olup olmadığını ve müşterinin ödeme kabiliyetini araştırır. Daha sonra kurumsal işlemlerde satıcıya bir sipariş formu gönderilerek müşteriye malı satın alması için vekâlet verilir. Bireysel işlemlerde bu vekâlet⁶² şube personeli,

⁵⁹ Yarg. 13. HD., 17.04.2012 T., 2012/7057 E. ve 2012/10406 K. sayılı kararı için bkz. (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 25 Ekim 2019.

⁶⁰ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 155-156.

⁶¹ Murâbahanın işleyişine ilişkin detaylı bilgi için ayrıca bkz. İshak Emin Aktepe, “Banka Kredileri”, **Türkiye Katılım Bankaları Birliği Katılım Finans Dergisi**, Yayın No: 9, s. 170-176; Mustafa Canbaz, **Katılım Bankacılığı**, Genişletilmiş Güncellenmiş 2. Bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2018, s. 261-263.

⁶² Bu hususta örneğin Vakıf Katılım A.Ş.’ye ait Bireysel Finansman Sözleşmesinde şu şekilde bir hükme rastlanmıştır: “Finansmanın Sağlanması Sürecinde Vekâleten Yapılacak İşlemler İçin Bilgilendirme: Banka çalışma prensipleri gereği ve sadece Banka ile Müşteri arasındaki ilişki

SMS mesajı veya müşteri iletişim merkezi yoluyla verilir. Akabinde müşteri malı banka adına alır. Katılım bankası malın alındığına dair evrak kendisine ulaştınca satıcıya ödeme yapar. Daha sonra da malı müşterisine taksitle satar. Müşteri de malın bedelini taksitler halinde bankaya geri öder.

Katılım bankalarının finansman sağlama konusunda en önemli usulü olan murâbaha⁶³, anılan işleyişi nedeniyle, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 2, (a) bendinde yer alan “*Satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse etmesi*” ihtimali kapsamında değerlendirilebilecektir⁶⁴. Zira murâbahada da hem finansmanı sağlayan hem de malı tüketiciye satan kişi banka olduğu için Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da aranan şartları sağlaması halinde ortada bir bağlı işlemin varlığı kabul edilebilir⁶⁵.

Ancak murâbaha yapılan her durumda otomatik olarak bir bağlı kredinin varlığı kabul edilmemelidir. Bu durumda katılım bankası ve satıcı/sağlayıcının ortak bir menfaat güderek hareket edip etmediği, tüketici mal veya hizmet alımı için bankaya başvurduğunda bankanın belirli bir marka mal veya hizmet sağlayıcısına yönlendirme yapıp yapmadığı, banka ve satıcı/sağlayıcının birlikte bir reklam kampanyası yürütüp yürütmediği gibi ekonomik birliğin göstergesi olabilecek somut

---

bakımından, Müşterinin malı/hizmeti Satıcıdan Banka adına alıp; belirlenen taksitlerde vadelerle, yine Banka adına kendisine satmak suretiyle Bankaya vekâleten hareket ettiği kabul edilir.” Bu hususta bkz. (Çevrimiçi) <https://www.yakifkatilim.com.tr/tr/bireysel/Sozlesmeler/Bireysel-Finansman-Destegi-Sozlesmesi.pdf>, 24 Nisan 2019.

⁶³ Katılım bankalarında finansman daha çok murâbaha ile sağlanmaktadır. Malın bedelini taksitle ödemek isteyen kişi satış sözleşmesini yapmadan evvel katılım bankasına başvurmakta, söz konusu malın peşin alınarak kendisine taksitle satılmasını istemektedir. Bir bakıma bankaya sipariş vermektedir. Bu yönüyle murâbahanın bir taksitli satış işlemi olduğu hususunda bkz. Aktepe, **a.g.m.**, s. 170; Canbaz, **a.g.e.**, s. 261-263. Ayrıca 01.11.2006 T. ve 26333 sayılı RG.’de yayımlanan Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik’te bireysel finansman desteği ve kurumsal finansman desteği şeklinde iki tür işlemde bahsedilse de murâbahanın bu iki işlemi de kapsayan bir kredilendirme işlemi olduğu hususunda bkz. Kıvanç Özyurt, “**Banka Kredilerine Alternatif Olarak Murâbaha Modelinin İncelenmesi**”, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s. 50, (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 22 Nisan 2019, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

⁶⁴ Bu hususta bkz. Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 156.

⁶⁵ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 156. Bir görüşe göre bağlı tüketici kredisi sözleşmesinin katılım bankaları açısından bireysel finansman desteğinde alternatif bir uygulama olabileceği de belirtilmektedir. Hatta katılım bankalarının murâbaha işlemlerinde malın tazmin sorumluluğunu üstlenmemesi meselesinin bu şekilde çözülebileceğine de değinilmektedir. Bkz. Nazan Kapıcı, “**Katılım Bankalarının Murabaha İşlemlerinde Malın Kabzı Meselesinin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi**”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s. 87 vd., (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 30 Temmuz 2019, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

işaretlerin her durumda araştırılması ve çıkan sonuca göre bağlı kredinin var olup olmadığının yorumlanması gerekir⁶⁶.

Eğer katılım bankası tüketicinin tamamen serbest iradesiyle seçtiği bir malı satıcıdan alıyor ve kâr payı ekleyerek tüketiciye taksitle satıyor ise; malın ilk satıcısı ile ekonomik bir işbirliği içinde olmadığı ve tüketicinin özellikle o satıcıdan alışveriş yapmasından bir menfaat elde edilmediği sürece ortada bir bağlı krediden söz edilemez.

B. FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 18. maddesinde finansal kiralama sözleşmesi *“kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın aldığı veya başka suretle temin ettiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş bulunduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören sözleşme”* olarak tanımlanmıştır⁶⁷.

Hükümden hareketle, finansal kiralama sözleşmesinin konusu, ihtiyaç duyulan malın finansal kiralama şirketi tarafından üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın alınarak ya da başka bir surette temin edilerek bir kullanım bedeli karşılığında kiracıya kullanılması ve sözleşmede kararlaştırılmış olması halinde kullandırma döneminin sonunda kiracıya devredilmesi şeklinde özetlenebilir⁶⁸.

⁶⁶ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 157.

⁶⁷ Klasik bir finansal kiralama ilişkisinde kural olarak üç taraf söz konusudur. Kiracı, kiralayan ve kira konusu malın temin edildiği kişi. Kiralayan ile kiracı arasındaki finansal kiralama sözleşmesi, kiralayan ile üçüncü kişi arasında mal teminine yönelik –satım ve eser sözleşmesi başta olmak üzere sözleşme. Ancak FFFK buna ayrık bir sistem benimseyerek kiracının mülkiyetindeki bir malı kiralayana devredip aynı malı tekrar kiralayabilmesine de imkan tanımıştır. Bu sistem doktrinde “Sat ve geri kirala (sell and lease back)” olarak da adlandırılmaktadır. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Murat Topuz, **Finansal Kiralama Sözleşmesi**, Yargıtay Kararları ile Birlikte Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 74 vd.; Hüseyin Murat Develioğlu, “Finansal Kiralama Sözleşmesinin Konusu ve Şekli İle İlgili Bazı Düşünceler”, **BAÜHFD**, C. XI, S. 145-146, 2016, s. 459-480. Sat-geri kirala işlemi ile ilgili detaylı bilgi için ayrıca bkz. Erden Kuntalp, “Finansal Kiralama Kanunu'nun Uygulanmasında Ortaya Çıkan Bazı Önemli Sorunlar”, **BATİDER**, C. XX, S. 4, 2000, s. 18 vd.

⁶⁸ Finansal kiralama sözleşmesinin tanımına ilişkin detaylı bilgi için ayrıca bkz. Topuz, **a.g.e.**, s. 110 vd.

Tüketici tarafından yapılan bir finansal kiralama sözleşmesinde, çoğunlukla, finansal kiralama şirketi belirli bir malı tüketici istediği için edinmekte ve daha sonra tüketiciye finansal kiralama yoluyla devretmektedir. Dolayısıyla tüketici malın satıcısı ile herhangi bir sözleşme ilişkisine girmediğinden ortada bir finansman sözleşmesi bulunmamaktadır. Bu nedenle finansal kiralama sözleşmelerinde kural olarak bağlı işlem kurgusu işlememektedir. Ayrıca, finansal kiralama ilişkisinde finansal kiralamaya konu malın ayıplı çıkması halinde, kiracının, finansal kiralama şirketinin satıcıya karşı sahip olduğu hakları temlik alma ve doğrudan satıcıya başvurma hakkı bulunduğu kabul edilmektedir⁶⁹.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 17, f. 2’de “*tüketicinin, kira süresi sonunda bir malın mülkiyetini edinme zorunluluğunun bulunduğu finansal kiralama sözleşmeleri hakkında Kanun’un taksitli satışa ilişkin hükümlerinin uygulama alanı bulacağı*” hükmü düzenlenmiştir. Bu halde tüketicilerin taraf olduğu finansal kiralama sözleşmelerinde taksitle satışa ilişkin tüketiciyi koruyucu hükümler de devreye girecektir. Ancak hükmün kapsamı sadece sözleşme süresinin sonunda malın mülkiyetini edinme zorunluluğu bulunan sözleşmelerle sınırlı olduğundan tüketici açısından sınırlı bir koruma getirdiği göz önüne alınmalıdır⁷⁰.

C. TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİ

Kredili satımın özel bir türü olarak değerlendirilen taksitle satış sözleşmesi özü itibariyle alıcının satış bedelini malın teslimden sonra taksitler halinde geri ödediği bir sözleşmedir (TBK m. 253, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.

---

⁶⁹ Finansal kiralama sözleşmesinde kiracının korunmasına dair doktrinde geliştirilen bu özel koruma ile ilgili detaylı bilgi için ayrıca bkz. Atilla Altop, **Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi**, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, Ankara, 1990, s. 159; Mehmet Erdem, “6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Kapsamında Finansal Kiralamada Ayıplı Teslimler”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XIV, S. 1, 2017, s. 181 vd. Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 158. Ayrıca, kiracının, kiralayanın ayıp nedeniyle satıcıya karşı sahip olduğu talepleri kullanabilmesinin hukuki temeli ile ilgili detaylı değerlendirmeler için bkz. M. Argun Kötelı, **Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing Sözleşmeleri)**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1991, s. 183 vd. Kötelı’ye göre, leasing kullananın, leasing konusu maldaki ayıp nedeniyle satış sözleşmesini feshedebilmesi gerekli olup bu imkanın hukuki temeli leasing kurumu ile leasing kullanan arasında kurulduğu varsayılan vekalet ilişkisine dayandırılmıştır. Bu hususta bkz. Kötelı, **a.g.e.**, s. 202.

⁷⁰ Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 50 vd.

17, f. 1). Taksitle satış sözleşmesi mülkiyetin devrini amaçlayan bir sözleşme olup taksitle satışa niteliğini kazandıran belirleyici özelliği satış bedelinin taksitler halinde ödenmesidir. Taksitle satış sözleşmesi, peşin ödeme imkanı olmayan alıcının satış bedelini taksitler halinde ödemesine olanak tanıdığı için alıcının kredi ihtiyacına hizmet eden bir sözleşmedir⁷¹.

TBK m. 263, f. 1’de, taksitle satışa ilişkin hükümlerin, aynı ekonomik amaçla yapılan diğer sözleşmelere de uygulanabileceği hüküm altına alınmak suretiyle taksitle satış hükümlerinin uygulama alanı genişletilmiştir. Kanun koyucunun amacı, taksitle satışa ilişkin düzenlemelerin dolanılmasını ve alıcıya tanınan hakların kanuna karşı hile yoluyla bertaraf edilmesini önlemektir. Böylece, ekonomik açıdan taksitle satışa eşdeğer çeşitli bileşik sözleşmelere (kira-satış vaadi, kira-alım, kira-bağışlama gibi) taksitle satış hükümleri uygulanabilecektir. Taraflar kanunu dolanma yönünde bir amaca sahip olmasa dahi, somut olayda yapılacak objektif değerlendirme neticesinde ilgili işlemin ekonomik olarak taksitle satışa eşdeğer bir işlem olması yeterlidir⁷². Taksitle satışla aynı ekonomik amacı güden sözleşmelerin tespitinde, taksitle satışın alıcının kredi ihtiyacına hizmet eden bir sözleşme türü olduğu göz önüne alınmalıdır. Alıcının kredi ihtiyacına cevap vermeyen bir sözleşmenin taksitle satış ile aynı ekonomik amacı takip ettiği de söylenemeyecektir⁷³.

Taksitle satış ve bağlı kredi sözleşmelerinin ortak noktası ise, aslında bir malı peşin olarak satın alacak ekonomik gücü olmayan bir kişinin bu işlemi taksitli ödemelerle yapmasına imkan tanınmasıdır. Tüketici her iki işlemde de aslında aynı ekonomik amaçla hareket etmektedir. Bağlı tüketici kredisinin taksitle satıştan farkı; taksitle satışta satıcının üstlendiği kredilendirme fonksiyonunu, bağlı kredide, üçüncü bir kişi konumundaki bankanın üstlenmesidir. Gerçekten de bağlı kredilerde, banka

---

⁷¹ Bkz. Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 261 vd.; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 25 vd.; Taksitle satışın bünyesinde bir kredi fonksiyonu barındırdığı hususunda ayrıca bkz. Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 174; Öksüz, **a.g.e.**, s. 78. Taksitle satış sözleşmesinde satıcının, satış bedeli tamamen ödenmeden satılanı alıcıya devretmesi nedeniyle aslında alıcıya bir kredi açtığı, yani bir mal kredisini temin ettiği yönünde bkz. Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 63 ve s. 96 vd. Taksitle satış sözleşmesine ilişkin detaylı bilgi için ayrıca bkz. Mustafa Ünlütepe, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 2014/2, s. 295 vd.

⁷² Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Ergüne, **Taksitle Satış**, s. 530-531.

⁷³ Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 93 vd.; Ünlütepe, **a.g.e.**, 318 vd.; Serdar, **a.g.e.**, s. 489.

ve satıcı/sağlayıcı arasında yapılan ekonomik işbirliği sonucu belirli bir mal veya hizmetin finansmanı için tüketiciye kredi kullandırılmakta, söz konusu kredi satış bedeline mahsuben banka tarafından satıcı/sağlayıcıya peşin olarak ödenmekte ve tüketici de kullandığı krediyi taksitler halinde bankaya geri ödenmektedir. Bu nedenle bağlı krediler doktrinde finanse edilmiş taksitle satım olarak da anılmaktadır⁷⁴.

TBK m. 263, f. 2’de açıkça “*Bir taşınırı edinme amacıyla yapılan ödünç sözleşmelerinde satıcının, mülkiyeti saklı tutma kaydı ile birlikte veya bundan bağımsız olarak satış bedeli alacağını ödünç verene devretmesi veya satıcı ile ödünç verenin başka surette anlaşarak, alıcının satış bedelini daha sonra taksitler halinde ödemek üzere malın teslimini sağlamaları durumunda, taksitle satışa ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanabilir*” hususu düzenlenmiş olup bu hükümde de esasen bağlı kredi sözleşmelerine işaret edilmektedir. Bu kapsamda, bir taşınır mal satışının bağlı krediyle finanse edilmesi halinde, gerek tüketici ve banka arasındaki gerekse tüketici ve satıcı/sağlayıcı arasındaki ilişkiye taksitle satışa ilişkin hükümler kıyasen uygulanabilecektir⁷⁵.

D. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ

Kredi kartı işlemlerinde taraflar arasında üç ayrı sözleşme ilişkisi kurulmaktadır: Tüketici ile kart çıkaran kuruluş arasında kredi kartı sözleşmesi, kart çıkaran kuruluş ile satıcı veya sağlayıcı arasında üye işyeri sözleşmesi ve tüketici ile üye işyeri arasında mal ve hizmet tedarikine ilişkin sözleşme⁷⁶.

⁷⁴ Detaylı bilgi için bkz. Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 180; Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 142; Arkan, **Tüketici Kredileri**, s. 40 vd.; Üzeler, **a.g.e.**, s. 42 vd.; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 118; Blaurock, **a.g.e.**, s. 35.

⁷⁵ Bu hususta detaylı değerlendirme için bkz. Murat Aydoğdu/Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 316; Ergüne, **Taksitle Satış**, s. 531 vd.; Serdar, **a.g.e.**, s. 494 vd.; Çizmecioglu, **a.g.e.**, s. 284.

⁷⁶ Kredi kartı sözleşmelerine dair bu konuda detaylı değerlendirme için bkz. Mustafa Çeker, “Özel Hukuk Açısından Kredi Kartı Uygulaması”, **BATİDER**, C. XVI, S. 3, 1992, s. 107-131. Benzer şekilde bkz. Şebnem Akipek, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları”, **AÜHFD**, C. LII, S. 3, s. 103-119.

Üye işyeri sözleşmesi, kredi kurumu ile satıcı veya sağlayıcı arasında akdedilen bir çerçevede bir sözleşme olup tek başına ekonomik birliğin bir göstergesi değildir. Zira üye işyeri sözleşmesi, üye işyerinin nakit talep etmeksizin kredi kartını kendi iş yerinde bir ödeme aracı olarak kabul etmeyi taahhüt ettiği, buna karşılık kart çıkaran kuruluşun da kredi kartı sahibinin üye işyerinden yaptığı harcamaları üye işyerine ödemeyi taahhüt ettiği bir sözleşmedir. Böylelikle kart sahibi tüketici, sahip olduğu kredi kartını kullanarak, dilediği bir üye iş yeri yerinden dilediği mal veya hizmeti temin edebilme imkanı yakalamaktadır. Bu yönüyle kredi kartı, kural olarak, kart sahibinin herhangi bir nakit ödeme yapmaksızın mal veya hizmeti temin edebilmesini sağlayan bir ödeme aracı işlevi görmektedir⁷⁷.

Kredi kartının olağan işleyişinde kart hamili tüketici, tedarik edeceği mal veya hizmeti dilediği gibi belirlemekte ve söz konusu mal veya hizmeti tedarik edeceği satıcı veya sağlayıcıyı da serbestçe belirlemektedir. Çoğu durumda kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında bir ekonomik birliğin varlığından söz edilemez⁷⁸. Dolayısıyla önceden var olan bir ilişkiye dayalı olarak kredinin münhasıran o üye işyerinden mal veya hizmet temin eden tüketicilere kullanılması şart koşulmadığı sürece bağlı işlemin varlığından söz edilemeyecektir.

Diğer taraftan kredi kartından doğan hukuki ilişkide kredi kartı çıkaran kuruluş ile satıcı veya sağlayıcının ekonomik bir ilişki içinde olduğu da tartışmasızdır.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 22, f. 2’de “*kredi kartı sözleşmesinin, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha*

---

⁷⁷ Detaylı bilgi için bkz. Şener Akyol, **Banka Sözleşmeleri (Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen’e Armağan)**, İstanbul, Afa Matbaacılık, 2001, s. 217; Ömer Teoman, **Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması**, Güncelleştirilmiş 2. Bs., İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1996, s. 234; Ömer Teoman, “Kredi Kartı Uygulaması Açısından Tüketicinin (Kart Hamilinin) Korunması”, **BATİDER**, C. XXV, S. 1, Mart 2009, s. 15-24; Ebru Ceylan, **Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2010, s. 121; Erden Kuntalp, “Yargıtay Kararları Açısından Kredi Kartı”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, S. 13, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1996, s. 275 vd.

⁷⁸ Bu hususta bkz. Başak Baysal, “Tüketici Kredisi (TKHK m. 22-31)”, **Yeni Tüketici Hukuku Konferansı Makaleler-Tartışmalar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 288.

uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması hâlinde tüketici kredisi olarak değerlendirildiği” hükmü düzenlenmiştir. Hükümden hareketle, kredi kartının bir kredi fonksiyonu gördüğü finansman işlemleri de söz konusu olabilecektir. Bu halde, eğer kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında ekonomik açıdan bir işbirliği bulunduğu, yani tüketicinin belirli bir mal veya hizmet teminine ya da belirli bir bankanın sunmuş olduğu kart ile işlem yapmaya yönlendirilmesi gibi bir durumun varlığı ortaya konulabiliyor ise, bağlı işlemin varlığı kabul edilebilir⁷⁹. Örneğin üye işyerinin belirli bir bankanın kredi kartı ile yapılacak belirli bir ürüne ilişkin alışverişlerde özel bir promosyon uygulamayı vaat etmesi durumunda bağlı işlemin varlığı kabul edilebilir⁸⁰. Veya kredi kartı çıkaran kuruluşun, bir malın satımına aracılık ettiği izlenimini vermesi örneğin X kartı size Y marka otomobil kazandırıyor gibi bir reklam yapılması halinde de bağlı işlemin varlığı kabul edilebilecektir⁸¹. Bu hallerde tüketicinin, sözleşmelerin nispiyeti ilkesini aşarak, satıcı veya sağlayıcının yanı sıra kart çıkaran kuruluşa da başvurulabilme imkanı olması gerekir⁸².

Bir görüşe⁸³ göre kredi kartı ilişkilerinde kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında yoğun bir işbirliği ve çıkar bağı bulunduğu ileri sürülerek, bağlı kredinin varlığı tereddütsüz kabul edilmiş ve tüketicinin işyerine karşı ileri sürebileceği nispi etkili hakları, kredi kartı kurumuna karşı da kullanabilmesi gerektiği savunulmuştur. Bu görüşe göre satışı finanse etmiş olan kredi kurumu ile kredi kartı kuruluşu arasında bu kapsamda herhangi bir ayırım gözetilmemesi gerekir⁸⁴. Ancak bu görüşün

---

⁷⁹ Benzer yönde bkz. İbrahim Murat Haznedar, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. LXXXVIII, S. 3, 2014, s. 21.

⁸⁰ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 159. Kredi kartının nakdi kredi özelliğinin devreye girdiği taksitlendirme imkanı sunulan durumlarda, taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin de kıyasen uygulama alanı bulacağına ilişkin olarak bkz. Serdar, **a.g.e.**, s. 498; benzer şekilde bkz. Ergüne, **a.g.e.**, s. 535.

⁸¹ Bu hususta bkz. Akyol, **a.g.e.**, s. 239.

⁸² Akyol, **a.g.e.**, s. 239; Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 108.

⁸³ Serozan, **Tüketiciyi Koruma**, s. 351.

⁸⁴ Bu hususta bkz. Serozan, **Tüketiciyi Koruma**, s. 351; Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 107-108.

tam aksine, diğer bir grŖe⁸⁵ gre ise, kredi kartı szleŖmesinin niteliği gereği bağlı kredi iliŖkisi oluŖturmayacađı kesin bir Ŗekilde ifade edilmektedir.

Kanaatimizce kredi kartı szleŖmesinin bağlı kredi olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği sorunu, kredi kartı kullanılarak yapılan her bir münferit iŖlem açısından ayrı değerlendirilmesi gereken bir konudur. Kredi kartıyla iŖlem yapılan her durumda kural olarak bir bağlı iŖlemin varlığından sz edilmesi ticari hayatın akıŖı açısından uygun olmayacaktır.

Kredi kartının bir deme aracı olmaktan çıkıp kredi iŖlevi grdğ bir durumda, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca bağlı krediye iliŖkin Ŗartların gerekleŖtiđi ortaya konulabiliyor ise, bağlı kredinin varlığından sz edilebilir. Ancak tüketicinin serbest bir Ŗekilde dilediği mal veya hizmeti temin edebilmek amacıyla hareket ettiği ve kredi kartını sadece bir deme aracı olarak kullandığı hallerde bir bağlı iŖlemden sz edilmesi mümkün grnmemektedir⁸⁶.

---

⁸⁵ Bu hususta bkz. Teoman, **Kredi Kartı**, s. 235; Seza Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları”, **Bankacılar Dergisi**, S. 49, 2004, s. 120.

⁸⁶ Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Ayça Akkayan Yıldırım, “Kredi Kartı SzleŖmelerinin Bağlı Tüketicisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu”, **İÜHFİM**, C. LXXIII, S. 1, 2015, s. 273 vd. te yandan kredi kartı çıkaran kuruluŖun, ticari bir plan dhilinde, kredi kartını kullanan tüketiciyi belirli satıcı veya sağlayıcılara ynlendirmesi sz konusu ise burada bir ekonomik birliğin varlığı karine olarak kabul edilebilecektir. Bu hususta bkz. Yıldırım-Akkayan, **a.g.m.**, s. 272.

İKİNCİ BÖLÜM

BANKANIN SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN ESASLAR

I. SORUMLULUĞUN GELİŞİMİ

A. SORUMLULUĞUN TEMELİNDE YER ALAN İLKELER

Bağlı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğuna ilişkin olarak, karşılaştırmalı hukuk ve Türk hukukundaki gelişmeleri incelemeye geçmeden evvel, bağlı tüketici kredilerinde tüketiciye önemli koruma sağlayan ve bankanın sorumluluğu açısından önemli rol oynayan birtakım temel ilkelere kısaca değinmek isteriz. Sözleşmeler hukuku açısından önemli bir yere sahip olan dürüstlük ilkesi ve bunun bir uzantısı olan sözleşme öncesi aydınlatma yükümlülüğü ile sözleşmenin kuruluşu aşamasındaki kusurdan doğan sorumluluk (culpa in contrahendo) müesseseleri, bağlı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğu açısından da önemli bir yere sahiptir.

Dürüstlük ilkesinin hareket noktası, ekonomik açıdan bir bütün oluşturmaya rağmen kredi sözleşmesi ve satış sözleşmesinin hukuki açıdan birbirinden bağımsız iki sözleşmeye ayrılmış olmasında tüketicinin herhangi bir menfaati olmadığı için bu yapay ayrılıktan kaynaklanan rizikoya tek başına katlanmaması gerektiğidir¹. Gerçekten de, satıcı ile işbirliği içerisinde hareket ederek kredi kullandıran banka ve satış bedelini bankadan peşinen elde ettiği halde tüketici ile arasındaki sözleşmeyi gereği gibi yerine getirmeyen bir satıcı karşısında, tüketiciden hem karşılaştığı ifa engeli ile baş etmesini hem de kredi ödemelerine devam etmesini beklemek adil bir çözüm olmayacaktır². Bu halde, satış sözleşmesinin gereği gibi yerine getirilmemesinden doğan bu rizikonun taraflar arasında makul bir surette bölüşülmesi hakkaniyete daha uygun olacaktır.

¹ Konuyla ilgili olarak bkz. Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 263 vd.; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 120 vd.; Arkan, **Tüketici Kredisi Uygulaması**, s. 43 vd.

² Bu husus Serozan tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: “...Alıcı istediği mala kavuşamadığı halde bankanın kredi sözleşmesinin korunup bu sözleşmenin gereklerinin aynen yerine getirilmesinde ısrar edilmesi dürüstlük kuralıyla bağdaşmaz.” Bkz. Serozan, **Tüketiciyi Koruma Yasası Eleştirisi**, s. 594.

Bağlı kredi ilişkisinde tüketici iki ayrı sözleşme ile karşı karşıya olduğu için, daha evvel de bahsedildiği üzere tüketicinin özel olarak korunması ihtiyacı söz konusudur. Bu nedenle, tüketicinin bağlı kredi sözleşmesinin kuruluşundan itibaren korunması ve üçlü ilişki içerisinde doğabilecek birtakım tehlikeler ile ilgili olarak bilmesi gereken tüm hususlarda önceden aydınlatılması önemlidir. Taraflar arasında sözleşme görüşmelerinin başlaması ile birlikte, birbirlerine karşı artan ölçüde bir özen gösterme yükümlülüğü doğduğu kabul edilmektedir³. Nitekim doktrinde de, sözleşme öncesi görüşmeler esnasında tarafların birbirlerine doğru bilgi vermemesi veyahut aydınlatmaması durumunda bu nedenle oluşan zararlardan dolayı, sözleşme öncesi kusur ilkesi (“culpa in contrahendo”) kapsamında sorumluluklarının gündeme geleceği kabul edilmiştir⁴.

Culpa in contrahendo, dürüstlük kuralından kaynaklanan ve içeriği özen ve koruma yükümlülüklerinden oluşan bir borç ilişkisine aykırılığı ifade etmekte olup bu kapsamda bir sorumluluğun doğabilmesi için tarafların sözleşme görüşmesi amacıyla görüşmeleri yeterlidir. Daha sonra tarafların sözleşme yapmaktan vazgeçmeleri veya sözleşmenin geçersiz olması, sorumluluğun borca aykırılığa dayanmasını önlemeyecektir⁵.

Aydınlatma yükümlülüğünün ölçüsünün belirlenmesinde özellikle sözleşmenin doğası, sözleşme görüşmelerinin akış biçimi ve tarafların bilgi düzeyi oldukça önemlidir. Hatta sözleşmenin uzman tarafının, tecrübesiz diğer tarafı somut

---

³ “Dürüstlük kuralı gereğince taraflar asli edim yükümlülüğünden bağımsız biçimde, bir hukuki işleme yönelmiş olarak temas haline gelmiş kişiler sıfatı ile, birbirilerine doğru bilgi vermek, aydınlatmak, birbirilerinin can ve malını zarardan koruyacak tedbirleri almak zorundadır...” bu hususta detaylı bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 12.

⁴ Culpa in contrahendo sorumluluğu sözleşme öncesinde belirli bir yoğunluk derecesine ulaşmış güven ilişkilerinde, sözleşme hükümlerinin işletilebilmesine olanak sağlayan ve “akdi edim yükümlülüğünden bağımsız” sözleşme benzeri bir yasal borç ilişkisi temeline dayanmaktadır. Burada haksız fiil ile sözleşme arasında ortalama bir yerde özel bir akdi güven sorumluluğu söz konusudur. Bu hususta bkz. Serozan, **Kavramlar**, s. 38. Culpa in contrahendo sorumluluk teorisinin gelişimine ilişkin teoriler ve detaylı bilgi için bkz. İlhan Ulsan, **Culpa İn Contrahendo Üzerine**, İÜSBF Yayın No: 1, İstanbul Fakülteler Matbaası, 1982, s. 284 vd.; Ümit Gezder, **Türk/İsviçre Hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu**, İstanbul, Beta Yayınları, 2009, s. 59 vd.

⁵ Bu hususta bkz. Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel I**, s. 37-38; Hüseyin Hatemi, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. II, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku**, 2. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1998, s. 5.

sözleşme riskleri hakkında aydınlatması beklenir⁶. Bağlı tüketici kredisi ilişkisinde, bu aydınlatma yükümlülüğü, işi profesyonel olarak yürüten ve bu konuda tecrübe sahibi olan bankaya düşecektir. Bu kapsamda bankaların, bağlı tüketici kredisi işleminin kredi ve satış sözleşmesi olmak üzere iki farklı sözleşmeye ayrılmış olmasından doğan ve öngörülebilir nitelikteki muhtemel tehlikeler hakkında tüketiciyi etkili bir biçimde önceden bilgilendirmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Bankanın, dürüstlük kuralı gereği yerine getirmesi gereken aydınlatma yükümlülüğü, hukukumuzda da, tüketicinin korunması mevzuatı ile yasal bir düzenlemeye bağlanmıştır. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'ne⁷ göre, tüketicinin, bağlı kredi sözleşmesi uyarınca sahip olduğu haklar, bu hakları hangi durumda ve nasıl kullanabilecekleri konusunda banka tarafından açıkça bilgilendirilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Gerçekten de, Yönetmeliğin 6. maddesinin (d) bendine göre, kredi kullandırılmadan önce tüketiciye verilecek sözleşme öncesi bilgi formunda “*bağlı kredi sözleşmesinde sözleşme konusu mal ve hizmet ile satıcı veya sağlayıcıya ilişkin bilgiler*”in yer alması gerektiği ve yine Yönetmeliğin 11. maddesinin (m) bendine göre, kredi sözleşmesinde “*Bağlı kredi sözleşmesiyle ilgili olarak 19 uncu maddede yer alan tüketicinin haklarına ve bu hakların kullanılmasına ilişkin açıklayıcı bilgi*”nin de mutlaka yer alması gerektiği düzenlenmiştir⁸.

⁶ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Gezder, **Culpa in Contrahendo**, s. 177 vd.

⁷ 22.05.2015 T. ve 29363 sayılı RG.

⁸ Anılan Yönetmeliğin 19. maddesi uyarınca tüketiciye tanınan haklar aynen şu şekildedir:

“Bağlı kredi sözleşmesi

MADDE 19 – ...

(3) Tüketicinin mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden cayması ve buna ilişkin bildirim cayma süresi içinde ayrıca yazılı ya da kredi verenin erişebileceği kalıcı veri saklayıcısı ile kredi verene de yöneltildiği hâlinde, bağlı kredi sözleşmesi de herhangi bir tazminat veya cezai şart ödeme yükümlülüğü olmaksızın sona erer.

(4) Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur. Tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde bağlı kredi de bu oranda indirilir ve ödeme planı buna göre değiştirilir. Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, o güne kadar yapmış olduğu ödemenin iadesi hususunda satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur. Ancak, kredi verenin sorumluluğu; malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumlarda satış sözleşmesinde veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği durumlarda ise malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi tutarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır...”

Uygulamada, bankaların kredi sözleşmelerine bu yönde genel hükümlere yer verdikleri bilinmektedir⁹. Ancak bu hükümlerin oldukça uzun, tüketici açısından karmaşık ve anlaşılması güç şekilde kaleme alındığı görülmektedir. Kanaatimize göre, yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "...sözleşmeler ile bilgilendirmeler en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenir..." hükmünden de hareketle, bağlı tüketici kredisine ilişkin bilgilendirme metninin tüketici açısından açık, sade ve anlaşılabilir bir dilde kaleme alınmış olması, gerçek anlamda bir bilgilendirmenin amacına daha uygun düşmektedir¹⁰.

⁹ Uygulamada bir bankanın kredi sözleşmesinde aşağıdaki gibi bir bilgilendirme hükmüne yer verildiği görülmüştür:

"MADDE 10- Taraflar, Banka'nın kredileri belirli marka bir taşınmaz mal veya belirli bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak hukuki işlem ve/veya satış sözleşmesi şartı ile vermediği hallerde, bu nedenle satıcı ile arasında çıkacak uyumsuzlıklardan ve maldaki açık veya gizli ayıplardan, malın teslim edilmemesi, iade edilmesi, hizmetin eksik yapılması veya hiç yapılmaması veya sair hususlarda ortaya çıkabilecek uyumsuzlıklardan Banka'nın hiçbir sorumluluğunun olmadığı ve bu gibi hususların Müşteri'nin Banka'ya olan borcunu ödemesi bakımından hiçbir etkisinin olmayacağı hususunda mutabık kalmışlardır.

Müşteri, bu Sözleşmenin eki olan Ek Sözleşmede krediye konu mal ve hizmet bilgilerine yer verilmiş olmasının kredinin münhasıran belirli bir mal veya hizmet satın alınmasına yönelik verilmediğini ve bağlı bir kredi kapsamında değerlendirilmeyeceğini kabul, beyan ve taahhüt eder. Banka ile satıcı arasında belirli bir mal veya hizmetin satın alınmasına ilişkin bir Sözleşme olmaksızın, Müşteri tarafından belirlenen malın veya hizmetin bedelinin kredi veren Banka tarafından ödenmesi suretiyle kullanılan krediler bağlı kredi sayılmaz.

Taraflar, bu kredinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için kullanması ve bu sözleşme ile kredi Sözleşmesinin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturması durumunda mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden Müşteri'nin cayması halinde buna ilişkin bildirimini aynı sürede Müşteri tarafından Banka'ya yazılı olarak bildirilecektir. Müşteri bu halde herhangi bir tazminat veya cezai şart ödeme yükümlülüğü olmaksızın Sözleşmenin sona ereceğini, bildirimini hiç yapılmaması veya geç yapılması hallerinde ise Banka'nın herhangi bir sorumluluğunun doğmayacağını kabul eder. Bu Sözleşmenin münhasıran belirli bir malın veya hizmet tedarikine ilişkin kullanılması halinde mal veya hizmet, hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ile birlikte Banka da, Müşteri'nin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması halinde müteselsilen sorumludur. Ancak bu sorumluluk; malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumlarda satış sözleşmesinde veya Kredi Sözleşmesi'nde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden; malın teslim veya hizmetin ifa edildiği durumlarda ise, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere 1 (bir) yıldır."

Bu konuya dair ilgili sözleşmelerden örnek hükümler için ayrıca bkz. (Çevrimiçi) <https://www.qnbfinansbank.com/medium/contracts-pdf-248902.vsf>; https://www.teb.com.tr/upload/PDF/sozlesme%20ve%20formlar/teb_ ihtiyac_kredisi_sozlesmesi.pdf; https://assets.yapikredi.com.tr/WebSite/ assets/pdf/bireysel-bankacilik/Tuketici_Kredisi_Sozlesmesi_%20PBY_3004_17.pdf?v2; <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/Contracts/BireyselKrediSozlesmesi.pdf>, 4 Kasım 2019.

¹⁰ Gerçekten de, banka tarafından yapılacak aydınlatmanın, sözleşmeyi imzalayan ortalama bir tüketici tarafından hızlı ve yüzeysel biçimde okunduğunda, sözleşmenin diğer hükümlerine bakmayı gerektirmeksizin kolaylıkla göze çaracak ve anlaşılabilir şekilde kaleme alınmış olması çok önemlidir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Ozanoğlu, **a.g.e.**, 125-126; Arkan, **Tüketici**

B. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ GELİŞMELER

1. Alman Hukuku

Karşılaştırmalı hukukta bankanın sorumluluğunun temelleri, tüketicinin satış sözleşmesinden kaynaklanan hakları bankaya karşı ileri sürebilmesine imkan tanıyan birtakım teori ve yasal düzenlemeye dayanmaktadır. Tüketicinin bankaya karşı ileri sürebileceği hakların kapsamı, bu konuda yasal bir düzenleme yapılmadan önceki dönemde, özellikle Alman doktrininde yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Buna göre, satıcının satış sözleşmesinden kaynaklanan edimini yerine getirmemesi halinde, tüketicinin bankaya karşı sadece ileride ödeyeceği kredi taksitlerini ödemekten imtina mı edebileceği yoksa kredi ödemelerini durdurup geçmişte ödediği kredi taksitlerinin tamamının iadesini mi talep edebileceği konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Sonuçta “def’i müdahalesi” ve “istirdat müdahalesi” adı altında farklı çözüm önerileri geliştirilmiştir¹¹.

Def’i müdahalesi, tüketicinin, satış sözleşmesinden doğan edimini ifadan kaçınmaya yönelik hakkını bankaya karşı da ileri sürebilmesi imkanını ifade etmektedir. Bu açıdan def’i müdahalesi, tüketicinin, bankaya karşı kredi taksitlerini ödemekten imtina edebilmesine olanak sağlamaktadır¹². İstirdat müdahalesi ise,

---

Kredisi Uygulaması, s. 45. Alman Federal Mahkemesi bir kararında “Dikkat! Malın elde edilememesi ya da ayıplı olarak elde edilmesi durumunda dahi, kredi alan krediyi tam olarak iade etmek zorundadır.” şeklinde sözleşmeye konulan bir kaydı aydınlatma için yeterli bulmuştur. Ozanoğlu, **Taksitle Satım**, s. 126’den naklen.

¹¹ Detaylı bilgi için bkz. Canaris, **a.g.e.**, s. 17-19; Arkan, **Tüketici Kredisi Uygulaması**, s. 43 vd.; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 128-134; Üzeler, **a.g.e.**, s. 141 vd.

¹² Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 129; Üzeler, **a.g.e.**, s. 143; Arkan, **Tüketici Kredisi Uygulaması**, s. 44. Ancak Alman hukukunda istirdat müdahalesi ile ilgili bazı çekinceler söz konusudur. Canaris’e göre “..en uygun çözüm yolu kredi alanın ayıbı ilk öğrenme tarihinden itibaren krediyi geri ödemekten imtina etmesidir. Zira doğrudan bir satıcıyla akdedilen sözleşmede de ancak bu tarihten itibaren ödemeleri durdurabilecek ve o tarihe kadar ödemiş olduğu taksitler açısından satıcının ödeme kabiliyetini yitirmiş olması rizikosunu kendisi taşıyacaktır. İstirdat hakkının müdahalesine izin verildiği takdirde kredi alan satıcının ödemede aczi rizikosunu taşımaktan kurtulacak ve adeta bir hediye gibi ona iade borçlusunun banka olduğu bir alacak hakkı kazandırılacaktır.” Bu hususta bkz. Canaris, **a.g.e.**, s. 18; benzer görüş için bkz. İnal, **a.g.e.**, s. 1032.

tüketicinin kredi ödemeleri durdurup o zamana kadar ödediği kredi taksitlerinin iadesini bankadan talep edebilmesi imkanını ifade etmektedir¹³.

Nitekim bu konuya dair Alman hukukunda ilk yasal düzenleme 1991 yılında Alman Tüketici Kredisi Yasası'nda (§ 9/III) yapılmıştır¹⁴. Yasaya göre, satıcının satış sözleşmesine konu malı teslim etmemesi halinde, tüketici kredi geri ödemelerini durdurma hakkına sahiptir. Tüketici, maldaki ayıp sebebiyle sahip olduğu haklardan onarım veya değişim taleplerinden birini ileri sürecek ise öncelikle satıcıya başvurmalıdır. Eğer söz konusu talepler satıcı tarafından yerine getirilmezse o takdirde krediyi ödemekten imtina edebilecektir.

Alman Tüketici Kredisi Yasası'ndaki bu hüküm, daha sonra 2002 yılındaki mevzuat değişiklikleri sırasında Alman Medeni Kanunu içerisine aktarılmıştır (BGB § 359). BGB § 359'a göre; tüketici, satıcı ile arasındaki sözleşme kapsamında satıcıya karşı ödeme yapmaktan imtina etme hakkına sahip olduğu sürece, bu savunmayı kredi verene karşı da ileri sürerek kredi ödemelerini gerçekleştirmekten imtina edebilir. Ancak tüketici kredisi sözleşmesi kurulduktan sonra, tüketici ile satıcı arasında yapılan sözleşme değişikliklerine ilişkin savunmalar kapsam dışıdır. Bunun yanı sıra, tüketici satım konusu malın onarımı veya değişimini talep ettiği

---

¹³ Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 286 vd.; Üzeler, **a.g.e.**, s. 147 vd. Esasen, def'i ve istirdat müdahalesi kavramları arasında yakın bir bağ bulunduğu ifade edilmektedir. Hatta istirdat müdahalesinin, def'i müdahalesinin mantıksal olarak uzatılmış hali olduğu ve geçmişe etkili bir def'i müdahalesi olarak da nitelendirilebileceği ifade edilmiştir. Ancak, istirdat müdahalesinde o ana kadar yapılmış ödemelerin iadesinin talep edildiği için hakkın aktif bir şekilde kullanımı söz konusu iken def'i müdahalesinde kredi ödemelerinin durdurulması nedeniyle hakkın pasif şekilde kullanımı söz konusu olmaktadır. Bu nedenle, istirdat müdahalesinin, def'i müdahalesinin gelişmiş bir şekli olduğundan da söz edilir. Tüm bu hususlarda detaylı bilgi için bkz. Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 130 vd.

¹⁴ Alman Tüketici Kredisi Yasası § 9 /III hükmü şu şekildedir:

"Eğer satım sözleşmesinden dolayı kendisine satıcı tarafında malın teslimatı konusunda bazı engellemeler söz konusu ise tüketici, krediyi geri ödemeyi reddedebilir. Bu durum, eğer finanse edilen satım bedeli 400 Alman markını aşmıyorsa ve aynı zamanda kredi sözleşmesine göre düzenlenmiş olan (akdi) sözleşme değişikliklerine dayalı olarak satıcı ve tüketici arasında oluşabilecek itirazlar sonucu geçersiz olabilir. Tüketicinin itirazı, satın aldığı maldaki bir eksikliğe ya da bozukluğa dayanıyorsa ve tüketici sözleşme ya da yasa hükümlerine dayanarak bu durumun düzeltilmesini veya değiştirilmesini talep ediyorsa, tüketici, ancak düzeltme ya da değiştirme gerçekleşmediyse krediyi geri ödemeyi reddedebilir."

Bu hususta bkz. Gezder, **Tüketici Kredileri**, s. 247'den naklen.

takdirde, bu talepler satıcı tarafından yerine getirilmezse, yine kredi verene başvuruda bulunabilecektir¹⁵.

2. AB Hukuku

Tüketicinin kredi verene karşı kredi ödemelerini durdurabilmesi konusuna ilişkin olarak AB hukukundaki ilk düzenleme ise, 22.12.1986 tarih ve 87/102/EEC sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi'nde (m. 11, f. 2) yer almıştır¹⁶. 87/102/EEC sayılı Yönerge'ye göre, kredi sözleşmesine konu mal veya hizmetin hiç ifa edilmemesi, kısmen ifa edilmesi veya sözleşmeye uygun biçimde ifa edilmemesi durumunda, tüketici satıcı/sağlayıcıya karşı yasal yollara başvurmasına rağmen hakkını elde edememiş ise kredi verene de başvurabilme hakkı tanınmıştır. Yönerge uyarınca kredi verenin sorumluluğu ikincil bir sorumluluk olarak düzenlenmiştir. Tüketici, satıcı/sağlayıcıya başvurduğu halde herhangi bir sonuç alamaz ise ancak o takdirde kredi ödemelerini durdurabilme hakkına sahiptir¹⁷.

Daha sonra 2008 yılında, 87/102/EEC sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi'ni yürürlükten kaldıran 2008/48/EC sayılı AB Yönergesi'nde de benzer şekilde bu kuralın muhafaza edildiği görülmektedir. Gerçekten de, 2008/48/EC sayılı Yönerge m. 15, f. 2 hükmünde “*Bir bağlantılı kredi anlaşması kapsamında bulunan mal veya*

¹⁵ Bu konu hakkında daha detaylı bilgiler için bkz. Arat, **a.g.e.**, s. 239; Hohloch, **a.g.e.**, s. 42; Arkan, **Tüketici Kredileri**, s. 41-42; Gezder, **Tüketici Kredisi**, s. 176 vd.; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 99 vd.

¹⁶ Bu hususta bkz. 87/102/EEC sayılı Yönerge m. 11, f. 2 hükmü şu şekildedir:

“(a) tüketicinin mal satın almak ya da hizmet almak üzere söz konusu mal ya da hizmetleri tedarik eden kişiden farklı bir kişiyle bir kredi sözleşmesi akdettiği; ve (b) kredi veren kişi ile mal veya hizmet tedarikçisi arasında, kredi veren kişinin, söz konusu mal veya hizmet tedarikçisinden mal veya hizmet iktisap edebilmeleri için münhasıran söz konusu tedarikçinin müşterilerine kredi vermesini mümkün kılan önceden akdedilmiş bir anlaşma bulunduğu; ve (c) alt paragraf (a)'da zikredilen tüketicinin krediyi önceden akdedilmiş bu anlaşma uyarınca aldığı; ve (d) kredi sözleşmesi kapsamındaki mal veya hizmetlerin tedarikinin yapılmadığı, sadece kısmen tedarik edildiği ya sözleşmeye uygun olarak tedarik edilmediği; ve (e) tüketicinin söz konusu tedarikçiye karşı yasal telafi yollarına başvurduğu fakat hak kazandığı meblağları tahsil edemediği, durumlarda tüketici, kredi veren kişi karşısında yasal telafi yollarına başvurma hakkına sahip olacaktır.”

Yönergenin Türkçe çevirisine erişim için bkz. https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Diger_Duzenlemeler/Tuketicinin_ve_Rekabetin_Korunmasına_Iliskili_Bazi_Duzenlemeler/AB_87-102_EC.zip, 8 Kasım 2019.

¹⁷ Bu hakkın Türkiye’de de tanınması gerektiğine dair değerlendirme için ayrıca bkz. Bediz Demiray, “Türkiye’de Tüketici Kredisi Uygulamalarına İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler”, Altıncı Avrupa Hukuku Haftası (İstanbul, 5-7 Mart 1990), **Avrupa Topluluğunda Banka Hukuku**, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul 1992, s. 29.

hizmetlerin temin edilmemesi, sadece kısmen temin edilmesi veya bunun temin edilmesine ilişkin sözleşmeye uygun olmaması halinde tüketici, tedarikçiye karşı kullanabileceği hukuki çareleri kullanmış ancak yasa veya mal veya hizmetlerin temin edilmesine ilişkin sözleşme uyarınca hak kazandığı sonucu elde edememiş olması halinde kredi kuruluşuna karşı hukuki çarelere başvurma hakkına sahip olacaktır. Üye Devletler, bu hukuki çarelerin ne ölçüde ve hangi koşullarda kullanılabileceğini belirleyecektir.” düzenlemesi yer almaktadır¹⁸.

3. İngiliz Hukuku

İngiliz hukukunda ise, AB yönergesinden çok daha önce bu konunun kapsamlı biçimde düzenlendiği görülmektedir. 1974 tarihli İngiliz Tüketici Yasası'na göre, kredi verenin aracılığı ile kredi alanın bir satım sözleşmesi akdetmesi halinde mal veya hizmetin hiç ifa edilmemesi, eksik veya ayıplı ifa edilmesi halinde kredi verenin sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Yasaya göre, AB Yönergelerinin aksine, kredi verenin sorumluluğu ikincil bir sorumluluk değil asli bir sorumluluk olarak düzenlenmiş idi¹⁹. Ancak, İngiliz Tüketici Kredisi Yasası'nda da, yakın zamanda yapılan değişiklikler uyarınca, ikincil sorumluluk prensibine paralel bir kural getirilmiştir. Yasanın 75/A maddesine göre, tüketicinin satıcı/sağlayıcıya başvurduğu halde talebinin yanıtlanmamış olması veya satıcı/sağlayıcının takip edilememesi ya da iflas etmiş olması halinde kredi verene başvurabileceği hükme bağlanmıştır²⁰.

¹⁸ Yönergenin Türkçe çevirisine erişim için bkz. (Çevrimiçi) https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Diger_Duzenlemeler/Tuketicin ve Rekabetin Korunmasına Iliski n Bazi Duzenlemeler/AB_2008-48_EEC.zip, 8 Kasım 2019.

¹⁹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 290.

²⁰ İngiliz Tüketici Kredisi Yasası'na 01.02.2011 tarihinde eklenen 75/A maddesi şu şekildedir:

“(1)Bağlı kredi sözleşmesi kapsamında, kredi alan sözleşmenin ihlali nedeniyle tedarikçiye karşı sahip olduğu hakları, fıkra (2) de yer alan koşullardan herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda kredi verene karşı ileri sürebilir.

(2)Fıkra (1) deki koşullar şunlardır:(a)Tedarikçinin izlenememesi, (b)kredi alanın tedarikçiye talebini iletmiş olmasına rağmen yanıt alamaması, (c)tedarikçinin iflas ettiği veya (d)kredi alanın taleplerini makul bir biçimde tedarikçiye yöneltmiş olmasına rağmen bu taleplerin tedarikçi tarafından yerine getirilmemiş olması.”

4. İsviçre Hukuku

İsviçre’de kanun koyucunun konuya ilişkin yaklaşımının, AB Yönergeleri ile oldukça uyumlu olduğu görülmektedir. 1993 tarihli İsviçre Tüketici Kredisi Yasası’na²¹ (Art. 15) göre, tüketiciye, satış sözleşmesinden doğan birtakım hakları kredi verene karşı da ileri sürebilme imkanı tanınmıştır. Ancak tüketicinin kredi verene başvuruda bulunabilmesi için öncelikle satıcıya başvuruda bulunması gerektiği, buna rağmen hakkını elde edememiş olması halinde kredi verene başvurabileceği düzenlenmiştir. Bu bakımdan, AB Yönergelerinde benimsenen ikincil sorumluluk prensibinin İsviçre’de de aynen benimsendiği anlaşılmaktadır.

İsviçre Tüketici Kredisi Yasası Art. 15 hükmü, hemen hemen aynı şekilde günümüze kadar ulaşmış olup yürürlükteki (Art. 21) madde hükmü şu şekildedir:

“Art. 21- Mal veya hizmet alımı ile ilgili olarak satıcıdan başka bir kişiyle tüketici kredisi sözleşmesi imzalayan herhangi bir kişi, aşağıdaki koşullar yerine getirildiğinde, satıcıya karşı sahip olabileceği tüm hakları kredi verene karşı iddia edebilir.

- a. Satıcıyla kredi veren arasında, müşteriye bu satıcı tarafından verilen kredinin münhasıran kredi veren tarafından temin edildiğini gösteren bir anlaşmanın varlığı.*
- b. Tüketicinin krediyi bu anlaşma çerçevesinde temin etmesi.*
- c. Tüketici kredisi sözleşmesinin konusu mal veya hizmetin hiç ya da kısmen teslim edilmemesi ya da satış sözleşmesine uygun olmaması.*
- d. Tüketicinin satıcıya karşı ileri sürdüğü hakkın başarısızlıkla sonuçlanması.*
- e. İlgili münferit işlem tutarının 500 Frank’tan fazla olması.*

Federal Meclis 1. fıkranın e bendinde belirlenen tutarı değişen koşullara uyarlayabilir.”

²¹ 1993 tarihli İsviçre Tüketici Kredisi Yasası Art. 15 hükmü şu şekildedir:

“Mal satın alımı veya hizmet ifası elde etmeye ilişkin mal veya hizmet ifası sağlayıcısından başka biri ile birlikte tüketim kredisi sözleşmesi yapan tüketicini, aşağıdaki koşullar yerine getirilirse sağlayıcıya karşı sahip olduğu hakları kredi verene karşı kullanma hakkı vardır: a)Kredi veren ile sağlayıcı arasında, kredinin kredi veren tarafından yalnızca bu sağlayıcının müşterilerine verilmesini gerektiren bir sözleşme mevcuttur. b)Tüketici bu sözleşme çerçevesinde krediyi alır. c)Tüketim kredisi sözleşmesinin konusunu oluşturan mal veya hizmet ifaları vücut bulmazsa/hiç ifa edilmezse ya da sadece kısmen yerine getirilir veya kötü ifa/sözleşmeye uygun olmayan şekilde ifa edilirse. d)Tüketici sağlayıcıya karşı haklarını kullanır ve tatmin edilmezse/haklarını elde edemez. e)İlgili işlem 350 İsviçre Frank’ının üstünde bir tutardan ibarettir.”

Bu hususta bkz. Gezder, **Tüketici Kredileri**, s. 254’den naklen.

C. TÜRK HUKUKUNDAKİ YASAL GELİŞMELER VE “MÜTESELSİL SORUMLULUK” KURALININ GETİRİLMESİ

Karşılaştırmalı hukuktaki gelişmelerin etkisiyle, Türk hukukunda da, bağlı tüketici kredilerinde tüketicinin bankanın sorumluluğuna başvurulabilmesine imkan tanıyan birtakım yasal düzenlemeler yapılmış olup bu konudaki gelişmeler aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

1. Mülga Kanun Dönemi

Hukukumuzda, bağlı krediye konu mal veya hizmetin temin edilmemesi halinde, tüketicinin kredi verene geri ödeme yapmaktan imtina etmesine imkan tanıyan ilk düzenleme 1994 tarihli Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmelik'te²² yer almıştır. Anılan Yönetmeliğin 13. maddesinin (a) bendinde, tüketicinin, kredi sözleşmesinden doğan geri ödeme yükümlülüğünün, kredi konusu mal veya hizmetin tesliminden önce başlamayacağı belirtilmiştir. Hatta Yönetmeliğin 12. maddesinin III. bendinde, kredinin, ancak mal veya hizmetin temini ile birlikte satıcıya ödenebileceğine dair açık hüküm de düzenlendiği görülmektedir²³.

Kredi verenin müteselsil sorumluluğu konusundaki ilk düzenleme ise 1995 tarihli Mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yapılmıştır. Mülga Kanun'da, 87/102/EEC sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi'ne göre daha kapsamlı bir koruma getirilerek, tüketicinin, satıcıya başvurmasına gerek olmadan doğrudan bankaya başvurabilmesine imkan tanıyan bir kanuni teselsül hükmü düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm “*Banka veya finans kurumlarının, tüketici kredisini belirli bir mal veya hizmetin satın alınması ya da belirli bir satıcı ile*

²² 26/7/1994 T. ve 22002 sayılı RG., (Çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22002.pdf>, 13 Kasım 2019.

²³ Yönetmelik düzenlemesinin eksik kaldığı nokta ise hükümde ayıplı ifa haline yer verilmemiş olması idi. Yönetmelik'teki bu eksiklik o dönemde doktrinde de eleştirilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 292.

yapılacak hukuki işlem koşulu ile vermeleri durumunda bunlar, satılan malın ayıbından ötürü tüketiciye karşı satıcı ile müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar.” şeklindedir (Mülga Kanun m. 10, f. 4 hükmü). Ancak hükümde sadece ayıplı ifa haline yer verilerek, mal veya hizmetin hiç teslim veya ifa edilmemesi halinden söz edilmemiştir. Bu durum, kanun düzenlemesinin doktrinde de yoğun biçimde eleştirilmesine yol açmıştır. Tüketiciye sağlanan bu korumanın sadece ayıplı ifaya inhisar ettirilmesi ve hiç ifa etmeme haline yer verilmemesinin bu hususta tüketicinin korumasız kalması tehlikesine yol açtığı ifade edilmiştir²⁴.

Bu önemli eksiklik, 06.03.2003 tarih ve 4822 sayılı Kanun ile değişikliğe uğrayan Mülga Kanun m. 10, f. 5 hükmüne göre “Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.” şeklinde tamamlanmıştır.

Ayıplı maldan dolayı sorumluluk ise “Ayıplı Mal” başlıklı 4. maddenin içerisine taşınmış ve “İmalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 10 uncu maddenin beşinci fıkrasına veya 10/B maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre kredi veren, ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumludur.” hükmü düzenlenmiştir. Buna paralel olarak, ayıplı hizmetten dolayı sorumluluk da 4/A maddesinin içerisine taşınmış ve “Sağlayıcı, bayi, acente ve 10 uncu maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren, ayıplı hizmetten

---

²⁴ Doktrinde Akipek tarafından kanundaki bu boşluğun borçlar hukukunun genel hükümleri kapsamında kıyas yolu ile doldurulması gerektiği ifade edilmiştir. Bu durumda tüketicinin, satıcıya karşı sahip olduğu ödemezlik def’ini kredi verene karşı da ileri sürebilmesi ve kredi ödemelerini durdurabilmesi imkanının kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 292-293; Arkan, **Tüketici Kredileri**, s. 41-42. Kanun hükmünün sadece ayıplı ifa ile sınırlı tutulmasına dair eleştiriler için ayrıca bkz. İlhan Uluslan, “4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 10. Maddesinin 4. Fıkrasında Yer Alan Banka ve Finans Kurumlarının Tüketiciye Karşı Müteselsil Sorumluluğu Üzerine Bazı Tespit ve Düşünceler”, **Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, C. V, S. 3, 2000, s. 93; Serozan, **Tüketiciyi Koruma Yasası Eleştiri**, s. 595-596; Aydos, **a.g.e.**, s. 129; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 102.

ve ayıplı hizmetin neden olduğu her türlü zarardan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumludur.” hükmü düzenlenmiştir²⁵.

Mülga Kanun’da, tüketicinin, bankaya karşı kredi ödemelerini ne zamandan itibaren durdurulabileceği hususunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, kanunda kredi verenin müteselsil sorumluluğu düzenlenmiş olduğundan; müteselsil sorumluluğun bir sonucu olarak, tüketicinin, satıcı veya sağlayıcıya başvurmasına gerek olmaksızın doğrudan bankaya başvurabileceği ve o andan itibaren kredi geri ödemelerini durdurma hakkına sahip olduğu ve kredi sözleşmesinden dönmesi halinde daha evvel ödediği kredi taksitlerinin iadesini de isteyebileceği doktrinde kabul edilmiştir²⁶.

2. Yürürlükteki 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile Getirilen Yenilikler

Yürürlükteki 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da, AB Yönergeleri de dikkate alınarak, bağlı kredi sözleşmesi ve kredi verenin sorumluluğuna ilişkin daha detaylı bir düzenleme yapılmıştır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 1’de kredi verenin sorumluluğuna ilişkin olarak “Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise

²⁵ Konuyla ilgili olarak Yargıtay’ın bir kararında “...4822 sayılı Kanunla değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un ayıplı mal ile ilgili 4. maddesinin 3. fıkrasında, “İmalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 10. maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumludur. Ayıplı malın neden olduğu zarardan dolayı birden fazla kimse sorumlu olduğu takdirde bunlar müteselsilen sorumludurlar. Satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi bu sorumluluğu ortadan kaldırmaz.”; ayrıca aynı Kanun’un 10. maddesinin 5. fıkrasında, “Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç veya zamanında teslim edilmemesi halinde kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.” hükümleri kredi verenin sorumluluğunu düzenlemiştir. Somut olayda davacı ile davalı kredi veren arasındaki kredi sözleşmesinde, dava konusu motosiklet için kredinin verildiği açıkça anlaşıldığına göre, bağlı kredi kullandıran davalı kredi verenin de ayıplı maldan sorumlu olduğunun kabulü gerekir...” şeklinde hükmedildiği görülmektedir. Yarg. 13. HD., 29.04.2010 T., 2009/14676 E., 2010/4491 K. sayılı kararı için bkz. (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 28 Ekim 2019. Benzer şekilde bkz. Yarg. 13. HD., 22.11.2006 T., 11331 E. ve 15280 K. sayılı karar, Yarg. 13. HD., 05.02.2013 T., 2012/9282 E., 2013/2312 K. sayılı karar, (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 10 Ekim 2019.

²⁶ Detaylı bilgi için bkz. Serozan, **Tüketiciyi Koruma Yasası Eleştirisi**, s. 595; Aydos, **a.g.e.**, s. 134-135; Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 297; Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 129; Arkan, **Tüketici Kredileri**, s. 41-42; Serdar, **a.g.e.**, s. 500-501.

satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur.” şeklinde açık bir hüküm yer almaktadır²⁷.

Gerek Mülga Kanun’da gerekse yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da kredi verenin müteselsil sorumluluğu kuralı açıkça düzenlenmiş olmakla beraber; tüketicinin kredi verene karşı hangi seçimlik hakları ileri sürebileceği hususunda iki kanun arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Mülga Kanun’da, tüketicinin kredi verene karşı ileri sürebileceği seçimlik haklara dair bir sınırlama yer almamakta idi. Bu nedenle de, tüketicinin satıcı, sağlayıcı, üretici veya imalatçıya karşı sahip olduğu seçimlik hakların tümünü kredi verene karşı da kullanıp kullanamayacağı hususu uygulamada tereddütlere yol açmıştır. Sonuç olarak o dönemde kanundaki belirsizlik karşısında bu sorunun çözümüne dair doktrindeki genel yaklaşım, tüketicinin özellikle ayıpsız misli ile değiştirme ve onarım gibi niteliği gereği ancak satıcı veya sağlayıcının yerine getirilebilmesi mümkün olan birtakım taleplerin kredi verene ileri sürebilmesinin mümkün olmadığı yönünde olmuştur²⁸. Gerçekten de, bankaların kuruluş ve faaliyet amacı gözetildiğinde, bankanın mal veya hizmetin ifasına yönelik talepleri yerine getirebilmesine hukuken imkan bulunmamaktadır.

Yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Mülga Kanun’daki bu belirsizliği ortadan kaldırarak, kredi verenin müteselsil sorumluluğuna yol açan seçimlik hakları amacına uygun biçimde sınırlandırmıştır. Kanun’un gerekçesinde bu hususla ilgili olarak tüketicinin kredi verene karşı onarım veya ayıpsız misli ile

---

²⁷ 2008/48/EC sayılı AB Yönergesi’nde, üye ülkelerin müteselsil sorumluluk rejimini benimseyebileceği açıkça düzenlenmiştir. Bkz. Yönerge m. 15, f. 3 hükmü şu şekildedir: *“Bu Madde, tedarikçinin sağladığı mal ve hizmetlerin alımının bir kredi anlaşması ile finanse edilmiş olması halinde tüketicinin tedarikçiye karşı sahip olabileceği her türlü talep konusunda kredi kuruluşunu müştereken ve müteselsilen sorumlu tutan herhangi bir ulusal hükümleri etkilemeyecektir.”* Bkz. https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Diger_Duzenlemeler/Tuketiginin_ve_Rekabetin_Korunmasına_Iliskin_Bazi_Duzenlemeler/AB_2008-48_EEC.zip, 8 Kasım 2019.

²⁸ Mülga Kanun döneminde doktrinde bu hususta yapılan değerlendirmeler hakkında bkz. Aydos, **a.g.e.**, s. 134, Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 295-296; Serozan, **Tüketiciyi Koruma**, s. 350.

değiştirme gibi içerik değiştirmiş bir ifa talebinde bulunamayacağı açıkça belirtilmiştir²⁹.

Sonuçta, yürürlükteki Kanun'a göre tüketici, satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim isteme haklarından birini kullanması halinde kredi verene başvuruda bulunabilecektir. Bu kapsamda, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 2'ye göre "*Tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde bağlı kredi de bu oranda indirilir ve ödeme planı buna göre değiştirilir. Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, o güne kadar yapmış olduğu ödemenin iadesi hususunda satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur.*" hükmü düzenlenmiştir. Her ne kadar yürürlükteki kanun hükmünde de açıkça kredi ödemelerinin durdurulabileceğinden söz edilmese de tüketiciye tanınan seçimlik hakların niteliği gereği bu sonuca ulaşılmaktadır. Bağlı krediye konu mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda tüketicinin önünde iki seçenek bulunmaktadır: Tüketici bu halde ya satış sözleşmesinden dönme hakkını kullanarak ve kredi ödemelerini durdurarak o zamana kadar ödediği taksitlerin iadesini isteyebilecek ya da bedelden indirim isteme hakkını kullanarak kredi geri ödemelerinin bu oranda indirilmesini talep edebilecektir³⁰.

II. SORUMLULUĞUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Sorumluluk konusu, sorumluluğun kaynağı bakımından ("*...den sorumluluk*") ikiye ayrılarak incelenebilir: Sözleşmeden doğan sorumluluk ve sözleşme dışı sorumluluk³¹.

Sözleşme dışı sorumluluk, bir kişinin başka bir kişinin zararına yol açması (dar anlamda ilk akla gelen haksız fiil sorumluluğu) veya başka bir kişinin uğradığı zarardan kanun koyucu tarafından hakkaniyete uygun görüldüğü takdirde, gerçek

²⁹ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4 hükmünün gerekçesi için bkz. s. 55, (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019.

³⁰ Bu konuya dair detaylı inceleme Üçüncü Bölüm'de yapılmış olup bkz. aşağıda s. 60 vd.

³¹ Hatemi, **a.g.e.**, s. 3. Sorumluluğun çeşitlerine dair detaylı bilgi için ayrıca bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 29 vd.; Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993, s. 18 vd.

anlamda bir haksız fiil sorumluluğu söz konusu olmasa dahi, sorumlu tutulduğu halleri kapsamaktadır. Bu bakımdan sözleşme dışı sorumluluk, sözleşme dışı kusur sorumluluğu ve sözleşme dışı kusursuz sorumluluk hallerini kapsayan bir üst kavramdır³².

Türk hukukunda; tehlike yaratılması, özen yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, bir şeyin faaliyetlerinden veya menfaatlerinden faydalanma ve hakkaniyet gibi çeşitli mülahazalarla kanun koyucunun genel ve özel kanun hükümleriyle birtakım kusursuz sorumluluk hallerini kabul ettiği bilinmektedir³³. Örneğin istihdam edenin sorumluluğu (TBK m. 66), hayvan idare edenin sorumluluğu (TBK m. 67), taşınmaz malikinin sorumluluğu (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 730) gibi genel kanunlarda düzenlenen durumlar buna örnek gösterilebileceği gibi; üretici ve ithalatçısının sorumluluğu (Tüketicinin korunması Hakkında Kanun m. 11), araç işletenin sorumluluğu (2918 sayılı Karayolları ve Trafik Kanunu m. 85) gibi çeşitli özel kanunlarda düzenlenen kusursuz sorumluluk halleri de bunlara örnek gösterilebilir³⁴.

Bağlı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğu doğrudan kanun hükmünden doğmaktadır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4'e göre, bağlı krediye konu mal veya hizmetin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halinde, tüketiciye, doğrudan kredi verene başvurabilme imkanı tanınmıştır. Bu nedenle, doktrinde bu sorumluluk haline ilişkin olarak, kanun koyucu tarafından

---

³² Bu konuda bkz. Hatemi, **a.g.e.**, s. 13.

³³ Haluk Tandoğan, **Türk Mes'uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet)**, 1961 Yılı 1. Bs.'dan Tıpkı Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 89 vd.; M. Kemal Oğuzman/Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. II, Gözden Geçirilip Güncelleştirilmiş 12. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016, s. 137 vd.; Hatemi, **a.g.e.**, s. 71 vd.; Eren, **Borçlar Genel**, s. 690 vd.

³⁴ Doktrinde kusursuz sorumluluk hallerinin dayanağına ilişkin çeşitli ölçüler ortaya konulmuştur. Sebep sorumluluğu, tehlike sorumluluğu, hakkaniyet sorumluluğu, fedakarlığın denkleştirilmesi ilkesi gibi çeşitli fikirler ileri sürülmüştür. Ancak tüm bu kusursuz sorumluluk durumlarındaki ortak nokta zararın giderimi için kusurun gerekli olmamasıdır. Zarar gören karşı tarafın bir kusuru bulunduğunu ispat etme yükü altında değildir. Bu konuya dair detaylı bilgi için bkz. Mustafa Reşit Karahasan, **Sorumluluk Hukuku**, Genişletilerek Yenilenmiş ve Düzenlenmiş 6. Bs, İstanbul, Beta Yayınları, 2003, s. 593 vd.; Hatemi, **a.g.e.**, s. 71 vd.

kabul edilen özel bir kusursuz sorumluluk halinin söz konusu olduğu ifade edilmektedir³⁵.

Bizim de kanaatimize göre, kanun koyucu, bağlı tüketici kredisi ilişkisinde tüketici lehine bir hukuk politikası tercihinde bulunmuş ve banka açısından sözleşme dışı -kanundan doğan- bir kusursuz sorumluluk halinin varlığını kabul etmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki, bankanın bu sorumluluğu, sonuçları bakımından nakde yönelik birtakım seçimlik hakların kullanılması halinde ortaya çıkan bir tür tazminat sorumluluğudur. Bankanın tazminat sorumluluğunun doğabilmesi için gerçekleşmesi gereken şartlar aşağıda incelenmiştir.

III. BANKANIN MÜTESELSİL SORUMLULUĞU

Bağlı tüketici kredilerinde banka, satıcı veya sağlayıcı, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da (m. 30, f. 4) öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde, tüketiciye karşı müteselsilen sorumlu olacaktır.

A. MÜTESELSİL SORUMLULUK KAVRAMI

Müteselsil sorumluluk, birlikte sorumluluğun bir alt türü olup³⁶ birden fazla borçlunun bir ya da birden fazla alacaklıya karşı edimin tamamından sorumlu olduğu ve borçlulardan birinin veya birkaçının borcu ifa etmesi halinde diğer borçluların ifa edilen borç miktarı oranında borçtan kurtulduğu bir hukuki ilişkiyi ifade eder³⁷.

³⁵ Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 236; Yavuz, **Tüketici**, s. 74; Faik Metin Tiryaki, “**Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Kredi Veren Hukuki Sorumluluğu**”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, s. 114, (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 14 Kasım 2019 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

³⁶ “Birden çok kişinin borçluluğu bir üst kavram olma niteliği taşımaktadır. Birden çok kişinin borçluluğu, çok genel olarak, bir borç ilişkisinde, borçlu tarafın –herhangi bir sebep veya yapıda- birden fazla kişiden oluşmasını ifade eder. Birden çok kişinin borçluluğu halleri, taşıdıkları özellikler itibarıyla farklılık gösterir.” bu hususta bkz. Murat Canyürek, **Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2003, s. 6 vd.; Kapancı, **Birlikte Borçluluk**, s. 4 vd.

³⁷ “Müteselsil borçluluk, bir irade beyanı veya kanun hükmü dolayısıyla bir edimin birden ziyade borçlularından her birinin tamamını ifa etmekle yükümlü bulunduğu, alacaklının ise tamamını ancak bir defa elde etmek üzere edimi borçlulardan dilediği birinden talep etmeye yetkili olduğu ve borçlulardan birinin ifası veya ifa yerini tutan fiiliyle diğerlerinin bu oranda alacaklıya karşı borçtan kurtulacakları bir birlikte borçluluk halidir.” bu hususta bkz. Akıntürk, **a.g.e.**, s. 35. Müteselsil borçluluğa ilişkin detaylı bilgi için ayrıca bkz. Andreas von Tuhr, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı**, C. II, Çeviren: Cevat Edege, İstanbul Yeni Matbaa, 1953, s. 845; Oğuzman/Öz, **Borçlar**

Borçlular arasındaki teselsül ilişkisi nedeniyle müteselsil borçluluk olarak da anılabilecek olan bu sorumluluk türünde, niteliği itibariyle bölünebilir bir edimin birden fazla borçlusu vardır ve her bir müteselsil borçlu, kural olarak, borcun tamamından şahsen sorumlu olur. Müteselsil borçlulardan biri diğer borçlunun varlığını ileri sürerek borcu ifadan kaçınamayacaktır³⁸. Bu durumda alacaklı dilediği borçluya müracaat edebilme imkanına sahip olup dilerse borçlulardan sadece birini dilerse hepsini birden takip veya dava edebilecektir³⁹.

B. BANKANIN MÜTESELSİL SORUMLULUĞUNUN KAYNAĞI

Müteselsil borçluluğun kaynakları TBK’da açıkça belirlenmiş olup bu husus TBK m. 162, f. 2 ‘de “Birden çok borçlulardan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirirse, müteselsil borçluluk doğar. Böyle bir bildirim yoksa, müteselsil borçluluk ancak kanunda öngörülen hallerde doğar.” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla kural olarak müteselsil borçluluk ya bir hukuki işlemde ya da kanundan doğmaktadır⁴⁰.

Bağlı tüketici kredilerinde bankanın müteselsil sorumluluğu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da açıkça düzenlenmiş olduğu için, kanundan doğan bir müteselsil sorumluluk hali olarak karşımıza çıkmaktadır⁴¹.

Genel II, s. 461 vd.; Eren, **Borçlar Genel**, s. 1342 vd.; Kadir Berk Kapancı, **Birlikte Borçlulukta Borçlular Arası İlişkiler**, Tıpkı 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 23 vd.; Kılıçoğlu, **Borçlar Genel**, s. 578.

³⁸ Eren, **Borçlar Genel**, s. 1345. Müteselsil borçluluğun özellikleri hakkında bilgi için ayrıca bkz. Özdoğan-Dalcı, **a.g.e.**, s. 42-51.

³⁹ Detaylı bilgiler için bkz. Eren, **Borçlar Genel**, s. 1344 vd.; Kılıçoğlu, **Borçlar Genel**, s. 928 vd.; Akıntürk, **a.g.e.**, s. 38 vd.; Kapancı, **Birlikte Borçluluk**, s. 24 vd.; Canyürek, **a.g.e.**, s. 80 vd.

⁴⁰ Turgut Akıntürk, **Müteselsil Borçluluk**, AÜHF Yayınları No. 295, Ankara, Sevinç Matbaası, 1971, s. 105; Nurcihan Dalcı Özdoğan, **Müteselsil Borçluluk**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 59 vd.; Eren, **Borçlar Genel**, s. 1345 vd. Bunlar dışında istisnai birtakım hallerde müteselsil borçluluk bir mahkeme kararı ile de ortaya çıkabilecektir. Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Kılıçoğlu, **Borçlar Genel**, s. 933. Kapancı, **Birlikte Borçluluk**, s. 52; Kadir Berk Kapancı, **İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu*Yürürlük Kanunu**, C. II-III, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 2045.

⁴¹ Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 469; Üzeler, **a.g.e.**, s. 154; Kara, **Tüketici**, s. 596; Aslan **Tüketici Hukuku**, s. 143; Reisoğlu, **Tüketici Kredileri**, s. 69-70.

Kredi sözleşmesi ile mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme arasındaki güçlü ekonomik birlik göz önüne alınırsa, banka ve satıcı/sağlayıcının, tüketiciye karşı birlikte bir sorumluluk üstlenmesi pek tabiidir. Kaldı ki, taraflar arasındaki ekonomik birlikteliğin, birlikte bir borçluluk hali olan müteselsil sorumluluğa bağlanması, aynı zamanda adil de bir hukuki çözümdür⁴². Zira Kanun'da öngörülen müteselsil sorumluluğun amacı, banka, satıcı veya sağlayıcı karşısında, tüketicinin hukuki konumunun güçlendirilmesidir⁴³.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un söz konusu sorumluluk hükmü aynı zamanda emredici nitelikte bir hüküm olup bankanın sorumluluğunu azaltan veya ortadan kaldıran sözleşmeler kesin hükümsüzdür⁴⁴.

C. MÜTESELSİL SORUMLULUĞUN SONUÇLARI

Bankanın müteselsil sorumluluğu gerek tüketici, banka ve satıcı/sağlayıcı arasındaki dış ilişki gerekse banka ile satıcı/sağlayıcı arasındaki iç ilişki bakımından önemli birtakım sonuçlara yol açmaktadır. Dış ilişkide tüketici banka, satıcı veya sağlayıcıdan dilediğine başvurabilecek ve herhangi birinden sonuç alamadığı veya

---

⁴² Bu konuda doktrinde Aydos'a göre de, kredi verirken tüketicinin tercihlerini etkileyen bankanın, tüketicinin uğradığı zararlardan sorumlu olması adaletin gereğidir. Bu hususta bkz. Aydos, **a.g.e.**, s. 135. Benzer şekilde bkz. Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 133; Üzeler, **a.g.e.**, s. 144; Çizmecioğlu, **a.g.e.**, s. 284; Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 285 vd.

⁴³ Gerçekten de, kanundan doğan müteselsil sorumluluk hallerinde amaç, karşısında birden fazla borçlunun yer aldığı alacaklının hukuki durumunun güçlendirilmesidir. Bu hususta bkz. Özdoğan-Dalcı, **a.g.e.**, s. 62.

⁴⁴ Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 302; Çabri, **Şerh**, s. 472. Ayrıca bu halde emredici bir müteselsil borç ilişkisinin varlığından da söz edilmektedir. Bu hususta bkz. Özdoğan-Dalcı, **a.g.e.**, s. 60. Bu konuyla ilgili olarak Yarg. 13. HD., 19.02.2004 T., 2003/13189 E. ve 2004/1888 K. sayılı kararında "...Taraflar arasında düzenlenen 17.11.1998 tarihli bireysel kredi sözleşmesinin 7. maddesi kredinin verilmiş tarihinden sonra kendisi ile mal ve hizmet sunan kişi ve kuruluşlar arasında çıkacak uyuşmazlıklardan veya malın ayıplı olması... vb. hallerde bankanın hiçbir sorumluluğu olmayacağı ve bunların da kredi borcunun geri ödenmesi hususuna hiçbir etkisi olmayacağını kabul ve taahhüt eder denmektedir. Ancak bu madde 4077 sayılı Kanun'un 6/1. maddesi uyarınca tüketici aleyhine haksız şart teşkil etmekte olup, 6/2-3 maddeleri uyarınca tüketici için bağlayıcı değildir." şeklinde hükmedilmiştir (Çabri, **Şerh**, s. 472, dn. 176'dan naklen). Ancak Yargıtay'ın söz konusu kararında, emredici kurallara aykırılık sebebiyle zaten kesin hükümsüz olan bir sözleşme maddesinin ayrıca haksız şart denetimine tutulması isabetli değildir. Bu hususta bkz. Baki İlkay Engin, "Türk Hukukunda Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması", **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 84 vd.

alacağını kısmen elde ettiği takdirde alacağının kalan kısmı için diğerine başvurabilecektir⁴⁵.

1. Dış İlişki Bakımından

a. Banka ile Satıcı/Sağlayıcı Arasındaki Teselsül Bağı

Bağlı tüketici kredisi kapsamında banka ve satıcı/sağlayıcı arasında kurulan teselsül ilişkisinde; satıcı/sağlayıcı, tüketiciye karşı, tüketici ile arasındaki sözleşme uyarınca veya kanun hükmünden doğan bir kusurlu ya da kusursuz sorumluluk hali kapsamında sorumlu olabilecek iken; banka bu ilişkide tüketicinin zararından kanunda öngörülen kusursuz sorumluluk kuralı kapsamında sorumludur.

Gerçekten de, TBK m. 61 hükmünde yer “*Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.*” düzenlemesi uyarınca aynı zarardan birden çok kimsenin müteselsilen sorumlu olması mümkündür. Aynı zarardan çeşitli sebeplerle birden çok kişinin sorumluluğu halinde bu kişiler ayrı sebeplerle sorumlu tutulmaktadır. Bu sebepler örneğin bir haksız fiil, sözleşmeye aykırılık veya kanunda yer alan kusursuz bir sorumluluk hali olabilir⁴⁶. Bu tür bir müteselsil sorumluluğun varlığı için, sorumluların birbirinin davranışlarından haberdar olması veya davranışlarının birbirine bağlı olması da gerekmemektedir⁴⁷.

Birden çok kişinin birlikte bir zarara sebebiyet verme durumu eskiden “tam teselsül” olarak da anılmakta ve bu halde birlikte bir zarara sebebiyet verenlerin ortak kusuru aranmakta idi⁴⁸. Aynı zarardan birden çok kişinin çeşitli sebeplerle

---

⁴⁵ Bu durumda, tüketicinin alacağını elde edememe rizikosu oldukça düşmekte ve tüketici açısından avantajlı bir koruma sağlanmış olmaktadır. Müteselsil sorumluluğun söz konusu avantajı nedeniyle alacaklı için bir kişisel teminat işlevi gördüğü de ifade edilmektedir. Bu hususta bkz. Akıntürk, **a.g.e.**, s. 121; Kapancı, **Birlikte Borçluluk**, s. 24 vd.

⁴⁶ Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 300.

⁴⁷ Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 300.

⁴⁸ Oğuzman Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 299; Tandoğan, **Mes’uliyet Hukuku**, s. 185 vd.; detaylı bilgi için ayrıca bkz. Dalcı-Özdoğan, **a.g.e.**, s. 76 vd.

sorumlu olma hali ise “eksik teselsül” olarak anılmakta idi. Eksik teselsül halinde, sorumlular arasındaki rücu ilişkisinde bir farklılık söz konusu idi: Kural olarak önce haksız fiil işleyen, sonra sözleşme uyarınca sorumlu olan ve en son olarak da kanunen kusursuz sorumlu tutulan tazminatı üstlenmekte idi (Mülga Borçlar Kanunu m. 51, f. 2)⁴⁹. Ayrıca eksik teselsül halinde, sorumluların, dış ilişkide, alacaklıya karşı tazminattan indirim sebeplerini ileri sürebilme imkanına sahip olduğu da kabul edilmekte idi⁵⁰.

Buna karşın, yürürlükteki TBK ile Mülga Borçlar Kanunu dönemindeki eksik-tam teselsül ayrımı⁵¹ ortadan kaldırılmış ve tek bir teselsül yapısı getirilmiş ve müteselsil borçluluğa ilişkin genel hükümlere (TBK m. 162) atıfta bulunulmuştur. Böylelikle, bir zarardan gerek aynı hukuki sebeple gerekse farklı hukuki sebeple sorumlu olanlar, müteselsil sorumluluk esası çerçevesinde sorumlu olabilecek ve böylece kişisel indirim sebepleri ileri sürülemez ya da borçlulardan biri açısından kesilen zamanaşımı diğeri açısından da kesilecek ve rücu ilişkisinde halefiyet avantajından faydalanılabilecektir⁵².

Konuya ilişkin olarak, Mülga Kanun döneminde bir fikre göre⁵³, bankanın sorumluluğu konusuna eksik-tam teselsül ayrımı açısından bakıldığında banka ve satıcı/sağlayıcı arasındaki teselsül ilişkisinin aslında eksik teselsül hükümlerine oturtulabilecek gibi görüldüğü; ancak Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un emredici sorumluluk hükmü ve tüketiciyi koruma amacı gözetildiğinde tam teselsülün kabul edilmesi gerektiği, bizce de haklı olarak, ileri sürülmüştür.

---

⁴⁹ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Ahmet Hakan Dağdelen, **Borçlular Arasında Teselsül**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011, s. 38 vd.; Tandoğan, **Mes’uliyet Hukuku**, s. 380 vd.; Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 297.

⁵⁰ Detaylı bilgi için bkz. Tandoğan, **Mes’uliyet Hukuku**, s. 185 vd.; Akıntürk, **a.g.e.**, s. 138-139.

⁵¹ Esasen kanunda bu ayrımı karşılayan terimler kullanılmamakta, terimlerin temeli doktrin ve yargı kararlarına dayanmaktadır. Bu hususta bkz. Kapancı, **Birlikte Borçluluk**, s. 32, dn. 142’nin bağlı olduğu metin.

⁵² Detaylı bilgi için bkz. Kapancı, **Birlikte Borçluluk**, s. 34 vd.

⁵³ Tiryaki, **a.g.e.**, s. 114-115.

Yürürlükteki TBK ile artık söz konusu ayırım tamamen kalktığı için, banka ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki teselsül ilişkisine, TBK’da bu konuda yer alan genel hükümler aynen tatbik edilecektir.

b. Tüketicinin Doğrudan Talep Hakkı

Bağlı tüketici kredisi ilişkisinde tüketicinin bankanın sorumluluğuna doğrudan doğruya mı yoksa satıcı veya sağlayıcıya karşı her türlü yasal başvuru yolunu denedikten sonra mı başvurabileceği hususu önemli bir sorudur. Bu konuya dair, 2008/48/EC sayılı AB Yönergesi, tüketicinin kredi verene başvurabilmesi için satıcı veya sağlayıcıya karşı kullanabileceği hukuki çareleri kullanmış ancak hakkını elde edememiş olmasını aramaktadır (Yönerge m. 15, f. 2). Yönerge’ye göre, tüketicinin kredi verene başvurabilmesi hususunda kademeli bir sistem öngörülmüş ve kredi verenin sorumluluğu ikincil bir sorumluluk olarak düzenlenmiştir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, bu konuda Yönerge’nin bir adım ilerisine geçerek farklı bir çözüm sistemi benimsemiş ve tüketicinin kredi verene doğrudan başvurabilmesine imkan tanımıştır. Kanun’a göre kredi veren, satıcı veya sağlayıcı tüketiciye karşı birlikte ve birinci derecede bir sorumluluk üstlenmektedir. Tüketici banka, satıcı veya sağlayıcıdan dilediğine ayrı ayrı başvurabileceği gibi bu kişilerin hepsine birlikte başvurma hakkına da sahiptir. Hatta tüketici bu kişilerden hangisine daha önce başvuracağı hususunda da serbesttir⁵⁴.

Böylelikle tüketici, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme kapsamında satıcı veya sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği birtakım hakları, bu sözleşmeye taraf olmayan ve üçüncü kişi konumundaki bankaya karşı da ileri sürebilme imkanına kavuşmaktadır. Doktrinde bir çeşit “*Durchgriff Sorumluluk*⁵⁵” olarak da adlandırılan

⁵⁴ Doktrinde Ozanoğlu’na göre, ikincil sorumluluk ilkesi, tüketici ile banka arasındaki ilişkide tüketiciyi koruyucu hükümlerin, bankanın aleyhine dengeyi bozmasını önlemektedir. Tüketiciye, doğrudan bankaya başvurma imkanı tanınmasının, bankaların bağlı tüketici kredisi vermesini ve Avrupa bankalarıyla rekabet imkanını kısıtladığı ifade edilerek kanun düzenlemesi eleştirilmiştir. Bu konuda bkz. Ozanoğlu, **a.g.e.**, s. 135.

⁵⁵ Türk hukukunda *Durchgriff* sorumluluğuna dair diğer örnekler; tüzel kişilik perdesinin aralanması, haksız zenginleşme isteminin zenginleşme konusunu ivazlı olarak devralana karşı da yöneltilmesi ve üçüncü kişi yararına sözleşmede sözveren borçlunun sözverdirene alacaklıya karşı ileri sürebileceği savunmaları lehdar üçüncü kişiye karşı da ileri sürebilmesi gösterilebilir. Bu hususta bkz. Serozan,

bu imkan sayesinde tüketici, sözleşmelerin nispliği ilkesini aşarak, satıcı veya sağlayıcıya karşı sahip olduğu birtakım savunmalar (itiraz ve def'i) ile talep ve yenilik doğuran haklarını doğrudan bankaya karşı da yöneltebilmektedir⁵⁶.

Bir fikre göre⁵⁷, bağlı tüketici kredilerinde banka ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki yoğun çıkar birliğinden hareketle bu kişilerin birbirlerinin “adamı” (alter ego) durumunda olduğu ileri sürülmüştür. Bu fikre göre, banka ve satıcı/sağlayıcı arasında ekonomik ve işlevsel yönden birbirine o kadar sıkı biçimde bağlı bir ilişki kurulmaktadır ki, neredeyse birbirlerinin ifa yardımcısı bile sayılabileceği ifade edilmektedir. Diğer bir fikre göre⁵⁸ ise, bağlı kredi verilmesinden doğan sorumluluğun kredi verenin ifa yardımcısı olması düşüncesine dayandırılmayacağı; zira kredi veren ifa yardımcısı olsa idi satıcı/sağlayıcının sözleşmeyi hiç veya gereği gibi ifa etmeme halinde sorumlu tutulamayacağı ileri sürülmüştür. Gerçekten de, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a göre, kredi veren kanun gereği bağımsız bir biçimde satıcı/sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu tutulmuştur. Bu açıdan, kredi verenin sorumluluğunun ifa yardımcısı müessesesi ile açıklanamayacağına ilişkin fikre bizim de katıldığımızı belirtmek isteriz.

2. İç İlişki Bakımından

a. Genel Bakış

Aralarında teselsül ilişkisi bulunan müteselsil borçlulardan birinin borcu ifa etmesi halinde, alacaklı devreden çıkmakta ve borcu ifa eden borçlu ile diğer müteselsil borçlular arasında devam eden bir iç ilişki söz konusu olmaktadır. Bu noktada, müteselsil borçlulardan biri tarafından üstlenilen ifa yükünün tüm borçlular

---

Tüketiciyi Koruma, s. 350. Durchgriff ile ilgili ayrıca bkz. Rona Serozan, “Edim Sürecine İki Kiden Çok Kişinin Katıldığı Durumlarda Haksız Zenginleşme Kökenli Tasfiyenin Kimler Arasında Gerçekleşeceği Sorunu”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni (Prof. Dr. Aysel Çelikel’e Armağan)**, S. 1-2, 1999-2000, s. 890 vd.

⁵⁶ Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Ulusan, **Sorumluluk Üzerine**, s. 92; Serozan, **Tüketiciyi Koruma**, s. 350; Gezder, **Tüketici Kredisi**, s. 180; Üzeler, **a.g.e.**, s. 140.

⁵⁷ Bu konuda bkz. Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 86 vd.

⁵⁸ Mülga Kanun döneminde bu hususa dair görüşleri için bkz. Aydın Zevkliler/Murat Aydoğdu, **Tüketicinin Korunması Hukuku**, 3. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2004, s. 290.

arasında paylaşılması gündeme gelmektedir. Gerçekten de, müteselsil borçlulardan birinin alacaklıya karşı borcu ifa etmesi halinde diğer borçlular sadece alacaklının takibinden kurtaracak olup bu kişilerin borçları, ifada bulunan diğer müteselsil borçlu karşısında devam edecektir⁵⁹. Müteselsil borçlulukta borçlular arasındaki bu iç ilişki, söz konusu borç tamamen sona erene kadar devam etmektedir⁶⁰.

Bağlı tüketici kredilerinde, banka, satıcı veya sağlayıcının arasında kanun gereği bir teselsül ilişkisi kurulmaktadır⁶¹. Tüketici, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halinde bankaya karşı kredi geri ödemelerini durdurabileceği gibi, bu sebeple uğradığı zararın tazminini de bankadan isteyebilecektir. Bu kapsamda banka, satıcı veya sağlayıcı tüketiciye karşı borcun tamamı ödeninceye kadar sorumlu olmaktadır⁶². Banka, söz konusu zararı ödemesi durumunda, borcun tamamı için satıcı veya sağlayıcıya rücu etme imkanına sahiptir⁶³.

b. Rücu Hakkı

TBK m. 62’de “*Tazminatın aynı zarardan sorumlu müteselsil borçlular arasında paylaştırılmasında, bütün durum ve koşullar, özellikle onlardan her birine yüklenebilecek kusurun ağırlığı ve yarattıkları tehlikenin yoğunluğu göz önünde tutulur. Tazminatın kendi payına düşeninden fazlasını ödeyen kişi, bu fazla ödemesi için, diğer müteselsil sorumlulara karşı rücu hakkına sahip ve zarar görenin haklarına halef olur.*” hükmü düzenlenmiştir.

Aynı zarardan çeşitli sebeplerle sorumlu olan kişilerden biri tarafından zararın tazmin edilmesi halinde sorumlular arasındaki rücu ilişkisinde, TBK m. 62, f. 1 uyarınca özellikle kusurun ağırlığı ve tehlikenin yoğunluğu göz önünde

⁵⁹ Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Dağdelen, **a.g.e.**, s. 155-156.

⁶⁰ Kapancı, **Birlikte Borçluluk**, s. 24.

⁶¹ Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 298.

⁶² Bu bakımdan bankanın müteselsil sorumluluğu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da öngörülen sınırlar çerçevesinde devam edecektir. Bu konuya ilişkin inceleme Üçüncü Bölüm’de yapılmış olup bkz. aşağıda s. 87 vd.

⁶³ Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 299.

bulundurulacaktır. Bu bakımdan dış ilişkide zararı hangi sorumlu tazmin ederse etsin, rücu ilişkisinde zararın giderilmesinin prensip olarak kusur sorumlusunun üzerinde kalması gerektiği ifade edilmektedir⁶⁴.

Bu kapsamda, bağlı tüketici kredisi nedeniyle, dış ilişkide tüketicinin talebini yerine getirmek durumunda kalan banka, tüketiciye ifada bulunduktan sonra, iç ilişkide satıcı/sağlayıcıya rücu etme imkanına sahiptir⁶⁵. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun bir kararında⁶⁶ da bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: “...tüketicinin uğradığı zararları (mal veya hizmetin hiç veya zamanında teslim ve ifa edilmemesi yahut ayıplı olması nedeniyle) bağlı kredi ilişkisi nedeniyle ödemek zorunda kalan banka, bu ödemesini 818 sayılı Borçlar Kanunu (BK) 51/2 maddesine göre (TBK m. 62/2) sözleşmeden dolayı sorumlu olan satıcı ve sağlayıcıya rücu edebilecektir.”

Kural olarak, rücu davasına dair zamanaşımı süresi TBK m. 73'e göre “Rücu istemi, tazminatın tamamının ödendiği ve birlikte sorumlu kişinin öğrenildiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.” şeklinde düzenlenmiştir. Buradan hareketle doktrinde de bir fikre göre bankanın, rücu talebini TBK m. 73'teki zamanaşımı süresi içinde satıcı veya sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği ifade edilmektedir⁶⁷.

Ancak kanaatimize göre eğer banka, satıcı/sağlayıcı ile arasındaki mevcut bir sözleşmeye dayanarak satıcı/sağlayıcıya rücu edecekse, TBK m. 73'te düzenlenen

---

⁶⁴ Bu hususta bkz. Eren, **Borçlar Genel**, s. 929 vd. Benzer şekilde Oğuzman, Öz'e göre de hakim, iç ilişkide, zarardan farklı sebeplerle sorumlu olan kişilerden kusurlu sorumlu olana kusursuz sorumlu olana göre daha fazla tazminat yükleyebilir. Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 305. Kapanıcı'ya göre de, dış ilişkiye ilişkin karar veren hakimin her bir müteselsil borçlu bakımından farklı sorumluluk üst limitleri öngörmesi, iç ilişkide nasıl bir paylaşım yapılacağına karar verecek hakimin bakımından dahi bir bağlayıcılık teşkil etmeyecektir. Bu hususta bkz. Kapanıcı, **Birlikte Borçluluk**, s. 396, dn. 1690 ve bağlı olduğu metin.

⁶⁵ Bu hususta bkz. Yeşim M. Atamer, “Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4 –Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri-“, **BATİDER**, C. XXIV, S. 1, 2007, s. 98, dn. 41; Reisoğlu, **Tüketici Kredileri**, s. 69-70; Akipek, **Tüketici Kredileri**, 298-299; Üzeler, **a.g.e.**, s. 155.

⁶⁶ YHGK, 18.04.2019 T., 2017/623 E. ve 2019/488 K. sayılı kararı için bkz. (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 28 Ekim 2019.

⁶⁷ Gümüş, **a.g.e.**, s. 212; Aydoğdu, **Tüketici**, s. 93.

sürelerle bağılı olması uygun olmayacaktır. Bu halde, bankanın rücu talebinin, sözleşme ilişkisine uygulanacak olan zamanaşımı süresine tabi olması uygun olur⁶⁸.

Gerçekten de, banka ve satıcı/sağlayıcı arasındaki rücu ilişkisinin, sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca iki taraf arasında akdedilen çerçeve sözleşme ile düzenlenmesi pek tabii mümkündür. Hatta uygulamada çoğunlukla banka ve satıcı/sağlayıcı arasındaki çerçeve sözleşmede, bankanın tüketiciye ödeme yapmak durumunda kalması halinde ödediği meblağın tamamı için satıcı/sağlayıcıya rücu edeceğine dair hükümler konulduğu ve bankanın rücu edeceği tutarı teminat altına alabilmek için satıcı/sağlayıcıdan mevduat rehni, garanti mektubu gibi çeşitli teminatlar alındığı da bilinmektedir. Bu durumda da, sözleşmeden kaynaklanan bu tür rücu taleplerinin yine sözleşmeye uygulanan zamanaşımı süresine tabi olması gerekir.

---

⁶⁸ Bu yönde bkz. Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 306.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUMLULUĞUN KAPSAMI VE SINIRLARI

I. TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARI KARŞISINDA BANKANIN SORUMLULUĞU

A. GENEL BAKIŞ

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a (m. 11, m. 15) göre ayıplı mal veya hizmet nedeniyle tüketicinin satıcı veya sağlayıcıya karşı sahip olduğu seçimlik haklar; ücretsiz onarım, ayıpsız misli ile değişim veya hizmetin yeniden görülmesini talep etme, sözleşmeden dönme ve bedelden indirim yapılmasını isteme hakkıdır.

Tüketici ücretsiz onarım, ayıpsız misli ile değişim veya hizmetin yeniden görülmesini isteme hakkını ancak satıcı veya sağlayıcıya karşı kullanabilecek olup bağlı kredi sözleşmesi söz konusu hakların kullanılmasından etkilenmez. Zira kredi verenin bu tür talepleri yerine getirmesi fiilen mümkün olmadığı gibi söz konusu taleplerin kredi verene karşı ileri sürülmesinde tüketicinin hukuken korunmaya değer bir menfaati de bulunmamaktadır¹.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (m. 30, f. 4) uyarınca, bağlı kredilerde kredi verenin tüketiciye karşı müteselsil sorumluluğunun kapsamı, satıcı veya sağlayıcının ayıplı ifa hali ile sınırlı olmayıp bütün sözleşmeye aykırılık hallerini içermektedir². Ancak Kanun hükmüne ilk bakıldığında, bankanın müteselsil sorumluluğuna yol açan hakların sadece satış sözleşmesinden dönme ve bedelden indirim hakları ile sınırlı olduğu gibi bir anlam çıkmaktadır. Halbuki sözleşmeye aykırılık halinde tüketicinin sahip olduğu hakların, sadece, ayıplı ifanın hukuki sonuçlarından olan, sözleşmeden dönme ve bedelden indirim isteme hakkına indirgenmesi tüketici hukukunun amacına uygun olmaz. Bu durumda, tüketicinin

---

¹ Bu yönde bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 211; Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 145; Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 295; Gezder, **Tüketici Kredileri**, s. 190-191.

² Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 259.

seçimlik haklarının yanı sıra tazminat talep edebilme imkanının da göz önünde bulundurulması gerekir.

Bu nedenle, kanaatimize göre, kanun hükmünde her ne kadar tazminat ifadesine yer verilmemiş olsa da; satıcı veya sağlayıcının sözleşmeye aykırılığı halinde ortaya çıkan tazminat borcundan kredi verenin de müteselsilen sorumlu olması beklenir³. Bu hususta değerlendirmelerimiz aşağıda yer almaktadır.

B. BANKANIN MÜTESELSİL SORUMLULUĞUNA YOL AÇAN SEÇİMLİK HAKLAR

1. Satış Sözleşmesinden Dönme Hakkı

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 3'e göre "*Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde, o güne kadar yapmış olduğu ödemenin iadesi hususunda satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur.*" hükmü yer almaktadır. Buna göre, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme hakkını tercih etmesi halinde tüketicinin o zamana kadar yaptığı ödemelerin tüketicisiye iadesi hususunda, bankanın müteselsil sorumluluğu doğmaktadır.

Tüketicinin, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde, esasen kredi ve satış sözleşmeleri bileşik sözleşme ilişkisi içerisinde birbirine bağlı durumda olduğundan, kredi sözleşmesinin bu durumdan etkilenmesi kaçınılmaz olup kredi verenin sorumluluğunun gündeme gelmesi de pek tabiidir⁴. Tüketicinin satış sözleşmesinden dönmesi halinde, tüketici bu andan itibaren bankaya karşı kredi ödemelerini durdurma hakkına sahiptir. Bu durumda

---

³ Bu yönde bkz. Çabri, **Şerh**, s. 470-471; Gümüş, **a.g.e.**, s. 211; Özdemir, **a.g.e.**, s. 183. Bu konuyla bağlantılı olarak, Mülga Kanun döneminde doktrinde Ulusan kredi verenin tazminat yükümlülüğüne şu şekilde vurgu yapmıştır: "*Bankanın ayıplı mal nedeniyle sorumluluğunun doğan her türlü zarardan dolayı bu zararı gidermek olduğu yani nakdi bir tazmin yükümlülüğü bulunduğu söylenebilir. Tüketicisiye yarayan ve eşyanın doğasına uygun olan yolun bu olduğunu da belirtmek gerekir.*" Bkz. Ulusan, **Sorumluluk Üzerine**, s. 93; Serozan, **Tüketicisiye Koruma Yasası Eleştiri**, s. 595.

⁴ Bileşik sözleşme yapısına özgü olarak, birbirine bağlı durumda olan sözleşmelerin birbirlerinin akıbetlerinden de etkileneceği hususunda değerlendirmelere daha önceki bölümde yer verilmiş olup bkz. yukarıda s. 10-11.

tüketici o zamana kadar ödediği tutarın iadesi ve varsa uğradığı menfi zararın tazmini hususunda banka, satıcı veya sağlayıcıya ayrı ayrı veya birlikte başvurabilme imkanına sahiptir.

Tüketicinin satış sözleşmesinden dönmesi nedeniyle kredi sözleşmesinin sona erdiği bu halde, doktrinde Akipek tarafından da haklı bir şekilde ifade edildiği üzere; hem kredi vereni hem de tüketiciyi mağdur etmeyecek bir çözüm bulunması uygun olacaktır⁵. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre tüketici, kredi sözleşmesinin sona erdiği ana kadar işleyen faizi kredi verene ödemeli; kredi veren de faiz dışında tüketicinin yaptığı geri ödemeleri ve bağlı teminatları tüketiciye geri vermelidir.

Öte yandan, bu durumda kredi verenin tüketiciden aldığı faizi iade etmesi gerektiğine dair farklı bir görüş⁶ de bulunmaktadır. Bu görüşe göre, tüketicinin sözleşmeden dönmüş olması nedeniyle, bu sözleşmeyi hiç yapmasa idi olacağı duruma göre, daha zararlı bir duruma gelmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Ancak bizim de kanaatimize göre; faiz, kredi verenin krediyi kullandığı süre zarfında o tutarı başka yollarla değerlendiremiyor olması nedeniyle aslında mahrum kaldığı ekonomik menfaatin bir karşılığı olduğundan, tüketici sözleşmeden döndüğü takdirde kredi verenin o tarihe kadar işleyen faizi talep edebilme hakkı olmalıdır. Böylece sözleşmedeki menfaat dengesi salt kredi veren aleyhine bozulmamış olacaktır.

Ayrıca, uygulamada bağlı kredi tutarının tüketiciye ödenmeyip çoğunlukla doğrudan satıcı veya sağlayıcıya peşinen ödendiği bilinmektedir. Buna göre, kredi tutarının satıcı veya sağlayıcıya peşinen ödenmiş olması halinde, tüketici satış sözleşmesinden dönme hakkını kullansa bile krediyi iade etmesi gibi bir durum söz konusu olamayacaktır. Zira, böyle bir durumda tasfiye ilişkisi, kural olarak, kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında gerçekleşecektir⁷.

---

⁵ Akipek, **Tüketici Kredileri**, s. 298.

⁶ Doktrinde Aslan'a göre ise bu durumda tüketicinin ödemiş olduğu faiz dahil tüm miktarın tüketiciye iade edilmesi gerektiği savunulmaktadır. Bu görüş için ayrıca bkz. Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 145 ve Aslan, **Tüketici**, s. 454.

⁷ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 165.

2. Bedelden İndirim Yapılmasını İsteme Hakkı

Bankanın müteselsil sorumluluğuna yol açan diğer bir seçimlik hak ise tüketicinin bedelden indirim yapılmasını isteme hakkıdır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 2 hükmü açıkça “*Tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde bağlı kredi de bu oranda indirilir ve ödeme planı buna göre değiştirilir.*” şeklindedir. Hükmün lafzından, tüketicinin bedelden indirim yapılmasını isteme beyanını bankaya yöneltmiş olmasının yeterli olduğu; bu durumda bankanın, tüketicinin beyanına göre işlem yapması gerektiği anlaşılmaktadır⁸. Buna göre, tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması halinde, kredi veren kredi geri ödemelerini yeni duruma uyarlamak yani ödeme planını değiştirmek durumundadır⁹.

Doktrinde bir fikre¹⁰ göre, bu halde, kredi verenin tüketici ile kısmi ibrayı içeren bir tadil sözleşmesi akdetme borcu altına girdiği ifade edilmektedir. Bu fikre göre, akdedilecek söz konusu tadil sözleşme kapsamında tüketicinin kalan borcu için yeni bir ödeme planı düzenleneceği ifade edilmektedir. Kredi verenin tadil sözleşme akdetme borcunu yerine getirmekten kaçınması halinde, mahkemece verilecek hükmün kredi verenin iradesi yerine geçeceği belirtilmiştir¹¹.

Gerçekten de, bu halde, kanun hükmünden kaynaklı olarak kredi sözleşmesinde bir tadil yapma zorunluluğunun doğduğu söylenebilir¹². Ancak kanaatimize göre, tüketicinin bedelden indirim yapılmasını istemesi hakkı, özünde, sözleşme koşullarını değiştirmeye yönelik yenilik doğurucu bir etkiye sahiptir¹³. Bu nedenle, tüketicinin bu konudaki beyanını kredi verene yöneltmiş olması yeterli olup

---

⁸ Bedelden indirim isteme hakkının niteliği ve sonuçları hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Eren, **Borçlar Özel**, s. 147-148.

⁹ Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 146; Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 165; Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 260.

¹⁰ Gümüş, **a.g.e.**, s. 212.

¹¹ Gümüş, **a.g.e.**, s. 193.

¹² Kanunun bir alacakta indirim yapılmasını öngördüğü bazı hallerde akdin tadili söz konusu olabilmektedir. Bu hususta bilgi için bkz. Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel I**, s. 585.

¹³ Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 225.

söz konusu beyanın kredi veren tarafından kabulüne ihtiyaç bulunmamaktadır¹⁴. Hatta kanun koyucu tarafından tüketiciye tanınan bu hakkın, takas benzeri bir hak olduğunu söylemek de yanlış olmaz¹⁵. Zira tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması halinde kredi borcu indirim tutarı oranında sona ermekte olup bedelden indirim hakkı bu yönüyle takas hakkına oldukça benzemektedir¹⁶.

Ödeme planında yapılacak indirimin, kredinin ana para borcuna mı yoksa faize mi uygulanacağı hususunda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanaatimizce, tüketicinin korunması ilkesinin bir gereği olarak, bu indirimin öncelikle kredinin anapara borcuna uygulanması gerekir. Nitekim bu hususa dair doktrinde hakim görüş de bu yönde olup kredi verenin, indirimi öncelikle faize uygulama gibi bir yetkisinin bulunmadığı kabul edilmektedir¹⁷.

3. Tüketicinin Seçimlik Haklarının Yanı Sıra Tazminat Talep Etmesi Halinde Bankanın Sorumluluğu

Mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre (m. 4, f. 3 ve m. 4/A, f. 3), bağlı krediye konu mal veya hizmetin ayıplı olması halinde, ayıplı mal veya hizmetten ve/veya ayıplı mal veya hizmetin neden olduğu her türlü zarardan dolayı satıcı, sağlayıcı ve kredi verenin müteselsilen sorumlu olduğu açıkça düzenlenmiş

¹⁴ Tüketicinin bu hakkını kredi verene yöneltmesi gerektiği ve indirilecek miktarı kredi sözleşmesinden düşme yükümlülüğünün hakkın yöneltmesiyle hüküm ve sonuç doğurduğu hususunda ayrıca bkz. Çabri, **Şerh**, s. 472.

¹⁵ Takas hakkının niteliği ve hukuki sonuçlarına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Fahrettin Aral, **Takas Hakkı**, 2. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2010, s. 176 ve s. 195 vd.; Hüseyin Murat Develioğlu, **Takas**, 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s. 251 vd. Ayrıca, takas hakkı bir hukuki işlem değil bir yenilik doğuran hak olması nedeniyle tadil sözleşmesinden farklı olup takas hakkının kullanılması da kabule ihtiyaç duymayan, yenilik doğurucu bir irade beyanıdır. Halbuki tadil sözleşmesinin kurulması ve hükümlerini ifade etmesi tarafların bu hususta karşılıklı olarak iradelerinin uyuşmasıyla mümkündür. Bu konuda bkz. Kerem Öz, **Tadil Sözleşmesi**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2016, s. 67-68.

¹⁶ Bedelden indirim hakkının bir bakıma "bölümsel bir dönme" olarak da adlandırılabilceği hususunda bkz. Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 225.

¹⁷ Bu hususta bkz. Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 260; Gümüş, **a.g.e.**, s. 212.

idi. Buna karşın yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bu hususa dair bir düzenleme yer almamaktadır¹⁸.

Diğer yandan, yürürlükteki Kanun m. 11, f. 6, c. 2'ye göre, tüketicinin, ayıplı mal veya hizmetten dolayı kanunda kendisine tanınan seçimlik hakların yanı sıra, varsa uğradığı zararlar için genel hükümler uyarınca (TBK m. 112) tazminat talep edebileceği düzenlenmiştir¹⁹.

Ancak, bağlı kredilerde, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumunda, tüketicinin varsa uğradığı zararların tazmini için kredi verene başvurup başvuramayacağı Kanun'dan açık bir şekilde anlaşılmadığı için doktrinde tartışmalı bir konudur. Bize göre, doktrindeki fikir ayrılığının sebebi, tüketicinin, seçimlik haklarının yanı sıra tazminat talep etmesi hali ile seçimlik haklarına başvurmaksızın genel hükümler (TBK m. 112) çerçevesinde tazminat talep etmesi halinde, bu durumlardan hangisinde kredi verenin sorumlu tutulacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmesinden kaynaklanmaktadır.

Bir görüşe²⁰ göre, tüketicinin seçimlik haklarının yanı sıra varsa uğradığı zararın tazminini talep etme imkanı vardır; ancak bu talebin muhatabı sadece satıcı

---

¹⁸ Olması gereken hukuk açısından yürürlükteki Kanun'a da böyle bir hüküm eklenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu konuda bkz. Aydoğdu/Kahveci, **a.g.e.**, s. 211.

¹⁹ Doktrinde Öz' e göre; tüketicinin seçimlik haklarından hiçbirini kullanmadan bunların yerine doğrudan tazminat isteme hakkı bulunmadığı; zira Kanun'da tüketiciye muayene ve ihbar yükümlülüğü getirilmediği için seçimlik haklarını kaybetmesi gibi bir durum doğmayacağından tazminat hakkının ayrıca devam etmesine ihtiyaç bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu hususta bkz. Turgut Öz, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin Uygulanmasında Borçlar Kanunu Hükümlerinin Yeri ve Rolü", **Tüketici Hukuku Konferansı, (5-6 Aralık 2015) Makaleler-Tebliğler**, Yetkin Hukuk Yayınları, s. 192.

²⁰ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 165. Benzer bir fikre göre de, kredi verenin dönme ve bedelden indirim talepleri karşısındaki sorumluluğu sadece satım bedelinin iadesine yönelik olup kredi verene karşı bir tazminat talebi ileri sürülemeyeceği ifade edilmiştir. Bkz. Murat İnceoğlu, "Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu", **Yeni Tüketici Hukuku Konferansı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 196 vd. Benzer şekilde bir başka fikre göre de; bağlı konut kredilerinde konutun tesliminin imkansız hale gelmesinden dolayı konut finansmanı kuruluşunun sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için ifanın satıcının kusuruyla imkansız hale gelmesi gerektiği ifade edilmiştir. Borcun ifasının imkansızlaşmasında satıcının kusuru yoksa kredi verenin de sorumluluğuna başvurulamayacağı ileri sürülmüştür. Bu hususta bkz. Sezer Çabri, "Konut Finansmanında Bağlı Kredi Sözleşmesi", **Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları**, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017, s. 360. Zevkililer/Özel'e göre ise; tüketici, maldaki ayıp dolayısıyla, Kanunla tanınan seçimlik haklardan yararlanmaksızın, doğrudan TBK m. 112 gereğince tazminat isteme yoluna gidecekse, bu yöndeki davayı ancak satıcıya yönlendirebilir. Zira bu durumda istenebilecek sözleşmeye aykırılık

veya sağlayıcıdır. Hatta bu görüşte olan bir yazara²¹ göre, kredi verene karşı tazminat talebi ileri sürülmesinin bağlı kredi kurgusunun ileri götürülmesi anlamına geldiği; tazminatın kusura bağlı olarak ödenmesi gereken bir meblağ olduğu ve mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesinde kural olarak kredi verenin bir kusurundan bahsedilemeyeceği de açıkça ifade edilmiştir.

Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre²² ise, satıcı veya sağlayıcının mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeyi hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi durumunda, tüketici mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden dönme veya bedelden indirim isteme hakkından birini kullanması halinde varsa uğradığı zararların tazminini de talep edebilecek olup bu durumda banka, satıcı veya sağlayıcı yine müteselsilen sorumludur. Kaldı ki, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4 hükmü ayıplı ifa ile sınırlı olmaksızın temerrüt dahil bütün sözleşme ihlallerini kapsadığından, hükümde tazminat kavramına yer verilmemiş olsa dahi, kredi veren tüketicinin tazminat talebinden satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olacaktır. Kanaatimizce, mal veya hizmetin hiç veya gereği gibi teslim ya da ifa edilmemesi halinde kredi verenin üstlendiği bu sorumluluk bir tazminat sorumluluğudur.

Bu durumda tüketicinin tazminini talep edebileceği zararın tespitinde, seçmiş olduğu seçimlik hakkın niteliği ve sonuçları göz önüne alınması gerekmektedir. Tüketicinin, bedelden indirim yapılmasını isteme hakkını kullanması halinde isteyebileceği tazminat müspet zararlara ilişkin iken; sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde isteyebileceği tazminat menfi zararlara ilişkin olacaktır²³.

---

tazminatının ancak sözleşmeyi ihlal eden tarafa yani satıcıya yöneltilebileceği belirtilmiştir. Bu konuda bkz. Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 199; aynı yönde yine bkz. İnal, **a.g.e.**, s. 1026.

²¹ Bu hususta bkz. Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 165.

²² Aydoğdu/Kahveci, **a.g.e.**, s. 205; Gümüş, **a.g.e.**, s. 211; Hayrunnisa Özdemir, “Ayıplı Mal”, **Tüketici Hukuku Davaları Teori-Uygulama**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, s. 183.

²³ Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Öz, **Ayıp**, s. 189 vd. Müspet zarar, alacaklının malvarlığının borcun ifası halinde alacağı durum ile borcun ifa edilmemiş olması halinde arz ettiği durum arasındaki farkı ifade eder. Menfi zarar ise hüküm ifade ettiğine güvenilen bir sözleşmenin hüküm ifade etmemesi nedeniyle uğranılan zarardır. Yani bu sözleşme hiç yapılmasa idi malvarlığının içinde bulunacağı durum ile halihazırdaki durum arasındaki fark menfi zarar olarak ifade edilmektedir. Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel I**, s. 386 vd.; Eren, **Borçlar Genel**, s. 1184-1186. Müspet

II. TÜKETİCİNİN KARŞILAŞTIĞI İFA ENGELLERİ KARŞISINDA BANKANIN SORUMLULUĞU

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4 hükmüne göre, mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise, tüketicinin satış sözleşmeden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması halinde kredi verenin de tüketiciye karşı sorumluluğu doğmaktadır. Kanunda, bankanın sorumluluğuna yol açan durumlar “*mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi*” başlığı altında toplanmış görünmektedir. Kanun’un ifadesinden, bankanın sorumluluğunun aslında ifa imkansızlığı, kötü ifa (dar anlamda ayıplı ifa), akdin müspet ihlali ve temerrüt de dahil olmak üzere, sözleşmenin ifası sürecinde yaşanabilecek bilimum aksilikleri kapsadığı sonucuna ulaşmaktayız. Kısaca “ifa engeli” olarak da nitelendirilebilecek tüm bu durumlar karşısında, bankanın müteselsilen sorumlu olması, tüketiciye önemli bir hukuki koruma sağlamaktadır.

Doktrinde hakim olan görüşe göre de, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da yer alan müteselsil sorumluluk hükmü ile, kredi verenin, satıcı veya sağlayıcının bütün sözleşmeye aykırılıklarından bizzat sorumlu hale getirildiği ifade edilmektedir²⁴. Hatta bir fıkre²⁵ göre, kredi verenin sorumluluğunun sadece sözleşmeye aykırılık halleri ile sınırlı tutulmaması, bunun yanı sıra hükümsüzlük olgularında da işletilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Kanaatimize göre de, tüketicinin karşılaştığı herhangi bir ifa engeli nedeniyle mal veya hizmeti hiç ya da gereği gibi elde edememiş olmasına rağmen krediyi eksiksiz şekilde ödemesini beklemek adil bir çözüm olmayacağı için, bankanın sorumluluğunun gündeme gelmesi kaçınılmazdır. Ancak burada göz önünde bulundurulması gereken nokta, bankanın bu sorumluluğunun esasen bir tazminat

---

ve menfi zarar ayırımına ilişkin detaylı bilgi için ayrıca bkz. Mehmet Serkan Ergüne, **Olumsuz Zarar**, İstanbul Beta Yayınları, 2008, s. 57 vd.

²⁴ Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 260; Gümüş, **a.g.e.**, s. 211.

²⁵ Serozan, **Tüketiciyi Koruma**, s. 349-350.

sorumluluğu olduğudur²⁶. Yani tüketici, bankaya karşı, aynen ifaya yönelik bir talepte bulunamayacaktır.

Bu kapsamda, bankanın sorumluluğunun niteliği ve özelliklerine ikinci bölümde değinmiştik. Bu bölümde ise, tüketicinin, karşılaştığı ne tür ifa engelleri karşısında bankanın sorumluluğuna başvurabileceği ve bu durumda bankaya karşı hangi hakları ileri sürebileceği ve bunun sonuçları üzerinde durmaya çalışacağız.

A. MAL VEYA HİZMET TEDARİKİNE İLİŞKİN SÖZLEŞMENİN İFA EDİLMEMESİ

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre bankanın, tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu tutulabileceği birinci durum, bağlı krediye konu mal veya hizmetin hiç teslim veya ifa edilmemesi halidir. Mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin ifa edilmemesi durumu iki şekilde ortaya çıkabilir: Satıcı veya sağlayıcının temerrüde düşmesi veya sözleşmenin ifasının imkansız hale gelmesi. Bu haller aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

1. Temerrüt

a. Genel Olarak

TBK'da, temerrüdün şartları ve sonuçları düzenlenmiş olmakla birlikte, temerrüdün bir tanifi yapılmamıştır. TBK m. 117, f. 1 hükmü "*Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer.*" şeklindedir. Buna göre, temerrüt için borcun muaccel olması ve kural olarak ihtar olmak üzere iki temel şart aranmıştır. Aynı maddenin 2. fıkrasına göre "*Borcun ifa edileceği gün birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun olarak bildirimde bulunmak suretiyle belirlenmişse, bu günün geçmesiyle...*" borçlu temerrüde düşmüş olmaktadır. TBK m. 118'de ise "*Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç*

²⁶ Çabri, *Şerh*, s. 470; Gümüş, *a.g.e.*, s. 234.

ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür.” hükmü düzenlenmiştir.

Bu durumda, temerrüt, borçlanılan bir edimin yerine getirilmesinde borca aykırı olarak gerçekleşen nitelikli bir gecikme olarak tanımlanabilir²⁷. Borcun ifasında yaşanan her gecikme temerrüde yol açmamaktadır. Bunun için, geciken edimin ifasının mümkün olması gereklidir. Bunun yanı sıra borcun muaccel olması, kural olarak borçlunun ihtar edilmiş olması, alacaklının ifayı kabule hazır olması da gereklidir²⁸.

b. Satıcı veya Sağlayıcının Temerrüdü

Bağlı kredi ilişkisinde satıcı veya sağlayıcının temerrüde düşmesi, satıcı veya sağlayıcının krediye konu mal veya hizmeti tedarik sözleşmesinde kararlaştırılan zamanda tüketiciye teslim veya ifa etmemiş olması şeklinde ifade edilebilir.

Esasen, Mülga Kanun’un bağlı kredi düzenlemesinde (m. 10, f. 5) bu hususa “...malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur” şeklinde açıkça yer verilmiş idi. Buna karşın, yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da (m. 30, f. 4) sadece “mal veya hizmetin hiç teslim veya ifa edilmemesi”nden söz edildiği, zamanında teslim veya ifaya dair bir ifade yer almadığı görülmektedir.

Diğer yandan, yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un “Ayıplı Mal ve Hizmetler” başlıklı üçüncü kısmına (m. 8, f. 3 ve m. 13, f. 1) bakıldığında, ayıp hükümleri içerisinde, malın sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi veya hizmetin sözleşmede belirlenen sürede başlamaması haline

²⁷ Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 458; Eren, **Borçlar Genel**, s. 1222.

²⁸ Daha detaylı bilgi için bkz. Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel II**, s. 459 vd.; Eren, **Borçlar Genel**, s. 1224 vd.; Hüseyin Hatemi/Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 3. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 262 vd.

yer verildiği görülmektedir²⁹. İlginçtir ki, kanun koyucu, kanun sistematığı içerisinde ayıba ilişkin hükümler altında temerrüde ilişkin bir düzenlemeye yer vermeyi tercih etmiştir. Esasen bu düzenleme, hukukumuzdaki borca aykırılık sistemi ile bağdaşmadığı için eleştirilere de konu olmaktadır³⁰. Kanaatimizce bu bakımdan söz konusu eleştiriler haklıdır. Ancak konuya bir başka açıdan bakıldığında, söz konusu düzenlemenin özellikle bağlı tüketici kredisinde tüketicinin karşılaştığı ifa engelleri karşısında sahip olduğu haklar bakımından önemli birtakım sonuçlar doğurduğu kanaatindeyiz. Bu konudaki değerlendirmemize aşağıda yer verilmiştir.

c. Sonuçları

Satıcı veya sağlayıcının temerrüde düşmesi halinde, TBK m. 125 hükmü uyarınca, tüketicinin satıcı veya sağlayıcıya karşı kullanabileceği haklar şu şekildedir: Tüketici, borcun ifasını ve gecikme nedeniyle uğradığı zararın tazminini talep edebilir ya da borcun ifasından vazgeçerek borcun ifa edilmemesi nedeniyle uğradığı zararın tazminini talep edebilir veya sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir³¹.

²⁹ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 8, f. 3 hükmü şu şekildedir: “Sözleşmeye konu olan malın, sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi veya montajının satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirildiği durumlarda gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir.” Yine aynı kanunun m. 13, f. 1 hükmüne göre “Ayıplı hizmet, sözleşmede belirlenen süre içinde başlamaması veya taraflarca kararlaştırılmış olan ve objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan hizmettir.” şeklinde ifade edilmiştir.

³⁰ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un ayıp hükümlerinde satıcı veya sağlayıcının temerrüdüne yer verilmesi doktrinde eleştirilmektedir. Öz’e göre, Türk hukukundaki borca aykırılık sistemine uymayan bu durum, tüketicinin ayıba karşı tekeffülden doğan seçimlik haklarını kullanması açısından birtakım sonuçlara yol açar. Bkz. Turgut Öz, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin Uygulanmasında Borçlar Kanunu Hükümlerinin Yeri ve Rolü”, **Tüketici Hukuku Konferansı, (5-6 Aralık 2015) Makaleler-Tebliğler**, Yetkin Hukuk Yayınları, s. 176. Öte yandan Kırca’ya göre ise, Kanun’un ifadesi sadece bilgi verici, genel hükümlerdeki sözleşmeye aykırılığı tekrar eden ve tüketici hukuku açısından herhangi bir işlevi olmayan bir ifade olarak değerlendirilmiştir. Bkz. Çiğdem Kırca, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a göre Ayıplı Mal”, **Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler-Tebliğler**, Yetkin Hukuk Yayınları, s. 171 vd. Bu konuya dair detaylı değerlendirme ilerleyen kısımda yapılmış olup bkz. aşağıda s. 84 vd.

³¹ TBK m. 125 hükmü aynen şu şekildedir: “Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde, borcunu ifa etmemişse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise alacaklı, her zaman borcun ifasını ve gecikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir (f. 1). Alacaklı, ayrıca borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir veya sözleşmeden dönebilir (f. 2). Sözleşmeden dönme halinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri

TBK'nın genel hükümleri ile sağlanan bu hakların yanı sıra, tüketici için diğer bir seçenek de, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan özel hükümlere (m. 30, f. 4 ve m. 8, f. 3 veya m. 13, f. 1) göre satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim talep etme hakkını kullanarak kredi verenin sorumluluğuna başvurabilmesidir.

Tüketici, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un ayıp hükümlerine göre satış sözleşmesinden dönme hakkını kullanması durumunda; TBK m. 123 uyarınca satıcıya süre (mehil) verme yükümlülüğünden kurtulmaktadır³². Bu halde tüketici, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeyi derhal sona erdirmeye ve o andan itibaren kredi verene karşı kredi geri ödemelerini durdurabilme imkanına kavuşmaktadır. Kanaatimize göre, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 8, f. 3 ve m. 13, f. 1'de düzenlenen hükümlerin bu şekilde yorumlanması, Kanun'un tüketiciyi koruma amacına daha uygun düştüğü gibi bağlı tüketici kredisi kullanan tüketiciye de gerçekten özel bir koruma sağlayacaktır.

Bu konuyla bağlantılı olarak, Yargıtay önüne gelen bir uyuşmazlıkta şöyle hükmedilmiştir³³:

"...4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un ayıplı mal ile ilgili 4. maddesinin 3. fıkrasında, 'İmalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 10. maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklardan dolayı müteselsilen sorumludur. Ayıplı malın neden olduğu zarardan dolayı birden fazla kimse sorumlu olduğu takdirde bunlar müteselsilen sorumludurlar. Satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi bu sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Ayrıca aynı Kanun'un 10. maddesinin 5. fıkrasında, 'Kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç veya zamanında teslim edilmemesi

---

isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat demezse alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir (f. 3)."

³² Bu yönde bkz. Öz, **Ayıp**, s. 177.

³³ Yarg. 13. HD., 26.09.2011 T., 2011/6195 E. ve 2011/14088 K. sayılı karara erişim için bkz. (Çevrimiçi) www.lexpera.com.tr, 20 Kasım 2019.

halinde kredi veren tüketicie karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur.’ hükümleri kredi verenin sorumluluğunu düzenlemiştir. Bu nedenle ürünün satıcı şirket tarafından tüketicie teslim edilmediği gibi ürünün teslim edilmemesinde diğer davalı finans şirketi de bağlı kredi nedeniyle sorumlu olduğu açıktır. Somut olayda davacı ile davalı kredi veren arasındaki kredi sözleşmesinde, dava konusu bilgisayar için kredinin verildiği açıkça anlaşıldığına göre, bağlı kredi kullandıran davalı yanın sorumlu olduğunun kabulü gerekir.”

Mülga Kanun döneminde verilen bu kararı incelediğimizde, teknik açıdan bir ayıplı ifa söz konusu olmadığı halde, Yargıtay’ın bu hususta herhangi bir değerlendirme yapmadığını görmekteyiz. Karara konu olayda sözleşmeye konu malın teslim edilmemesi sebebiyle satıcı temerrüdü söz konusu iken, Mülga Kanun m. 10, f. 5’te yer alan “mal veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi” halinde kredi verenin müteselsilen sorumlu tutulmasına ilişkin madde hükmünden hareketle, tüketicinin ayıba ilişkin seçimlik haklardan faydalandırıldığı anlaşılmaktadır.

Tüketici, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un ayıp hükümlerine göre bedelden indirim istemesi durumda; TBK m. 125’te kendisine tanınan üç hakkın yanında dördüncü bir seçeneğe daha kavuşmuş olacaktır³⁴. Bu halde bedelden indirimin nasıl belirleneceği ise ayrı bir sorudur. Bu konuya dair doktrinde Öz’e göre³⁵, ifanın zamanında yapılmasıyla gecikmiş olarak yapılması arasında bir karşılaştırma yapılarak bu oranın belirlenebileceği belirtilmektedir. Bu görüşe göre, ifa zamanında yapılsaydı tüketicinin malvarlığının içinde bulunacağı durum ile temerrüt nedeniyle malvarlığının durumu arasındaki farkın dikkate alınabileceği ileri sürülmüştür.

Tüketici, borcun aynen ifa edilmesinde ısrar ettiği takdirde, bu talebini satıcı veya sağlayıcıya yönlendirecek olup mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme ayakta olduğu için kredi ödemelerine de devam etmek durumunda olacaktır³⁶. Zira

³⁴ Bu hususta bkz. Öz, **Ayıp**, s. 177.

³⁵ Öz, **Ayıp**, s. 177.

³⁶ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 165.

kredi verenin sorumluluğu bir tazminat sorumluluğu olduğu için, ifaya yönelik taleplerin satıcı veya sağlayıcıya yöneltilmesi gerekmektedir³⁷.

2. İfa İmkansızlığı

a. Kavram

TBK’da ifa imkansızlığı kavramına dair bir tanım veya açıklama yer almamaktadır. Ancak imkansızlığın sonuçlarının çeşitli hükümler altında düzenlendiği görülmektedir. TBK m. 27, f. 1 hükmü “... *konusu imkansız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.*” şeklindedir. TBK m. 136, f. 1’e göre ise “*Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşırsa, borç sona erer.*” hükmü yer almaktadır.

İfa imkansızlığının borç ilişkisine etkisi konusunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Hakim görüşe³⁸ göre, ifa imkansızlığı, borçlunun kusurundan kaynaklanmıyor ise borç sona erer. Bu fikre göre, eğer borçlunun kusurundan kaynaklanan bir ifa imkansızlığı söz konusu ise, bu halde borç sona ermeyip sadece içeriği değişikliğe uğrar; yani ifası imkansız hale gelen asli edimin yerini TBK m. 112 uyarınca borçlunun tazminat borcu alır³⁹.

³⁷ Bu yönde bkz. Çabri, **Konut Finansmanı**, s. 360; Gümüş, **a.g.e.**, s. 234.

³⁸ Feyzi N. Feyzioğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. II, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1977, s. 460; Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. II, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1985, s. 1338 vd.; Rona Serozan, **İfa-İfa Engelleri-Haksız Zenginleşme, Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, C. III, Gözden Geçirilip Genişletilmiş 4. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2009, s. 199 vd.; Eren, **Borçlar Genel**, s. 1223.

³⁹ Bu hususta Oğuzman, Öz hakim görüşten ayrılmaktadır. Oğuzman, Öz’e göre, borçlunun kusuru bulunsun veya bulunmasın, ifası imkansızlaşan borç sona erer. Ancak kusurlu imkansızlık yüzünden borcun sona ermesi halinde borçlu, alacaklının uğradığı zararı tazminle mükellef olmasına karşın, kusursuz imkansızlıkta böyle bir tazmin mükellefiyeti söz konusu olmayacaktır. Bu hususta bkz. Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel I**, s. 557 vd. Diğer bir fikre göre ise, iki görüş arasında aslında sadece ifade farkı bulunmaktadır. Bu fikre göre, imkansızlık ister kusurlu ister kusursuz olsun dar anlamda borç ilişkisini sona erdirdiği; “sözleşmeden doğan yükümlülük borç ilişkileri”nin ise edim kusurlu olarak ifa edilmediği takdirde “sorumluluk borç ilişkisi”ne dönüştüğü; yani edimin tazminata dönüşmediği, kusurlu imkansızlık nedeniyle borcun sona erdiği ve geniş anlamda borç (ilişkisi) devam ettiği için giderim gerektiği ifade edilmiştir. Bkz. Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 259-260.

TBK m. 112’de ise imkansızlık ifadesine yer verilmemiş ancak “*Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.*” denilerek borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halinde borçlunun tazminat sorumluluğuna işaret edilmiştir⁴⁰.

TBK m. 112’ye göre, borçlunun kusuru ile edimin ifasının imkansız hale gelmesi durumunda alacaklının başvurabileceği yol borca aykırı davranan borçludan tazminat talep etmektir. Ancak kusurlu imkansızlık halinde, alacaklının sözleşmeden dönme hakkı bulunduğu dair TBK’da bir hüküm yer almamaktadır⁴¹. Bu halde tazminata konu olan zararın, alacaklının ifaya olan menfaatini koruyan müspet zarar olduğu kabul edilmektedir⁴². Müspet zarar, borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle alacaklının uğradığı zarardır. Esasen borca aykırılık hallerinde tazminata esas alınan zarar da bu zarardır⁴³.

Borçlunun temerrüdü halinde ise, kanun koyucu bu duruma bir istisna getirerek, (TBK m. 125, f. 3) alacaklıya, sözleşmeden dönme ve sözleşmenin hükümsüz kalması nedeniyle uğradığı zararı (menfi zararı) isteyebilmesine imkan tanımıştır. Doktrinde birtakım yazarlar tarafından, borçlu temerrüdü halinde alacaklıya tanınan bu imkanın kusurlu imkansızlık halinde de tanınması gerektiği

---

⁴⁰ Fatih Gündoğdu, **Borca Aykırılık Hallerinden Kusurlu İfa İmkansızlığı ve Hukuki Sonuçları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s. 83, s. 199.

⁴¹ Hatemi/Gökyayla’ya göre burada bir kanun boşluğundan da söz edilemez. Zira bu halde alacaklının TBK m. 112’ye göre tazminat isteme hakkı vardır. Bu görüşe göre, hakim talepten fazlasına hükmedemeyeceği için, tazminatı düşük tutmak için dönme hakkı tanınmasına gerek olmadığı ileri sürülmüştür. Bkz. Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 260. Bir başka görüşe göre de, kusurlu imkansızlık halinde alacaklıya sözleşmeden dönme hakkının tanınmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir. Bu hususta bkz. Gündoğdu, **a.g.e.**, s. 325. Diğer bir görüşe göre ise kusurlu imkansızlık halinde, alacaklıya sözleşmeden dönme imkanı tanınmasının mümkün olduğu ifade edilmiştir. Bkz. Fahrettin Aral, **Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011, s. 196. Bu fikre göre, Borçlar Kanunu’nun özel hükümlerinde ayıplı ifa halinde tanınan sözleşmeden dönme hakkının, genel hükümler çerçevesinde de mevcut olabileceği ifade edilmiştir.

⁴² Borçlu temerrüdü, satım ve eser sözleşmelerinde ayıplı ifa nedeniyle doğacak talepler hakkında özel hüküm bulunmasına karşın; TBK m. 112, borçlunun sorumlu olduğu ifa imkansızlığı ile hakkında özel hüküm bulunmayan kötü ifa hallerine uygulanacak olan genel hüküm niteliğindedir. Bu hususta bkz. Oğuzman/Öz, **Borçlar Genel I**, s. 443 vd.

⁴³ Ayrıca bkz. Gündoğdu, **a.g.e.**, s. 200.

savunulmaktadır⁴⁴. Gerçekten de, edimin imkansızlaşması alacaklı bakımından sözleşmenin devamını anlamsız hale getiriyor ise alacaklının sözleşmeden dönme hakkına sahip olması gerekir⁴⁵. Kanaatimizce, bağlı tüketici kredisine konu edimin ifasının satıcı veya sağlayıcının kusuru ile imkansız hale gelmesi durumunda tüketiciye satış sözleşmesinden dönme imkanı tanınması da, tüketicinin bir an evvel kredi ödemelerinden kurtulabilmesi için uygun bir çözüm yolu gibi görünmektedir.

b. Bağlı Tüketici Kredisi İlişkisine Etkisi

Mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin ifasının imkansız hale gelmesi durumunda; bir görüşe⁴⁶ göre tüketici bakımından artık bir ifa talebi söz konusu olamayacağı için bu halde tüketiciye satış sözleşmesinden dönme ve o zamana kadar ödediği kredi taksitlerinin tamamının iadesini talep etme hakkı tanınması gerektiği ileri sürülmüştür.

Diğer bir görüşe⁴⁷ göre ise, ifanın imkansız hale gelmesinden dolayı kredi verenin sorumlu tutulabilmesi için ifanın satıcının kusuruyla imkansız hale gelmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre, borcun ifasının imkansızlaşmasında borçlunun kusuru yoksa kredi verenin de sorumluluğuna başvurulamayacağı ifade edilmektedir. Hatta, kredi verenin, ifanın imkansızlaşmasında satıcının kusuru bulunmadığını ispat ederek tüketicinin uğradığı zararı tazmin etmekten kurtulabileceği de belirtilmektedir. Açıkçası, kredi verenin sorumluluğunun kanundan doğan bir kusursuz sorumluluk olduğu düşünüldüğünde, bu şekilde bir kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulması bizce uygun değildir.

Bu halde, kanaatimize göre de, ilk görüşe katılmak daha uygun görünmektedir. Zira mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin ifası (satıcı veya sağlayıcının kusuru olsun ya da olmasın) imkansız hale geldiği için edimi elde edemeyecek olan tüketicinin, kredi sözleşmesiyle bağlı kalmasını beklemek,

---

⁴⁴ Aral, **Kötü İfa**, s. 196.

⁴⁵ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Gündoğdu, **a.g.e.**, s. 325, dn. 321 ve bağlı olduğu metin.

⁴⁶ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 165.

⁴⁷ Çabri, **Konut Finansmanı**, s. 360.

tüketicinin korunması ilkesi ile bağdaşmayacaktır. Böyle bir durumda tüketiciye, satış sözleşmesinden dönme ve o andan itibaren kredi ödemelerini durdurup daha evvel ödediği kredi taksitlerinin iadesini isteyebilme hakkı tanınması ve bu talepten kredi veren, satıcı veya sağlayıcının müteselsilen sorumlu olması adil bir çözüm olacaktır kanaatindeyiz⁴⁸.

B. MAL VEYA HİZMET TEDARİKİNE İLİŞKİN SÖZLEŞMENİN GEREĞİ GİBİ İFA EDİLMEMESİ

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca bankanın tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu tutulabileceği ikinci durum ise, mal veya hizmetin gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi halidir.

Doktrinde bir görüşe⁴⁹ göre; gereği gibi ifa etmeme, borçlar hukuku alanında dar ve geniş olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır. Buna göre, geniş anlamda gereği gibi ifa etmeme halinde borçlu, gereği gibi ifanın gereklerini yerine getirmemekte ve borç ilişkisinden doğan bazı yükümlerini ihlal etmektedir. Bu ihlal, borç ilişkisinin taraflarına, edimin içeriğine, ifa yeri veya zamanına ilişkin olabilmektedir. Bu görüşe⁵⁰ göre dar anlamda gereği gibi ifa etmeme ise edimin kanun veya sözleşmeyle öngörülen vasıfları taşımaması yani ayıplı ifayı ifade eder. Diğer bir görüşe⁵¹ göre de, gereği gibi ifa etmeme kavramı, aslında kötü ifa hali ve yan edim yükümlülüklerinin ihlalini kapsamaktadır. Öte yandan, Türk Borçlar

---

⁴⁸ Bu konuyla bağlantılı olarak; Aral'a göre "Kötü ifa çerçevesinde gerçekleştirilecek sözleşmeden dönme veya feshi ihbar hakkı, münferit kanun hükümlerinden başka, MK m. 2 deki dürüstlük kuralından da kaynaklanabilir." Bkz. Aral, **Kötü İfa**, s. 197. Schwarz'a göre "Bir tarafın akde aykırı bir harekette bulunduğu bütün hallerde, bu aykırılık sebebiyle diğer taraf akdi idame ettirmemekte haklı bulunduğu veya akdin idamesinde kendisinin menfaati kalmadığı takdirde, bu akit vaziyete göre makale şâmil olarak fesih veyahut âti için feshi ihbar suretiyle akdi tek taraflı bozmak hakkını haizdir." Andreas B. Schwarz, "Türk Borçlar Hukukuna Göre Akdin İhlali Sebebiyle Feshi", Çeviren: Bülent Davran, **Ebül'ula Mardin'e Armağan**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1944, s. 786-787. (Aral, **Kötü İfa**, s. 197'den naklen).

⁴⁹ Aral, **Kötü İfa**, s. 74 vd.

⁵⁰ Aral, **Kötü İfa**, s. 75.

⁵¹ Eren, **Borçlar Genel**, s. 1174.

Hukuku alanında, genel itibariyle, sözleşmenin müspet ihlali veya kötü ifa denildiğinde akla ilk gelen durum da ayıplı ifadır⁵².

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da (m. 30, f. 4) açıkça ayıplı ifadan söz edilmemiş olsa da, gerek bir önceki paragrafta bahsettiğimiz durum gerekse kanunun gerekçesinde açıkça ayıplı ifaya değinilmiş olması nedeniyle, Kanun'da yer alan "*gereği gibi teslim veya ifa etmeme*" ifadesinin ayıplı ifayı kapsayan bir üst kavram olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır⁵³.

Bu nedenle, sözleşmenin gereği gibi ifa edilmemesi ihtimaline dair yapacağımız bu incelemede, bağlı tüketici kredilerinden doğan uyumsuzlukların da ağırlıklı konusunu oluşturan "ayıplı ifa" üzerine daha fazla eğileceğiz. Bunun yanı sıra, "sözleşmeye zaman bakımından aykırılık" olarak da adlandırılabilir yeni bir durumu da incelemeye çalışacağız. Bu durum, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da (m. 8, f. 3 ve m. 13, f. 1), malın sözleşmede kararlaştırılan süre içerisinde teslim edilmemesi veya hizmetin sözleşmede belirlenen süre içerisinde başlamaması şeklinde ifade edilmiş ve Kanun'un ayıp hükümleri içerisinde düzenlenmiştir. Teknik açıdan birbirinden farklı durumlar olan borçlu temerrüdü ve ayıplı ifa müesseselerini, tüketici açısından yol açtığı sonuçlar itibariyle birbirine yaklaştıran bu yeni düzenlemeyi ilerleyen kısımda daha detaylı biçimde ele alacağız.

---

⁵² Cevdet Yavuz, **Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu**, İstanbul Beta Basım Yayım Dağıtım, 1989, s. 31; Serozan, **İfa Engelleri**, s. 243 vd.; Eren, **Borçlar Genel**, s. 1175 vd.

⁵³ Maddenin gerekçesinde "*Dördüncü fıkrada, malın veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi verenin sorumluluğuna ilişkin hükümler düzenlenmiştir. İki sözleşme arasındaki bağlılığın önemli bir sonuç, malın veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi riskidir. Bu durumda, tüketici kredi verene karşı da bazı haklar kullanabilecektir. Örneğin alınan kredi ile bir satım sözleşmesi finanse edilmiş ancak mal ayıplı çıkmışsa, tüketicinin satıcı veya sağlayıcıya karşı kullanacağı haklarına bağlı olarak kredi verene de başvurması mümkündür...*" şeklinde açıkça ayıplı ifa durumuna değinilmektedir. Madde gerekçesi için bkz. s. 55, (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019.

1. Ayıplı İfa

a. Genel Olarak

Ayıp kavramı, satılan malda ortaya çıkan ve alıcının o maldan tümüyle ya da gereği gibi yararlanmasını engelleyen eksiklik veya aksaklığı ifade eder⁵⁴. TBK'ya (m. 219, f. 1 ve m. 194, f. 1) göre, satıcı, mala ilişkin olarak belirttiği ve vaadettiği niteliklerin malda bulunmamasından sorumlu olduğu gibi; böyle bir vaatte bulunmamış olsa dahi, niteliği veya niteliği etkileyen niceliğe aykırı olan, kullanma amacı bakımından, malda normal olarak bulunması gereken ve bulunmadığı takdirde maldan yararlanma olanağını kaldıran veya önemli ölçüde kısıtlayan eksikliklerden de sorumludur. Ayıba ilişkin bu düzenlemeler benzer şekilde Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da da kabul edilmiştir (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 8, f. 2 hükmü).

b. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre “Ayıplı Mal veya Hizmet” Kavramı

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan ayıp mal veya hizmete ilişkin hükümler, 25.05.1999 tarihli Tüketici Malları Satım Sözleşmeleri ve İlgili Garantilerin Bazı Yönlerine İlişkin 1999/44/AT Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi'nde (“1999/44/AT sayılı Direktif”) yer alan ayıp düzenlemesi göz önüne alınarak hazırlanmıştır⁵⁵.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 8, f. 1'de ayıplı mal, “*Tüketicie teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle*

⁵⁴ Aydın Zevkliler/Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 19. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, s. 113; Aydoğdu/Kahveci, **a.g.e.**, s. 137; Eren, **Borçlar Özel**, s. 100.

⁵⁵ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 8. maddesinin gerekçesinde bu husus açıkça ifade edilmektedir. Erişim için bkz. s. 42 vd., (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019.

sözleşmeye aykırı olan mal” şeklinde tanımlanmıştır⁵⁶. Bir görüşe⁵⁷ göre, hükümde günlük hayatta sık rastlanmayan bir tüketici sözleşmesi olan örnek üzerinden satışa dayanarak ayıplı mal kavramının tanımlanması eleştirilmiş ve Kanun’un subjektif ayıp düzenlemesi bu bakımdan yetersiz bulunmuştur. Diğer bir fikre⁵⁸ göre ise, hükümde geçen örnek veya model ifadesi ilk bakışta örnek üzerinden satışı çağrıştırıyor gibi görünse de; hükmün sadece örnek üzerinden satışı kapsadığı şeklinde sınırlayıcı bir yorum yapılması doğru olmayacaktır.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 8, f. 2’ de “*Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar*” da ayıplı mal olarak kabul edilmiştir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 8, f. 3’te ise “*Sözleşmeye konu olan malın, sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi veya montajının satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirildiği durumlarda gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir.*” hükmü ile ayıbın tanımı genişletilmiş ve malın gereği gibi monte edilmemesi durumu da ayıp hükümlerine dahil edilmiştir⁵⁹.

---

⁵⁶ Örnek üzerinden satış sözleşmeleri için düzenlenmiş bir ayıplı ifa hali olduğu hususunda bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 88.

⁵⁷ Bu konuda bkz. Emre Cumalıoğlu, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Seçkin Yayıncılık, C. IX, Özel Sayı, 2014, s. 21-22; Yeşim M. Atamer/Ece Baş, “Avrupa Birliği Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk”, **İstanbul Barosu Dergisi, Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Özel Sayı**, C. LXXXVIII, 2014, Özel S. 1, s. 22-23.

⁵⁸ Emre Gökyayla, “TKHK ve TBK Hükümleri Çerçevesinde Ayıptan Sorumluluk Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Disiplinler Arası Yaklaşım**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 22.

⁵⁹ Almanya’da Alman Borçlar Kanunu reformuyla ayıptan sorumluluk hükümlerinde ifa engelleri kurallarına atıfta bulunulmuş ve böylelikle ayıplı ifa ile culpa in contrahendo ve sözleşmenin müspet ihlali sorumluluğu arasındaki yarışma sorunu aşılmıştır. Ayıplı ifa alanında bu yaklaşıma uygun değişiklikler yapılmış ve Alman Borçlar Kanunu’nda da asılsız reklam, yanlış montaj ve kullanma talimatnamesi ve kötü montaj ayıp sorumluluğu kapsamına alınmıştır. Keza ayıplı ifa ile yanlış (aliud)

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 13'te "*Ayıplı hizmet, sözleşmede belirlenen süre içinde başlamaması veya taraflarca kararlaştırılmış olan ve objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan hizmettir*" hükmü düzenlenmiştir. Hizmete ilişkin tarafların belirledikleri ya da olması gereken niteliklerdeki eksiklikleri ayıp olarak kabul edilmiştir. Kanun, özel bir kural daha getirerek hizmetin zamanında başlamamış olmasını da ayıp olarak nitelendirmiştir.

1999/44/AT sayılı Direktif'in 2. maddesine⁶⁰ uygun biçimde kaleme alınan bu tanımlar, aslında Türk Borçlar Hukukuna egemen olan ifa engelleri anlayışına farklı bir bakış açısı getirmiştir. Kanun'un uygulama alanı açısından ayıplı ifa ve sözleşmeye aykırı ifa kavramları birbirine yakınlaştırılmıştır⁶¹.

---

ve eksik ifa kavramları da bir potada toplanmış durumdadır. Böylelikle ifa engelleri hukukunda çağdaş yeni bir yaklaşımla ayıp, eksik ve yanlış ifa ayrımı kaldırılmıştır. Aktarım için bkz. Serozan, **İfa Engelleri Hukuku**, s. 245-246.

⁶⁰ 1999/44/AT sayılı Direktif'in 2. maddesi hükmü aşağıdaki şekildedir:

"(1) Satıcı tüketiciye satım sözleşmesine uygun mallar teslim etmek zorundadır.

(2) Tüketim malları aşağıdaki hallerde sözleşmeye uygun sayılırlar:

(a) Satıcı tarafından mala ilişkin olarak verilen tanıma uygun olan ve alıcıya verilen örnek veya modelin özelliklerine sahip olan mallar;

(b) Tüketicinin sözleşmenin kurulması esnasında satıcıya bildirdiği ve satıcı tarafından kabul edilen özel kullanım amacına uygun olan mallar;

(c) Aynı türden malların normalde kullanıldığı amaca uygun olan mallar;

(d) Malın doğası ve özelliklerine ilişkin olarak satıcı, imalatçı veya onun temsilcisi tarafından özellikle etiketler ve reklamlar yoluyla kamuya yapılan bildirimler de dikkate alındığında türdeş mallar için normal sayılan kalite ve performansa sahip olan mallar.

(3) Sözleşmenin kurulması aşamasında tüketicinin haberdar olduğu veya olmamasının mümkün olmadığı sözleşmeye aykırılıklar veya tüketicinin satıcıya temin ettiği bir malzemenin ayıbına dayanan sözleşmeye aykırılıklar bu madde anlamında sözleşmeye aykırılık olarak nitelendirilemez.

(4) Satıcının kamuya yapılan açıklamalardan paragraf 2 (d) uyarınca sorumluluğu aşağıdaki hallerde söz konusu olmaz:

- Satıcının kamuya yapılan açıklamalardan haberdar olmadığını ve haberdar olmasının da kendisinden beklenemeyeceğini ispat ederse;

- Açıklamanın içeriğinin satım sözleşmesinin akdi anında düzeltilmiş olduğunu ispat ederse veya

- Tüketim mallarını satın alma kararının bu açıklamadan etkilenmiş olamayacağını ispat ederse.

(5) Malın gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir; yeter ki montaj satım sözleşmesinde kararlaştırılmış ve satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirilmiş olsun. Malın montajının tüketici tarafından yapılmasının öngörüldüğü hallerde de, yanlış montajın, montaj talimatındaki bir ayıba dayanması durumunda sözleşmeye aykırı bir ifa söz konusu olur." Hükmün çevirisi Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 147'den aynen alınmıştır.

⁶¹ Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 146. Kanunun bu yaklaşımı, ayıp ve temerrüt hükümlerinin aynı kefeye konulduğundan bahisle eleştiriye de konu olmuştur. Bu konu hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Gökyayla, **a.g.m.**, s. 24.

c. Tüketicinin Ayıp Hükümlerinden Faydalanması

Mülga Kanun'a göre, tüketici, mal veya hizmetin teslim ya da ifa tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıbı bildirme külfeti altında idi (Mülga Kanun m. 4, m. 4/A). Buna karşın Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, ayıbı ihbar külfetine dair herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Nitekim Kanun'un gerekçesinde⁶² tüketicinin seçimlik haklardan faydalanabilmesi için ayıbı belirli bir süre içinde ihbar etme külfetinin kaldırıldığı açıkça ifade edilmiştir.

Buna rağmen, Yargıtay'ın, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ayıbı ihbar külfetine dair hüküm bulunmadığından bahisle; Kanun'un 83. maddesinde genel hükümlere yapılan atfa binaen, TBK hükümlerine göre (TBK m. 223) ayıbın ihbar edilmesi gerektiğine dair kararları⁶³ mevcuttur. Hatta doktrinde azınlık bir görüşe⁶⁴ göre de, tüketici işlemlerinde ortaya çıkan gizli ayıbın TBK m. 223, f. 2 hükmüne göre satıcıya bildirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

⁶² Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 10 hükmünün gerekçesi şu şekildedir: "...Ayıplı malda tüketicinin seçimlik haklarından faydalanabilmesi için belirli bir süre içinde ihbar etmesi yükümlülüğü kaldırılmıştır. AB Yönergesinin mecburi unsurları arasında yer almayan ihbar yükümlülüğü bugün örneğin Avusturya, Almanya, Çek Cumhuriyeti, Fransa, İngiltere, İrlanda, Letonya, Lüksemburg ve Yunanistan'da düzenlenmemiştir. Nitekim tüketicinin seçimlik haklarından birini kullandığı yönünde satıcıya her halükarda bildirimde bulunması gereğinin olması, bunun öncesinde ayrıca bir de ayıbı ihbar etmesi zorunluluğunu anlamsız kılmaktadır..." bkz. Kanun gerekçesi s. 43 vd., (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019.

⁶³ Yargıtay 13. HD., 19.04.2017 T., 2016/13927 E. ve 2017/4724 K. sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir: "... 6502 sayılı TKHK'da gizli ayıpların ne kadar sürede satıcıya ihbar edileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. öyle olunca, aynı Kanununun 83/1 maddesi gereğince, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, genel hükümlere göre uyumsuzluğun çözümü gerekli olduğundan 6098 sayılı TBK'nın 223. maddesine göre, alıcı teslim aldığı malı, işlerin olağan akışına göre, imkan bulunur bulunmaz gözden geçirmek ve **satıcının sorumluluğunu gerektiren bir ayıp gördüğü zaman bunu satıcıya derhal (uygun süre içinde) ihbar etmekle yükümlüdür.** Bunu ihmal ettiği takdirde, satılanı kabul etmiş sayılır. Ancak, satılarda olağan bir gözden geçirme ile meydana çıkarılamayacak ir ayıp bulunması halinde, bu ayıp sonradan meydana çıkarsa, bu durumu da hemen satıcıya bildirmediği takdirde yine satılanı bu ayıp ile kabul etmiş sayılır. O halde, gizli ayıpların, dava zamanaşımı süresi içinde ve ayıp ortaya çıktıktan sonra derhal (dürüstlük kuralına uygun olan en kısa süre içinde) ihbar edilmesi; ayıbın açık mı yoksa gizli mi olduğunun tayininde ise, ortalama (vasat) bir tüketicinin bilgisinin dikkate alınması gerekmektedir. 6098 sayılı TBK'nın 223. maddesinde öngörülen süre içinde ihbar edilmeyen ayıplar için dava açılmaz..." Bu karara erişim için bkz. (Çevrimiçi) www.lexpera.com.tr, 22 Kasım 2019. Ayrıca bu kararın analizi için ayrıca bkz. Mehmet Akif Tutumlu, "Ayıplı Mal Satışında İhbarın Yapılmaması Bir İtiraz Konusu Mudur Yoksa Def'i Konusu Mudur?", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, C. XIV, S. 2, 2019, s. 382-386.

⁶⁴ Fahrettin Aral/Hasan Ayrancı, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 11. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2015, s. 133.

Ancak bu konuya dair doktrinde hakim olan görüş⁶⁵, tüketicinin ayıp ihbar külfetinin bulunmadığı yönünde olup biz de hakim fikre katılmaktayız. Zira, tüketicinin bir muayene külfetini yerine getirebilecek kadar işin ehli olmaması ve bu konuda gerekli yetkinliğinin bulunmaması göz önüne alınırsa, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da açıkça böyle bir külfete yer verilmemiş olmasını bu şekilde yorumlamak daha yerinde görünmektedir⁶⁶.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a (m. 10, f. 1, c. 1) göre ayıplı bir ifanın var olup olmadığı hususu, malın tüketiciye teslim edildiği ana göre belirlenecektir. Burada kanun koyucu ispat yükü açısından tüketici lehine bir kolaylık sağlayarak, malın tesliminden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğu karinesini getirmiştir. Böylelikle malın tesliminden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan bir ayıp varsa, bu ayıbın teslim tarihinde var olmadığını ispat etmek satıcıya düşmektedir. Ancak bu yasal karine malın veya ayıbın niteliği ile bağdaştığı ölçüde uygulama alanı bulacaktır⁶⁷.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 10, f. 2'de satıcının, sözleşmenin kurulduğu tarihte ayıptan haberdar olduğu veya haberdar olmasının kendisinden beklendiği hallerde ayıptan sorumlu olmayacağı düzenlenmiştir. Maddenin lafzına dikkat edilir ise, tüketicinin malın teslimi anında değil sözleşmenin kurulduğu tarihte

---

⁶⁵ Cevdet Yavuz/Faruk Acar/ Burak Özen, **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 16. Bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2019, s. 82; Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 170; Atamer/Baş, **a.g.m.**, s. 31-33; Gümüş, **a.g.e.**, s. 96; Çabri, **Şerh**, s. 197. Konuyla ilgili detaylı bilgi için ayrıca bkz. Mehmet Akif Tutumlu, "Yeni Yargıtay İçtihatlarına Göre Ayıplı Mal Davasında İspat", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, C. XIII, S. 140, s. 102-107. Ayrıca, ayıp halinde tüketicinin seçimlik hakkını zaman aşımı süresi içinde TMK m. 2 dürüstlük kuralı çerçevesinde kullanması gerektiği belirtilmektedir. Bu konuda ise bkz. Turan Şahin/Mahmut Kızır, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Esaslar, Haksız Şartlar ile Ayıplı Mal ve Hizmetler Konusunda Getirdiği Yenilik ve Değişiklikler", **Terazi Hukuk Dergisi**, C. IX, S. 89, 2014, s. 68-78; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 124; Çabri, **Şerh**, s. 197.

⁶⁶ Bu hususta bkz. Atamer/Baş, **a.g.m.**, s. 31-33.

⁶⁷ Bkz. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 10. maddesinin gerekçesinde bu hususa şu şekilde değinilmektedir: "... bazı mallar açısından tüketiciye bu tür bir ispat kolaylığı getirilmesinin satıcıyı mağdur edebilmesi söz konusudur. Örneğin doğası gereği çabuk bozulan, çürüyen veya yok olan mallar açısından bu tür bir karinenin kabulü, malın niteliği ile bağdaşmaz. Koltuk takımlarında sigara yamıkları gibi, ayıbın, tüketicinin kullanım hatasına dayanmasının çok daha muhtemel olduğu hallerde de, satıcının ispat yükü altında olması doğru olmaz. Bu açıdan hakim, ayıbın ve malın niteliğini takdir ederek, ayıbın teslim anında var olduğu konusundaki ispat yükünün yine tüketicide olduğuna karar vermesi mümkündür." Madde gerekçesi için bkz. Kanun gerekçesi s. 44, (Çevrimiçi) <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019.

ayıptan haberdar olması şart koşulmuştur. Bu durumda tüketicinin Kanun'dan kaynaklanan seçimlik haklarını kullanamayacak olması, genel hükümler kapsamında tazminat talep etme imkanını ortadan kaldırmamaktadır⁶⁸.

Anılan hüküm tüketicinin herhangi bir muayene yapmasına gerek olmadan görebileceği açık ayıplar için geçerli olup satıcının bunun dışındaki ayıplardan sorumluluğu aynen devam eder. Eğer satıcı açık olmayan, fakat az bir gözden geçirme ile fark edilebilecek ayıplardan sorumlu olmak istemiyorsa, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 10, f. 3'e göre tüketiciyi bilgilendirmelidir⁶⁹. Anılan hükme göre satıcı, satışa sunacağı ayıplı malın üzerine ya da ambalajına, üretici, ithalatçı veya satıcı tarafından tüketicinin kolaylıkla okuyabileceği şekilde malın ayıbına ilişkin açıklayıcı bilgiyi içeren bir etiket koymak zorundadır. Bu zorunluluğu yerine getiren satıcı bildirdiği ayıptan sorumlu olmayacaktır.

d. Bağlı Krediye Konu Mal veya Hizmetteki Ayıptan Bankanın Sorumlu Olması

Mal veya hizmetin ayıplı çıkması durumunda banka, satıcı veya sağlayıcının tüketicie karşı müteselsilen sorumlu olmasındaki amaç, tüketicinin seçimlik haklarını kullanmasının önündeki engellerin kaldırılmasıdır. Gerçekten de bankanın yönlendirdiği bir satıcı veya sağlayıcıdan mal veya hizmet temin eden tüketici, söz konusu mal veya hizmetin tedarikine ilişkin sözleşmeden döndüğü takdirde; malı iade edeceği kişi başka, ödediği parayı geri isteyeceği kişi başka biri olmaktadır. Bu durumun bertaraf edilebilmesi için, bağlı krediyle temin edilen mal veya hizmetin ayıplı çıkması durumunda tüketicinin kredi ödemelerini durdurma ve sözleşmeyi sona erdirmeye olanağının olması gerekir⁷⁰.

⁶⁸ Cumalıoğlu, **a.g.m.**, s. 25.

⁶⁹ Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Cumalıoğlu, **a.g.m.**, s. 26.

⁷⁰ Blaurock, **a.g.e.**, s. 44; İ. Yılmaz Aslan, **6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku**, 5. Bs., Ekin Basım Yayım Dağıtım, 2015, s. 454; Renan Baykan, "Türkiye'de Tüketicinin Korunması Tedbirleri", **İTO Yayın No: 1996-3**, s. 45; Aslan, **Tüketici Hukuku**, s. 145. Avrupa Adalet Divanı'nın Rampion içtihadında bu konuya dair tüketicinin mal teslimine ilişkin sözleşmenin gereği gibi ifa edilmediğini ileri sürerek krediyi ödemekten kaçınabileceğine hükmedilmiştir. Bkz. Judgement of the Court (First Chamber) of 04.10.2007; Max Rampion and Marie-Jeanne Godard, née Rampion v Franfinance SA and K par K SAS; Case C-429/05, (Çevrimiçi) <https://eur-lex.europa.eu/legal->

Yürürlükteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre, bağlı krediyle temin edilen bir mal veya hizmetin ayıplı çıkması halinde, kredi verenin sorumluluğuna yol açan haklar, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim isteme hakkı ile sınırlıdır.

Kanun'un gerekçesinde *tüketicinin kredi verenden içerik değiştirmiş bir ifa talebinde bulunamayacağı* belirtilmiştir⁷¹. Yani tüketici ücretsiz onarım, malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi veya hizmetin yeniden görülmesini haklarından birini kullanmayı tercih etmişse, bu aşamada bankaya karşı herhangi bir talep ileri süremeyecektir⁷². Zira bu hakların bankaya karşı ileri sürülmesinde tüketicinin hukuken korunmaya değer bir menfaati bulunmadığı kabul edilmektedir⁷³. Ancak bir fikre⁷⁴ göre söz konusu ara dönemde tüketicinin TBK m. 97-98 hükümlerinden faydalanabileceği ileri sürülmüştür. Bu fikre göre, tüketicinin söz konusu onarım veya değişim talebi karşılanırsa kredi ödemelerine devam edeceği; anılan taleplerin karşılanmaması durumunda ise tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanabileceği ve bu halde yine kredi veren ve satıcı/sağlayıcının müteselsilen sorumluluğunun söz konusu olacağı ifade edilmiştir.

Gerçekten de işin niteliği gereği satıcı veya sağlayıcının yerine getirebileceği onarım hakkı ve ayıpsız misli ile değiştirme haklarının bankaya karşı ileri sürülebilmesi mümkün değildir. Ancak satıcı veya sağlayıcının onarım borcunu yerine getirmemesi ve onarımın bizzat tüketici veya üçüncü bir kişi aracılığıyla yerine getirilmesi halinde ödenen bedelden bankanın da müteselsil sorumlu olması mümkün görünmektedir⁷⁵.

[content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62005CJ0429&qid=1572265187587&from=EN](https://www.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf), 30 Nisan 2019. Bu kararın değerlendirmesi için ayrıca bkz. Werro, **a.g.e.**, s. 237.

⁷¹ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4 hükmünün gerekçesi için bkz. s. 55, (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0787.pdf>, 25 Şubat 2019.

⁷² Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 260; Aydoğdu, **Tüketici**, s. 93. Bu konuda ayrıca bkz. Atilla Altop, "Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Sözleşmede Değişiklik Yapılması, Sigorta Yaptırılması, Bağlı Krediler Ve Sözleşmenin Feshi", **Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler-Tebliğler**, Yetkin Hukuk Yayınları, s. 432.

⁷³ Bu yönde bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 211.

⁷⁴ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 165.

⁷⁵ Çabri, **Şerh**, s. 471.

Tüketicinin ayıp sebebiyle satış sözleşmesinden dönme hakkını kullanması halinde, banka, tüketicinin o ana kadar ödemiş olduğu kredi taksitlerinin iadesinden ve menfi zararlarının tazmininden satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumludur⁷⁶.

2. “Zaman Bakımından” Sözleşmeye Aykırı İfa

a. Kavram ve Yasal Düzenleme

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 8, f. 3 ve m. 13, f. 1 hükümleri uyarınca sözleşmeye konu malın sözleşmede kararlaştırılan süre içerisinde teslim edilmemesi ve hizmetin sözleşmede belirtilen süre içinde başlamaması hallerinin ayıp hükümleri içinde düzenlendiği görülmektedir. Kanun’un bu yaklaşımından, Türk Borçlar Hukukunun geleneksel ifa engelleri sisteminden ayrılan farklı bir sistem benimsendiği görülmektedir⁷⁷.

Kanun koyucu, mal veya hizmeti zamanında teslim ya da ifa etmemeyi de ayıplı ifa maddesi altında düzenleyerek, birbirinden teknik olarak farklı bu iki durumu aynı hukuki sonuca bağlamış ve zaman yönünden borca aykırılık durumunu da Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un ayıp hükümleri kapsamına almış gözükmektedir⁷⁸.

Maddenin gerekçesinde “*tüketicilerin sıklıkla karşılaştıkları bir sorun olan sözleşmeye konu olan malın, sözleşmede kararlaştırılan süre içerisinde teslim edilmemesi durumunda da aykırı ifa olacağı ve tüketicinin ayıplı mala ilişkin hükümlerden yararlanacağı*” belirtilerek bu husus açıkça vurgulanmıştır. Kanun düzenlemesiyle geç teslim ayıplı ifa kavramları iç içe geçmiş görünmekle birlikte geç teslim teknik açıdan bir ayıp olarak nitelendirilemeyecektir kanaatindeyiz. Burada amaçlananın, geç teslim durumunda da tüketicinin ayıp halinde sahip olduğu

---

⁷⁶ Çabri, **Şerh**, s. 471.

⁷⁷ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un benimsemiş olduğu bu yeni sistemin tüketici lehine olduğu hususunda bkz. Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 149.

⁷⁸ Gümüş, **a.g.e.**, s. 91; Havutçu, **a.g.e.**, s. 17.

seçimlik haklardan faydalanması olduğu düşünülmektedir. Ancak geç teslim halinde hangi seçimlik hakları kullanılabileceği hususu ayrı bir önem kazanmaktadır⁷⁹.

b. Tüketicinin Kullanabileceği Seçimlik Haklar ve Bankanın Sorumluluğu Açısından Sonuçları

Mal veya hizmetin sözleşmede kararlaştırılan sürede teslim edilmemesi ya da ifa edilmemesi durumunda, tüketicinin satıcı veya sağlayıcıya duruma uygun düştüğü ölçüde hangi seçimlik hakları ileri sürebileceği hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe⁸⁰ göre, satıcı veya sağlayıcının temerrüde düşmesi halinde, tüketicinin seçimlik haklardan ücretsiz onarım, ayıpsız misli ile değiştirme veya hizmetin yeniden görülmesini isteme haklarından birisini kullanması olanaklı görülmemiştir. Zira, geç teslim edilen mal için bu haklar kullanılabiliyor ise, bunun nedeni malın geç teslim edilmiş olması değil ayıplı olmasıdır⁸¹.

Bedelden indirim isteme hakkının kullanılıp kullanılmayacağı hususu ise yine tartışmalıdır. Bir fikre⁸² göre, ortada ayıplı bir mal olmadığı için indirimin tespitinde dikkate alınacak bir oran da bulunamayacağı için bu bedelden indirim isteme hakkının kullanılması da olanaklı görülmemiştir. Bu görüşe göre, tüketicinin, geç teslim nedeniyle uğradığı bir zarar var ise bu zararın tazminini genel hükümler çerçevesinde talep etmesinin daha uygun olacağı belirtilmiştir. Diğer bir görüşe⁸³ göre ise, bu halde tüketicinin bedelden indirim istemesinin de mümkün olduğu ileri sürülmüştür.

---

⁷⁹ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 11’de düzenlenen seçimlik hakların sözleşmenin ifa edilmeme durumunda kullanılmasının mümkün olmadığı bu hakların yalnızca ayıplı mal teslimi durumunda kullanılabileceği hususunda bkz. Lale Sirmen, “Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Olarak Değerlendirilmesi”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Seçkin Yayıncılık, C. IX, Özel Sayı, 2014, s. 160.

⁸⁰ Öz, **Ayıp**, s. 177; benzer yönde bkz. Cumalıoğlu, **a.g.m.**, s. 23. Gümüş’e göre ise bu halde tüketicinin ileri sürebileceği tek seçimlik hakkı vardır o da satış sözleşmesinden dönme hakkıdır. Bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 91; aynı yönde bkz. Çabri, **Şerh**, s. 181.

⁸¹ Cumalıoğlu, **a.g.m.**, s. 23.

⁸² Cumalıoğlu, **a.g.m.**, s. 23.

⁸³ Öz, **Ayıp**, s. 177. Bu hususta bkz. yukarıda s. 71, dn. 33 ve bağlı olduğu metin.

Kanaatimize göre de, tüketici, satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim isteme hakkını kullanabilir. Eğer tüketici artık kredi sözleşmesiyle bağlı olmak istemiyor ise bu durumda en avantajlı yol satış sözleşmesinden dönme hakkını kullanmak olacaktır. Zira geç ifa halinin TBK'nın genel hükümleri kapsamında satıcı temerrüdü olarak değerlendirildiği durumda, sözleşmeden dönme hakkının kullanılması için satıcı veya sağlayıcıya ihtar göndererek bir süre (mehil) tanınması şartlarının yerine getirilmesi gerekmektedir. Buna karşın, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 8, f. 3 ve m. 13, f. 1 hükümlerine göre ayıp sebebiyle sözleşmeden dönme hakkının kullanılması halinde, tüketici, bu yükümlülüklerden kurtulmaktadır⁸⁴.

III. SORUMLULUĞUN SINIRLARI

A. GENEL OLARAK

Borcunu ifa etmeyen borçlu, kural olarak, alacaklıya karşı tüm malvarlığı ile sorumlu olmakla birlikte; bazı hallerde borçlunun sorumluluğu sınırlı bir sorumluluk şeklinde de karşımıza çıkar. Söz konusu sınırlı sorumluluk çeşitli biçimlerde olabilir. Örneğin, kanun gereği borçlunun sorumluluğu malvarlığının bir parçasına inhisar ettirilmiş olabilir. Ya da konu bakımından sınırlı bir sorumluluk durumu söz konusu olabilir (malvarlığına dahil belirli bir eşya üzerinde alacaklı lehine bir sınırlı ayni hak tanınarak alacağını imtiyazlı bir biçimde elde etme imkanı sağlanması gibi). Bazen de borçlu bütün malvarlığı ile ancak sadece belirli bir miktar için sorumlu tutulmuş olabilir. Bu halde sorumluluğun değil aslında borcun sınırlanmış olduğu kabul ifade edilmektedir⁸⁵.

---

⁸⁴ Bu konuda Öz'e göre: "Sözleşmeden dönme hakkının TKHK m. 8, f. 3 ve m. 13, f. 1 uyarınca ayıba karşı tekeffül hükümlerine (TKHK m. 11, m. 15, f. 1) göre kullanılmasının tüketici bakımından TBK'nın borçlu temerrüdü hükümlerine göre sözleşmeden dönmesine nazaran yaratacağı pratik fark, TBK m. 123 uyarınca süre (mehil) verme yükümünden kurtulması olacaktır." Bkz. Öz, **Ayıp**, s. 177; benzer şekilde bkz. Cumalıoğlu, **a.g.m.**, s. 23; Gümüş, **a.g.e.**, s. 91. Farklı yönde görüş için bkz. Çiğdem Kırca, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a göre Ayıplı Mal", **Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler-Tebliğler**, Yetkin Hukuk Yayınları, s. 172 vd.

⁸⁵ Bu konuda bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 29-32.

Bağlı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğu ise kanun ile birtakım sınırlara tabi tutulmuş olup bu husustaki değerlendirmelerimiz aşağıda yer almaktadır.

B. YASA İLE ÖNGÖRÜLEN SINIRLAR

Bağlı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğu, malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumlarda satış sözleşmesinde veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği durumlarda malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 4). Kanun koyucu kredi verenin sorumluluğunu hem süre hem de miktar yönünden sınırlandırmıştır.

1. Süre

Kanun'da kredi verenin sorumluluğu süre yönünden sınırlandırılmıştır. Kredi veren malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumda satış sözleşmesinde veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği durumda ise malın fiilen teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren bir yıl süreyle sorumludur (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 4).

Bu kapsamda, sözleşmede kararlaştırılan tarihten sonraki bir tarihte malın teslim edilmesi veya hizmetin ifa edilmesi halinde bir yıllık sürenin ne zaman başlayacağı hususunda sözleşmede kararlaştırılan tarihe mi yoksa fiili teslim veya ifa tarihine mi bakılacağı oldukça önemlidir. Teslim veya ifa sözleşmede kararlaştırılan tarihten sonraki bir tarihte gerçekleşmişse, teslim veya ifanın fiilen gerçekleştiği tarih dikkate alınmalıdır. Mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin satıcı veya sağlayıcı tarafından hiç ifa edilmediği halde, kredi verenin sorumluluğu bakımından sözleşmede kararlaştırılan teslim veya ifa zamanı dikkate alınmalıdır. Teslim veya ifanın tüketiciden kaynaklanan bir nedenle sözleşmede kararlaştırılan tarihte

gerçekleştirilememiş olması halinde ise, sözleşmede kararlaştırılan tarihte kredi verenin sorumluluk süresi başlamalıdır⁸⁶.

Kanun'da öngörülen sorumluluk süresinin bir zamanaşımı süresi mi yoksa bir hak düşürücü süre mi olduğu hususunda ise doktrin ve Yargıtay'ın farklı görüşlerde olduğu görülmektedir. Doktrinde olan hakim görüş, kredi verenin sorumluluk süresinin zamanaşımı süresi olduğu yönündedir⁸⁷. Buna karşın Yargıtay kararlarında⁸⁸, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da öngörülen bir yıllık süre düzenlemesinin emredici bir düzenleme olduğundan bahisle bu süre hak düşürücü süre olarak kabul edilmekte ve anılan sürenin hakim tarafından re'sen gözetilmesi gerektiğine hükmedilmektedir.

Halbuki, Kanun'da satıcının ayıptan sorumluluk sürelerine bakıldığında, kredi verenin sorumluluk süresine kıyasla çok daha uzun süreler öngörüldüğü görülmektedir. Örneğin satıcının ayıptan dolayı sorumluluğu menkullerde iki yıl, gayrimenkullerde beş yıldır (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 12, f. 1). Esasen, bağlı tüketici kredisinde kredi veren ve satıcının birlikte sorumlu olması esas iken; Kanun'da bu kişiler için farklı sorumluluk süreleri öngörülmüş olması isabetli

---

⁸⁶ Çabri, **Şerh**, s. 474.

⁸⁷ Zevkliler/Özel, **a.g.e.**, s. 261; Gümüş, **a.g.e.**, s. 212; Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 89; Özdemir, **a.g.e.**, s. 183; İnceoğlu, **a.g.m.**, s. 196; Çabri, **Konut Finansmanı**, s. 367; Çabri, **Şerh**, s. 474.

⁸⁸ Yarg. 13. HD., 08.10.2015 T., 2014/36933 E. ve 2015/29203 K. sayılı kararında şu şekilde hükmedilmiştir:

“Davalı bankanın sorumluluğu kredi miktarı ve konutun tesliminden itibaren sadece 1 yıllık süre ile sınırlıdır. Söz konusu olan bu süre emredici hukuk kuralı olması sebebiyle hak düşürücü süredir. Hak düşürücü süreler hakim tarafından taraflarca ileri sürülme bile her aşamada resen gözetilir. Hükme esas alınan bilirkişi raporunda 14.02.2009 tarihi teslim tarihi olarak kabul edilerek hesaplama yapılmış ve bu hususa davacı tarafça itiraz edilmemiştir. Hal böyle olunca davalı banka açısından söz konusu 14.02.2009 tarihinden itibaren bir yıllık hak düşürücü süre geçmiştir. Mahkemece davalı banka yönünden 1 yıllık hak düşürücü sürecinin geçmesi nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.” Benzer şekilde Yarg. 13. HD. 13.03.2018 T., 2015/40531 E. ve 2018/3017 K. sayılı kararında da *“Dava konut kredisi borcu olmadığının tespitine ilişkindir. Hak düşürücü süreler hâkim tarafından taraflarca ileri sürülme bile her aşamada resen gözetilir. Dava dilekçesinde davacı tarafça da ifade edildiği üzere konutun sözleşmeye göre teslim edilmesi gereken tarih 30.08.2008 tarihidir. Hal böyle olunca davalı banka açısından söz konusu 30.08.2008 tarihinden itibaren bir yıllık hak düşürücü süre geçmiştir. Mahkemece, davalı banka yönünden 1 yıllık hak düşürücü sürenin geçmesi sebebiyle davanın reddine karar verilmesi gerekir.”*

Anılan karara erişim için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.kazanci.com.tr>, 22 Nisan 2019.

değildir. Bu husus doktrinde de eleştirilmekte olup bu konuda getirilen eleştiriler bizce de o haklı ve yerindedir⁸⁹.

Sonuç olarak, kanaatimizce, Kanun'da kredi verenin sorumluluğu için öngörülen bir yıllık sürenin zamanaşımı süresi olarak değerlendirilmesi, tüketici açısından daha yerinde bir hukuk politikası tercihi olacaktır. Zira satıcının sorumluluk sürelerine kıyasla oldukça kısa bir süre olan bu bir yıllık sürenin hak düşürücü süre olarak değerlendirilmesi halinde, kanunda öngörülen bu sorumluluk süresi tüketici açısından tamamen dezavantaja dönüşmektedir. Halbuki bu sürenin bir zamanaşımı süresi olarak kabul edilmesi halinde; tüketici söz konusu bir yıllık süre dolduktan sonra kredi verenden talepte bulunsa bile kredi veren zaten zamanaşımı def'ini ileri sürerek bu talebi ifadan kaçınabilme imkanına sahiptir.

2. Miktar

Bağlı tüketici kredilerinde kredi verenin sorumluluğu tüketiciye kullandırdığı kredi miktarı ile sınırlıdır. Kredi veren bunun ötesine giden bir miktar için sorumlu değildir. Tüketici mal veya hizmetin bedelini kısmen nakit kısmen de kredi kullanarak ödemişse ve tüketici örneğin ayıp nedeniyle sözleşmeden dönmüşse, bankanın iade edeceği tutar sadece kullandırdığı kredi tutarı ile sınırlıdır. Kalan meblağ için tüketicinin satıcı veya sağlayıcıdan iade talep etmesi gerekmektedir.

Kullandırılan kredi ile ne anlaşılması gerektiği hususu ise, Kanun hükmünden açık bir şekilde anlaşılmamaktadır. Bu husus doktrinde tartışmalı olup bir görüşe⁹⁰ göre bu miktar kredinin anapara ve faiz toplamını ifade etmektedir. Bu görüşe göre, kredi verenin sorumluluğunun sınırı, kullandırılan kredi ile birlikte tüketicinin ödeyeceği faizlerin toplamından oluşmaktadır.

---

⁸⁹ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 167; Serozan/Baysal/Sanlı, **a.g.e.**, s. 89; Murat Aydoğdu, **Konut Finansman Sistemi (Mortgage), Sistemin Tüketici Hukukuna Etkileri ve Sistemde Yer Alan Menkul Kıymetler**, İstanbul, Adalet Yayınevi, 2010, s. 90.

⁹⁰ Murat Aydoğdu, **Konut Finansmanı Sistemi ve Sözleşmelerin Tüketici Hukukuna Etkileri**, DEÜHFD, C. IX, Özel Sayı, 2007, s. 595.

Diğer bir görüşe⁹¹ göre ise, kullanılan krediden anlaşılması gereken, tüketicinin kredi verenden talep ettiği, kredi sözleşmesine konu olan anaparadır. Tüketicinin geri ödeme borcu, geri ödeme zamanına bağlı olarak anapara faizlerinin eklenmesiyle artmaktadır. Fakat tüketicinin ödeyeceği faiz, aslında kredi verenin sermayesinden yoksun kaldığı zaman için elde ettiği bir gelir olduğundan; söz konusu faizlerin de sorumlu olunan miktara eklenmesi, kredi verenin, sözleşmeyle elde ettiği menfaate göre daha çok yükümlülük altına sokmaktadır.

Yargıtay'ın ise bu konuda farklı yönde kararlar verdiği görülmektedir. Örneğin Yargıtay bir kararında⁹² kredi veren, kullandığı kredi tutarının yanı sıra, tüketicinin satıcıya ödediği meblağ için de sorumlu tutulmuştur. Karara konu olayda taraflar arasında akdedilen sözleşmede bankanın bir miktar ile sınırlı olmaksızın müteselsil sorumlu olduğu ifadesi yer aldığı belirtilmektedir. Bu halde sözleşme özgürlüğü gereği kredi verenin tüm meblağ için sorumlu tutulabileceği ifade edilmektedir⁹³. Söz konusu karara konu somut olayın anılan özelliğinden dolayı bu kararın ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Yargıtay'ın başka bir kararında ise kredi verenin sorumluluğunun açık bir şekilde kredi miktarıyla sınırlı tutulduğu görülmektedir. Yargıtay, bu yöndeki bir

⁹¹ Gümüş, **a.g.e.**, s. 212; Çabri, **Şerh**, s. 473; Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 166.

⁹² Yarg. 13. HD., 30.06.2014 T., 2014/6600 E. ve 2014/22027 sayılı kararında;

“Somut olayda, davalı ...Ltd. Şti. ile davalı banka arasında imzalanan 26.11.2006 tarihli sözleşme ile davalı inşaat şirketinden taşınmaz satın alan müşterilere davalı bankadan kredi kullanılacağı, sözleşmenin 15. maddesinde davalı firmanın müşterinin kullandığı kredinin garantörü olduğu, 17. maddesine göre taşınmaz satın alan müşterilere taşınmazın teslim edilmemesinden doğan zarardan davalı bankanın müteselsil olarak sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Bu çerçevede sözleşme kapsamında, davacının satın aldığı iki adet taşınmazın satış bedelinin ödenmesi amacıyla davalı bankadan kullandığı iki ayrı konut kredisi sözleşmelerini davalı inşaat şirketinin garantör olarak imzaladığı hususları birlikte değerlendirildiğinde, davalı banka tarafından kredinin, belirli bir satıcı ile sözleşme yapılması şartı ile kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. O halde bağlı kredi kullandıran davalı Banka'nın da, 4077 sayılı yasanın 10/5. maddesine göre taşınmazın teslim edilmemesinden doğan zararlarına ilişkin olarak satıcı şirketle birlikte müteselsil sorumlu olduğunun kabulü gerekir. Bu durumda mahkemece davacının satış bedeli olarak davalı ... Ltd. Şti.ne ödediği 77.000 TL yönünden davalı bankanın da sorumlu olduğu gözetilerek karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hatalı değerlendirmeye dayalı olarak hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir...” şeklinde hükmedilmiştir.

Anılan karara erişim için bkz. (Çevrimiçi) www.lexpera.com.tr, 22 Kasım 2019.

⁹³ Atamer, **Kredi ve Finansman**, s. 166, dn. 376 ve bağlı olduğu metin.

kararında⁹⁴ “Mahkemece, davalı bankanın kullandığı kredi miktarı ile sınırlı olarak sorumlu tutulması gerekirken yanlış değerlendirme ile diğer davalı M.. C...A.Ş’ ye ödenen peşinat tutarı da dahil olmak üzere tüm borçtan sorumlu olacak şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” şeklinde hükmetmiştir.

Kanaatimize göre de, sözleşme tarafları arasındaki dengenin korunması açısından, kredi verenin sorumluluğunun kredi sözleşmesine konu anapara miktarı ile sınırlı olacak şekilde sorumlu olması hakkaniyete uygun bir çözüm olacaktır.

---

⁹⁴ Yarg. 13. HD., 13.02.2014 T., 2013/22234 E. ve 2014/3709 K. sayılı karara erişim için bkz. (Çevrimiçi), www.kazanci.com.tr, 20 Ekim 2019.

SONUÇ

Tez çalışması kapsamında bağı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğu incelenirken; bağı tüketici kredisi sözleşmesinin kendine özgü yapısı, tüketicinin korunmasına dair karşılaştırmalı hukukta ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'da yapılan düzenlemeler ve doktrin çalışmaları üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda bankacılık uygulamalarındaki güncel gelişmeler de göz önünde bulundurularak bütünsel bir çalışma yapılmaya gayret edilmiştir.

Çalışma sonucunda genel olarak bağı tüketici kredisi sözleşmeleri ve bu sözleşme kapsamında kullanılan bağı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğuna ilişkin olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- ❖ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30'da düzenlenen bağı kredilere ilişkin madde hükmü, Avrupa Parlamentosu ve Konsey'in Tüketici Kredisi Anlaşmalarına İlişkin Olan ve 87/102/EEC sayılı Konsey Yönergesi'ni yürürlükten kaldıran 2008/48/EC sayılı Yönergesi'nden aynen aktarılmıştır.
- ❖ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 1 uyarınca bağı kredisi sözleşmesi "*tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşme*" olarak tanımlanmıştır.
- ❖ Hükümden hareketle bağı tüketici kredisi sözleşmesinin iki ana unsurundan söz edilebilecektir: Tüketici kredisinin münhasıran belirli bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin sözleşmenin finansmanı için verilmesi ve tüketici kredisi sözleşmesi ile mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturması.
- ❖ Bağı tüketici kredisi sözleşmesi tüketici, kredi veren (banka) ve satıcı/sağlayıcının bir araya gelmesiyle oluşan üç köşeli bir bileşik sözleşme ilişkisini ifade etmektedir. Bu üç köşeli ilişkide tüketici ile

kredi veren arasında tüketici kredisi sözleşmesi kurulmakta, tüketici ile satıcı/sağlayıcı arasında mal/hizmet tedarikine ilişkin bir sözleşme kurulmakta ve kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasında bir işbirliği sözleşmesi kurulmaktadır.

- ❖ Tüketici, kredi veren ve satıcı/sağlayıcı arasında hukuki açıdan birbirinden bağımsız fakat ekonomik açıdan birbirine sıkı biçimde bağlı birden fazla sözleşme yapmakta olup bunun tüketici bakımından birtakım dezavantajları bulunmaktadır. Tüketici, kredi sözleşmesinin içeriğine müdahale edemediği gibi, temin etmek istediği mal veya hizmet için uygun koşullarda kredi kullanabilmek için satıcı/sağlayıcının işbirliği içerisinde olduğu kredi verenden kredi kullanmak durumundadır. Yani tüketicinin sözleşmenin karşı tarafını seçme özgürlüğü ve krediyi dilediği amaçla kullanma özgürlüğü kısıtlanmaktadır.
- ❖ Ayrıca uygulamada çoğu zaman bağlı tüketici kredileri doğrudan satıcı veya sağlayıcıya ödendiğinden, tüketici, satıcı veya sağlayıcıya karşı borcunu peşinen yerine getirmiş olmaktadır. Ancak satıcı veya sağlayıcının mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeyi gereği gibi yerine getirmemesi halinde, tüketici, ödemezlik def'i veya muacceliyet itirazı gibi önemli savunma mekanizmalarını kullanmaktan mahrum kalmaktadır. Hatta tüketici, mal veya hizmeti sözleşmeye uygun biçimde temin edememesine rağmen bankaya karşı kredi taksitlerini ödemeye de devam etmek zorundadır. Anılan tehlikeler nedeniyle, bağlı tüketici kredisinde tüketicinin haklarının korunmasına yönelik özel sorumluluk düzenlemelerine ihtiyaç doğmuştur.
- ❖ Karşılaştırmalı hukukta bu konuda tüketiciyi korumaya yönelik birtakım çözümler üretilmiştir. Bunlar: Tüketicinin mal veya hizmet tedarik sözleşmesinden doğan borcunu yerine getirmekten kaçınmasına yönelik def'ini bankaya karşı da ileri sürebilmesi ve o andan itibaren kredi geri ödemelerini durdurması (def'i müdahalesi) ya da tüketicinin yapmış olduğu ödemelerin iadesini kredi verenden talep etmesi (istirdat müdahalesi). Tüketicie tanınan bu imkanların temelinde doğruluk ve

güven ilkesi ve yine bu ilkenin bir uzantısı olan culpa in contrahendo (sözleşme müzakereleri sırsındaki kusur) sorumluluğu yer almaktadır.

- ❖ Bağlı tüketici kredilerinde banka ve satıcı/sağlayıcı tüketicinin karşısında adeta tek bir kişi gibi çıktığından, bankanın, borçlar hukukuna hakim olan sözleşmelerin nispileği ilkesi ile korunması mümkün değildir. Bu halde tüketici, nispilek ilkesi perdesini aralayarak, banka ve satıcı/sağlayıcının birlikte ve ayrı ayrı sorumluluğuna başvurabilmelidir.
- ❖ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 1’de “*Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur.*” hükmü düzenlenmiştir. Böylece tüketici, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halinde Kanun’da öngörülen şartlar dahilinde bankanın sorumluluğuna başvurabilecektir.
- ❖ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 2 ve c. 3’te “*Tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde bağlı kredi de bu oranda indirilir ve ödeme planı buna göre değiştirilir. Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, o güne kadar yapmış olduğu ödemenin iadesi hususunda satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur.*” hükmü düzenlenmiştir. Bu halde, bankanın kanundan doğan bir kusursuz sorumluluğu söz konusudur.
- ❖ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4 uyarınca banka, satıcı veya sağlayıcı arasında tam bir teselsül ilişkisi kurulmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, tüketicinin bankaya başvurması halinde banka tüketiciye herhangi bir ödeme yapmak durumunda kalırsa, borçlar hukuku prensipleri uyarınca bankanın satıcı veya sağlayıcıya rücu etme imkanı saklıdır.
- ❖ Kanun uyarınca bankanın müteselsil sorumluluğu tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakları ile sınırlı tutulmuştur. Dolayısıyla bankanın müteselsil sorumluluğu, sonuçları

nakde yönelik olan bu iki seçimlik haktan birinin kullanılması halinde ortaya çıkan bir tür tazminat sorumluluğu olarak da değerlendirilebilir.

- ❖ Kanun'un lafzından da hareketle; imkansızlık, kötü ifa, akdin müspet ihlali ve temerrüt de dahil olmak üzere tüm sözleşmeye aykırılıklardan satıcı veya sağlayıcı ile birlikte banka da sorumlu olacaktır.
- ❖ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30, f. 4, c. 4' te "*Ancak, kredi verenin sorumluluğu; malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumlarda satış sözleşmesinde veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği durumlarda malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır.*" hükmü düzenlenmiştir. Buna göre, bağlı tüketici kredilerinde bankanın sorumluluğu hem süre hem de miktar bakımından sınırlandırılmıştır. Doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, Kanun'da düzenlenen bu sorumluluk süresinin bir zamanaşımı süresi olduğunu değerlendirmekteyiz.

KAYNAKÇA*

- Acar, Faruk : “Konut Finansmanı Sözleşmelerinde Bağlı Kredi Kavramının Yapısı ve Hukuki Niteliği”, **Tüketici Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu (20 Kasım 2018)**, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.
- Akıntürk, Turgut : **Müteselsil Borçluluk**, AÜHF Yayınları No. 295, Ankara, Sevinç Matbaası, 1971.
- Akipek, Şebnem : **Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredileri**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1999, (Tüketici Kredileri).
- Akipek, Şebnem : “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları”, **AÜHFD**, C. LII, S. 3, s. 103-119, (Kredi Kartları).
- Aktepe, Emin İshak : “Banka Kredileri”, **Türkiye Katılım Bankaları Birliği Katılım Finans Dergisi**, Yayın No: 9, s. 168-177.
- Akünel, Teoman : “Sorumluluk Hukukunda Sözleşmelerin Nisbiliği Prensibinin Aşılması”, **Yargıtay Dergisi**, C. XIV, S. 3, 1998, s. 222-237.
- Akyol, Şener : **Banka Sözleşmeleri (Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsene Armağan)**, İstanbul, Afa Matbaacılık, 2001.
- Alıcı, Yaşar : **Bankacılık Kanunu Şerhi**, C. I, 2. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Altop, Atilla : **Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi**, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, Ankara, 1990, (Finansal Kiralama).

---

* Birden fazla eseri bulunan yazarların eserlerine atıf yapılırken kullanılan kısaltmalar kaynakçada parantez içinde gösterilmiştir.

- Altop, Atilla : “Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Sözleşmede Değişiklik Yapılması, Sigorta Yaptırılması, Bağlı Krediler Ve Sözleşmenin Feshi”, **Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler-Tebliğler**, Yetkin Hukuk Yayınları, s. 411-435, (Tüketici Kredisi).
- Aral, Fahrettin : **Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011 (Kötü İfa).
- Aral, Fahrettin : **Takas Hakkı**, 2. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2010, (Takas).
- Aral, Fahrettin/
Ayrancı, Hasan : **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 11. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2015.
- Arat, Ayşe : **Konut Satışında Üç Köşeli İlişkilerden Doğan Sorumluluk**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Arkan, Sabih : “Tüketici Kredileri”, **BATİDER**, C. XVIII, S. 1-2, 1995, s. 35-42, (Tüketici Kredileri).
- Arkan, Sabih : “Tüketici Kredisi ve Uygulaması”, **BATİDER**, C. XV, S. 1, 1989, s. 19-47, (Tüketici Kredisi Uygulaması).
- Aslan, Yılmaz, İ. : **6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku**, 5. Bs., Ekin Basım Yayım Dağıtım, 2015, (Tüketici).
- Aslan, Yılmaz, İ. : **Bankacılar İçin Tüketici Hukuku**, BKM, İstanbul, Aryan Basım, 2016, (Tüketici Hukuku).
- Atamer, M. Yeşim : **Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, (Kredi ve Finansman).

- Atamer, M. Yeşim : “Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4 – Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri-“, **BATİDER**, C. XXIV, S. 1, 2007, s. 81-106, (Revizyon).
- Atamer, M. Yeşim/
Baş, Ece : “Avrupa Birliği Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk”, **İstanbul Barosu Dergisi, Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Özel Sayı**, C. LXXXVIII, 2014, Özel S. 1, s. 19-60.
- Aydoğdu, Murat : **Tüketici Kılavuzu-Hukuk Rehberi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, (Tüketici).
- Aydoğdu, Murat : “Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmeleri”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Seçkin Yayıncılık, C. IX, Özel Sayı, 2014, s. 87-94, (Ön Ödemeli Konut).
- Aydoğdu, Murat : **Konut Finansman Sistemi (Mortgage), Sistemin Tüketici Hukukuna Etkileri ve Sistemde Yer Alan Menkul Kıymetler**, İstanbul, Adalet Yayınevi, 2010 (Mortgage Sistemi).
- Aydoğdu, Murat : **Konut Finansmanı Sistemi ve Sözleşmelerin Tüketici Hukukuna Etkileri**, DEÜHFD, C. IX, Özel Sayı, 2007, s. 553-632 (Konut Finansmanı).
- Aydoğdu, Murat/
Kahveci, Nalan : **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.
- Aydos, Oğuz Sadık : “Bağlı Kredi Veren Ayıplı Mal Nedeniyle Sorumluluğu”, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, C. III, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009, s. 119-137.

- Baykan, Renan : “Türkiye’de Tüketici Kredileri”, **Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler**, İTO Yayın No: 2004-55, s. 53-66, (Tüketici Kredileri).
- Baykan, Renan : “Türkiye’de Tüketicinin Korunması Tedbirleri”, **İTO Yayın No: 1996-3**, (Tüketicinin Korunması).
- Baysal, Başak : “Tüketici Kredisi (TKHK m. 22-31)”, **Yeni Tüketici Hukuku Konferansı Makaleler-Tartışmalar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 273-325.
- Blaurock, Uwe : “Alman Hukukunda Tüketici Kredisi”, **Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar (Panel)**, İTO Yayın No: 1992-3, s. 31-46.
- Burcuoğlu, Haluk : “Türk Borçlar Kanunu Tasarısında Yeni Kefalet Düzenlemesi İle İlgili Bazı Gözlemler”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sempozyumu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 275-292.
- Canaris, Claus-Wilhelm : “Avrupa’da Tüketici Kredisi Alanında Hukuki Uyumlaşmayı Temin Açısından 22.12.1986 Tarihli Avrupa Topluluğu Yönergesinin Getirdikleri”, Çeviren: Yeşim M. Atamer, Altıncı Avrupa Hukuku Haftası, **Avrupa Topluluğunda Banka Hukuku** (İstanbul, 5-7 Mart 1990), Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul, 1992, s. 3-20.
- Canbaz, Mustafa : **Katılım Bankacılığı**, Genişletilmiş Güncellenmiş 2. Bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2018.
- Canyürek, Murat : **Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2003.
- Ceylan, Ebru : **Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2010, (Kredi Kartı).

- Ceylan, Ebru : “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri –I-”, **TBB Dergisi**, S. 79, 2008, s. 35-60, (Tüketici).
- Cumalıoğlu, Emre : “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, C. IX, Özel Sayı, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 20-29.
- Çabri, Sezer : **6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016 (Şerh).
- Çabri, Sezer : “Konut Finansmanında Bağlı Kredi Sözleşmesi”, **Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları**, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2017, (Konut Finansmanı).
- Çeker, Mustafa : “Özel Hukuk Açısından Kredi Kartı Uygulaması”, **BATİDER**, C. XVI, S. 3, 1992, s. 107-131.
- Çizmecioğlu, Leyla : “Taksitle Satış Sözleşmesi”, **Tüketici Hukuku Davaları Teori-Uygulama**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, s. 235-324.
- Dağdelen, Hakan Ahmet : **Borçlular Arasında Teselsül**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Dayan, Çiğdem : “**Türk Hukukunda Tüketici Kredileri**”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992, (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 22 Mart 2019 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Demiray, Bediz : “Türkiye’de Tüketici Kredisi Uygulamalarına İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler”, Altıncı Avrupa Hukuku Haftası (İstanbul, 5-7 Mart 1990), **Avrupa Topluluğunda Banka Hukuku**, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul, 1992, s. 21-30.

- Develioğlu, Murat : “Finansal Kiralama Sözleşmesinin Konusu ve Şekli Hüseyin İle İlgili Bazı Düşünceler”, **BAÜHFD**, C. XI, S. 145-146, 2016, s. 459-480, (Finansal Kiralama).
- Develioğlu, Murat : **Takas**, 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, (Takas).
- Engin, İlkay Baki : “Türk Hukukunda Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 75-100.
- Erдем, Mehmet : “6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Kapsamında Finansal Kiralamada Ayıplı Teslimler”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XIV, S. 1, 2017, s. 177-189.
- Eren, Fikret : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, (Borçlar Genel).
- Eren, Fikret : **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 4. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, (Borçlar Özel).
- Ergüne, Serkan Mehmet : “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda Yer Alan Taksitle Satışa İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanının Belirlenmesi”, **Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağın**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, (Taksitle Satış).
- Ergüne, Serkan Mehmet : **Olumsuz Zarar**, İstanbul, Beta Yayınları, 2008 (Olumsuz Zarar).
- Feyzioğlu, N. Feyzi : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. II, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1977.
- Frignani, Aldo : “İtalya’da Tüketici Kredileri”, **Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar (Panel)**, İTO Yayın No: 1992-3, s. 26- 30.

- Gezder, Ümit : **Tüketici Kredisi Sözleşmeleri**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1998, (Tüketici Kredisi).
- Gezder, Ümit : **Türk/İsviçre Hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu**, İstanbul, Beta Yayınları, 2009, (Culpa in Contrahendo).
- Gökyayla, Emre : “TKHK ve TBK Hükümleri Çerçevesinde Ayıptan Sorumluluk Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Disiplinler Arası Yaklaşım**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 21-26.
- Gümüş, Alper : **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, C. I, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.
- Güney, Alptekin : **Banka İşlemleri**, Tıpkı 9. Bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2015.
- Hatemi, Hüseyin : **Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. II, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku**, 2. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1998.
- Hatemi, Hüseyin/
Gökyayla, Emre : **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 3. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015.
- Havutçu, Ayşe : “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Konu Bakımından Uygulama Alanı: Özellikle, Tüketici İşlemleri Bakımından Kanun’un Kapsamı”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. IX, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 8-19.
- Haznedar, İbrahim Murat : “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. LXXXVIII, S. 3, 2014, s. 5-34.

- Hohloch, Gerhard : “Borçlar Hukuku Reformu Dahilinde Tüketici Kredisi Hukuku –Tüketici Kredisi Hukukunun Kodifikasyonu ve Avrupalılaşması-”, Çeviren: Zeynep Karaer, **Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler**, İTO Yayın No: 2004-55, s. 27-52.
- İmren, Arzu : **Tüketici Kredileri, Türkiye’den ve Dünyadan Örnekler**, İstanbul, Era Yayıncılık, 1994.
- İnal, Tamer : **Tüketici Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Bs., Ankara, Seçkin Yayınları, 2014.
- İnceoğlu, Murat : “Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu”, **Yeni Tüketici Hukuku Konferansı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.
- Kapağan, Gönül : “**Bağlı Tüketici Kredileri**”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, (Çevrimiçi) <http://acikarsiv.ankara.edu.tr>, 20 Mart 2019, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Kapancı, Kadir Berk : **Birlikte Borçlulukta Borçlular Arası İlişkiler**, Tıpkı 2. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, (Birlikte Borçluluk).
- Kapancı, Kadir Berk : **İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu*Yürürlük Kanunu**, C. II-III, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, (Şerh).
- Kapıcı, Nazan : “**Katılım Bankalarının Murabaha İşlemlerinde Malın Kabzı Meselesinin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi**”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 30 Temmuz 2019, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Karahasan, Reşit Mustafa : **Sorumluluk Hukuku**, Genişletilerek Yenilenmiş ve Düzenlenmiş 6. Bs, İstanbul, Beta Yayınları, 2003.
- Kara, İlhan : **Tüketici Hukuku**, Ankara, Engin Yayınevi, 2012.

- Kayar, İsmail : “Tüketici Kredilerinde Tüketicinin Korunması”, **EÜİİBFD**, S. 16, 2000, s. 75-98.
- Kılıçoğlu, Ahmet : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Genişletilmiş 21. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2017, (Borçlar Genel).
- Kırca, Çiğdem : “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a göre Ayıplı Mal”, **Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler-Tebliğler**, Yetkin Hukuk Yayınları, s. 172 vd.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip : **Borçlar Hukukuna Giriş-Hukuki İşlem-Sözleşme, Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, C. I, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4. Bs.’dan 7. Tıpkı Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017.
- Kostakoğlu, Cengiz : **Banka Kredi Sözleşmeleri ve Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar**, İstanbul, Beta Yayınları, 2016.
- Köteli, M. Argun : **Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing Sözleşmeleri)**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1991.
- Kuntalp, Erden : **Karışık Muhtevalı Akit**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. Bs., Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, Ankara, 2013, (Akit).
- Kuntalp, Erden : “Yargıtay Kararları Açısından Kredi Kartı”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, S. 13, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1996, s. 273-299, (Kredi Kartı).
- Kuntalp, Erden : “Finansal Kiralama Kanunu’nun Uygulanmasında Ortaya Çıkan Bazı Önemli Sorunlar”, **BATİDER**, C. XX, S. 4, 2000, s. 5-23, (Finansal Kiralama).

- Kurt, Ekrem : **Tüketim Ödücü Sözleşmesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014.
- Nomer, Nami Haluk/
Engin, İlkay Baki : **Türk Borçlar Kanunu Şerhi Özel Borç İlişkileri Cilt I: Satış Sözleşmesi, 1. Fasikül (Giriş Madde 207-216, 245)**, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 4. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Oğuzman, M. Kemal/
Öz, Turgut : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I**, 6098 sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenip Genişletilmiş 16. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, (Borçlar Genel I).
- Oğuzman, M. Kemal/
Öz Turgut : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II**, Gözden Geçirilip Güncelleştirilmiş 12. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016, (Borçlar Genel II).
- Ozanoğlu, Seçkin Hasan : **Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü, Ankara, 1999.
- Öksüz, Gül Ayşe : **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2016.
- Özdoğan-Dalcı, Nurcihan : **Müteselsil Borçluluk**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Öz, Kerem : **Tadil Sözleşmesi**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2016, (Tadil Sözleşmesi).

- Öz, Turgut : “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin Uygulanmasında Borçlar Kanunu Hükümlerinin Yeri ve Rolü”, **Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler-Tebliğler**, Yetkin Hukuk Yayınları, s. 175-195, (Ayıp).
- Öz, Turgut : “Konusu Taşınmaz Olan Tüketici Sözleşmelerinde Geçerlilik ve Borca Aykırılık”, **Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları (2014-2015)**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2015, s. 138-160, (Borca Aykırılık).
- Özdemir, Hayrunnisa : “Ayıplı Mal”, **Tüketici Hukuku Davaları Teori-Uygulama**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, s. 129-191.
- Özsunay, Ergun : “Türkiye’de Tüketici Kredileri: Hukuki Çerçeve ve Uygulama Üzerine Bazı Düşünceler”, **Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar** , İTO Yayın No: 1992-3, s. 4-19, (Tüketici).
- Özsunay, Ergun : “AB Hukukunda Tüketici Kredileri”, **Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler**, İTO Yayın No: 2004-55, s. 7-27, (Tüketici Kredileri).
- Öztek, Selçuk : “Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar”, **Bankacılar Dergisi**, S. 67, 2008, s. 6-27.
- Özyurt, Kıvanç : “**Banka Kredilerine Alternatif Olarak Murâbaha Modelinin İncelenmesi**”, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 22 Nisan 2019, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- Reisoğlu, Seza : **Bankacılık Kanunu Şerhi Genel Bölüm ve Madde 1-64**, C. I, Son Değişikliklerle Gözden Geçirilmiş 2. Bs., Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2015, (Şerh).
- Reisoğlu, Seza : "Tüketicici Kredileri Hukuki Sorunlar: 4077 Sayılı Yasada Değişiklik ngren Taslak", **Bankacılar Dergisi**, S. 69, 2008, s. 50-72, (Tüketicici Kredileri).
- Reisoğlu, Seza : "Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları", **Bankacılar Dergisi**, S. 49, 2004, s. 100-123, (Kredi Kartları).
- Schwarz, A.B. : "Türk Borçlar Hukukuna Göre Akdin İhlali Sebebiyle Feshi", eviren: Bülent Davran, **Ebl'ula Mardin'e Armağan**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1944, s. 759 vd.
- Seliçi, zer/
Oktay- zdemir, Saibe : "Konut Finansmanı Alanındaki Gelişmeler", **Banka ve Tüketicici Hukuku Sempozyumu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 345-364.
- Serdar, İlknur : "Taksitle Satış Sözleşmesine İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı", **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011)**, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, s. 479-504.
- Serozan, Rona/
Baysal, Başak/
Sanlı, Cem Kerem : **Borçlar Hukuku zel Bölüm**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Serozan, Rona : **İfa-İfa Engelleri-Haksız Zenginleşme, Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, C. III, Gözden Geçirilip Genişletilmiş 4. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2009, (İfa Engelleri).

- Serozan, Rona : “Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliğinin Artıları ve Eksileri”, **İÜFHM**, C. LXI, S. 1-2, 2003, s. 339-356, (Tüketiciyi Koruma).
- Serozan, Rona : Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi, **Yasa Hukuk İctihat ve Mevzuat Dergisi**, C. XV, S. 173/4, 1996, s. 577-598, (Tüketiciyi Koruma Yasası Eleştirisi).
- Serozan, Rona : “Edim Sürecine İki Kiden Çok Kişinin Katıldığı Durumlarda Haksız Zenginleşme Kökenli Tasfiyenin Kimler Arasında Gerçekleşeceği Sorunu”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni (Prof. Dr. Aysel Çelikel’e Armağan)**, S. 1-2, 1999-2000, s. 875-901, (Edim Süreci).
- Sirmen, Lale : “Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Olarak Değerlendirilmesi”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, C. IX, Özel Sayı, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 156-162.
- Şahin, Turan/
Kizir, Mahmut : “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Esaslar, Haksız Şartlar ile Ayıplı Mal ve Hizmetler Konusunda Getirdiği Yenilik ve Değişiklikler”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. IX, S. 89, 2014, s. 68-78.
- Şenocak, Zariye : “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Ayıplı Mal Teslimi Halinde Tüketicinin Hakları”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, C. IX, Özel Sayı, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 30-37.
- Tandoğan, Haluk : **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C. I, 6. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, (Borçlar Özel).

- Tandoğan, Haluk : **Türk Mes'uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet)**, 1961 Yılı 1. Bs. Dan Tıpkı Bs., İstanbul Vedat Kitapçılık, 2010 (Mes'uliyet Hukuku).
- Tekinalp, Ünal : **Banka Hukukunun Esasları**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1988.
- Tekinay, Selahattin Sulhi/
Akman, Sermet/
Burcuoğlu, Haluk/
Altop, Atilla : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. II, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1985.
- Tekinay, Selahattin Sulhi/
Akman, Sermet/
Burcuoğlu, Haluk/
Altop, Atilla : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993.
- Teoman, Ömer : **Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması**, Güncelleştirilmiş 2. Bs., İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1996, (Kredi Kartı).
- Teoman, Ömer : "Kredi Kartı Uygulaması Açısından Tüketicinin (Kart Hamilinin) Korunması", **BATİDER**, C. XXV, S. 1, 2009, s. 15-24, (Kredi Kartı Uygulaması).
- Tiryaki, Metin Faik : **"Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Kredi Veren Hukuki Sorumluluğu"**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 14 Kasım 2019 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Topuz, Murat : **Finansal Kiralama Sözleşmesi**, Yargıtay Kararları ile Birlikte Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.

- Tutumlu, Akif Mehmet : “Ayıplı Mal Satışında İhbarın Yapılmaması Bir İtiraz Konusu Mudur Yoksa Def’i Konusu Mudur?”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, C. XIV, S. 2, 2019, s. 382-386, (Ayıplı Mal).
- Tutumlu, Akif Mehmet : “Yeni Yargıtay İçtihatlarına Göre Ayıplı Mal Davasında İspat”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, C. XIII, S. 140, s. 102-107, (İspat).
- Uluslan, İlhan : **Culpa İn Contrahendo Üzerine**, İÜSBF Yayın No: 1, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1982, s. 277-319, (Culpa in Contrahendo).
- Uluslan, İlhan : “4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 10. Maddesinin 4. Fıkrasında Yer Alan Banka ve Finans Kurumlarının Tüketiciciye Karşı Müteselsil Sorumluluğu Üzerine Bazı Tespit ve Düşünceler”, **Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, C. V, S. 3, 2000, s. 91-94, (Sorumluluk Üzerine).
- Ünlütepe, Mustafa : “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 2014/2, s. 291-358.
- Üzeler, Sanem Rabia : “**Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi**”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, (Çevrimiçi) <https://tez.yok.gov.tr>, 11 Mart 2019, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- von Tuhr, Andreas : **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı**, C. II, Çeviren: Cevat Edege, İstanbul Yeni Matbaa, 1953.

- Yavuz, Cevdet/
Acar, Faruk/
Özen, Burak : **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 16. Bs., Hazırlayanlar: Cevdet Yavuz-Faruk Acar-Burak Özen, İstanbul, Beta Yayınları, 2019.
- Yavuz, Cevdet : **Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1989 (Ayıptan Sorumluluk).
- Yavuz, Levent : "Tüketici Kredileri", **Yargıtay Dergisi**, C. XXII, S. 1-2, 1996, s. 68-75, (Tüketici).
- Yener, Deniz Mehmet: : "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un Tüketici Kredileri Bakımından Getirdiği Yenilikler", **Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, C. VII, S. 13, 2015, s. 409-436.
- Yıldırım-Akkayan, Ayça: : "Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu", **İÜHFİM**, C. LXXIII, S. 1, 2015, s. 261-278.
- Zevkliler, Aydın: : "Türkiye'de Tüketici Sorunlarının Özel Bir Yasa İle Düzenlenmesi", **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 1-17.
- Zevkliler, Aydın/
Gökyayla, Emre : **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 19. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2019.
- Zevkliler, Aydın/
Aydoğdu, Murat: : **Tüketicinin Korunması Hukuku**, 3. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2004.

Zevkliler, Aydın/

Özel, Çağlar: : **Tüketicinin Korunması Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2016.

Werro, Franz: : “Tüketici Kredisi Hukuku Alanında Bazı Yeni Gelişmeler”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, Çeviren: Doruk Gönen, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 209-239.

